

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

3173/2015. (IX. 23.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1254
3174/2015. (IX. 23.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1263
3175/2015. (IX. 23.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról és eljárás megszüntetéséről	1271
3176/2015. (IX. 23.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	1276
3177/2015. (IX. 23.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	1281
3178/2015. (IX. 23.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1290
3179/2015. (IX. 23.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1294
3180/2015. (IX. 23.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1298
3181/2015. (IX. 23.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1301
3182/2015. (IX. 23.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1303
3183/2015. (IX. 23.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1305
3184/2015. (IX. 23.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1308

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3173/2015. (IX. 23.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Juhász Imre, dr. Salamon László, dr. Stumpf István és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.V.35.534/2013/15. számú ítélete és a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.649.889/2013/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével és 26. cikk (1) bekezdésével összefüggésben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján a Kúria Kfv.V.35.534/2013/15. számú – részére 2014. július 7-én kézbesített – ítélete és a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.649.889/2013/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be 2014. szeptember 5-én.
- [2] 2.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (a továbbiakban: PSZÁF) 2010. december 16-án értesítette az indítványozót, hogy a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2007. évi CXXXV. törvény (a továbbiakban: Psztv. I.) 41. §-a alapján felügyeleti ellenőrzést folytat az indítványozónál, amelynek kezdő napja 2011. január 10-e.
- [3] 2.2. A PSZÁF az ellenőrzési eljárást 2011. július 7-én zárta le. Ezen a napon meghozott határozatát (a továbbiakban: alaphatározat) a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2010. évi CLVIII. törvény (a továbbiakban: Psztv. II.) rendelkezéseire alapította. A PSZÁF határozatának indokolásában megállapította, hogy az indítványozó megsértette a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Bszt.) 12. §-át, 40. § (1)–(2) bekezdését, 45. § (2) bekezdését, 60. § (1) bekezdését, 79–81. §-át, 95. § (1) bekezdés *a* és *b*) pontját, 110. § (3) bekezdését.
- [4] 2.3. Az indítványozó az alaphatározatot keresettel megtámadta a bíróságon.
- [5] 2.4. A PSZÁF 2011. július 20-án újabb határozatot hozott (a továbbiakban: módosító határozat). Ebben megállapította, hogy a felügyeleti ellenőrzés 2011. január 1-je előtt indult, ezért az alaphatározatot tévesen alapította a Psztv. II. rendelkezéseire. Megállapította, hogy az ügy érdemére kiható szabálysértést csupán az alaphatározat egyik kötelezése valósított meg, mert erre a Psztv. I. alapján nem kerülhetett volna sor. Erre tekintettel e

rendelkezést és annak indokolását a közigazgatási hatósági eljárásról és szolgáltatásról szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 97. § (3) bekezdés a) pontja és 114. §-a alapján módosította; egyebekben a tévesen megjelölt jogszabályhelyeket a Psztv. I. megfelelő rendelkezéseire kijavította. A módosító határozat indokolásában utalt arra, hogy a módosított rendelkezés mellett szükségtelen volt az alaphatározat egyéb rendelkezésének a megváltoztatása, mert a Psztv. II. valamennyi, az eljárásban vizsgált lényeges rendelkezését a Psztv. I.-ből azonos tartalommal vette át.

- [6] 2.5. Az indítványozó a módosító határozattal módosított alaphatározatot (a továbbiakban együtt: határozat) is megtámadta keresettel. Álláspontja szerint az alaphatározat fenti módosítása nem orvosolta – egyebek mellett – a Psztv. I. 41. § (1) bekezdésének megsértését, ugyanis e rendelkezést az új szabályozás (Psztv. II. 53. §) nem a régi tartalommal vette át, hiszen a Psztv. II. 53. §-ában nincs utalás a Psztv. I. 48/A. §-ával összefüggő korlátozásra. Ebből következően a PSZÁF nem vizsgálhatta volna az indítványozónak a Bszt. rendelkezésein alapuló, a fogyasztókkal szemben tanúsítandó magatartásra vonatkozó szabályait, mert azt csak egy másik – a fogyasztóvédelmi – eljárás keretében tehetné meg.
- [7] 2.6. Az elsőfokú bíróság a 2011. szeptember 19-én meghozott ítéletét a másodfokú bíróság 2012. január 18-án meghozott végzésével hatályon kívül helyezte, és e bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.
- [8] 2.7. A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság a 2012. április 11-én meghozott ítéletével a határozat egyes rendelkezéseit hatályon kívül helyezte, és a PSZÁF-et ebben a körben új eljárásra kötelezte. A keresetet ezt meghaladóan elutasította.
- [9] 2.8. Az ítélet ellen mindkét fél fellebbezést nyújtott be. Ezek alapján a másodfokú bíróság a 2013. május 9-én meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a keresetet teljes egészében elutasította.
- [10] Indokolásában utalt arra, hogy az alkalmazandó jog helytelen megválasztása általában nagyon súlyos hiba, ám pusztán ez a körülmény nem feltétlenül, nem automatikusan ad okot a határozat hatályon kívül helyezésére. Rámutatott, hogy a Psztv. I. 41. § (4) bekezdése értelmében a felügyeleti ellenőrzés lehet átfogó ellenőrzés, célvizsgálat vagy témavizsgálat. Az adott esetben a PSZÁF átfogó vizsgálatot folytatott le, amelynek lényege a pénzügyi szervezet általános, mindenre kiterjedő vizsgálata. Abban az esetben, ha – az indítványozó érvelésének megfelelően – ennek keretében nem lehetne vizsgálni a fogyasztókat is érintő pénzügyi tevékenységet, az eljárás lényege veszne el. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a Psztv. 41. §-ának többoldalú jogértelmezéséből az következők: az átfogó ellenőrzés keretében a PSZÁF a pénzügyi szervezet teljes, azaz a fogyasztóvédelmi jellegű tevékenységét is ellenőrizheti, míg a fogyasztóvédelmi eljárás kizárólag a fogyasztókkal szembeni kötelezettségek megtartására vonatkozik.
- [11] 2.9. Az indítványozó felülvizsgálati kérelme folytán eljárta Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [12] A Kúria rámutatott, hogy a fogyasztóvédelmi eljárás jogintézményének létezése nem zárta ki, hogy a PSZÁF ellenőrizze az ágazati törvények szabályainak megalapozottságát, mert feladatkörébe a felügyeleti intézmények rendszerszerű megfelelésének ellenőrzése tartozott. A PSZÁF ezért nem a konkrét fogyasztókkal szemben tanúsított magatartást, hanem működési, tevékenységi szabályok általános megtartottságát vizsgálta, amely kapcsán hatásköre egyértelműen fennállt.
- [13] 3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifejtette, hogy a támadott ítéletek folytán sérül az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alapvető joga (tisztes eljárás követelménye), továbbá az Alaptörvény 26. cikkéből „levezethető” joga.
- [14] Álláspontja szerint a tisztes eljárás követelményének – mind a hatósági eljárásban, mind a peres eljárásban – abszolút minimuma, hogy a hatóság eljárását olyan jogszabály alapján folytassa le, amely az adott ügyben alkalmazandó. Kifejtette, hogy szerinte az adott ügyben érintett két jogszabály (a Psztv. I. és a Psztv. II.) lényegesen eltérő módon határozta meg a perbeli felügyeleti ellenőrzés eljárási határait (pl. a fogyasztóvédelmi rendelkezések kapcsán) és alapvetően más szankciórendszert alkalmazott a mulasztásos jellegű jogsértésekre.

- [15] Rámutatott, hogy az eljárás egyik alapvető kérdése, hogy a perben vizsgált hatósági eljárástípusban a hatóság jogszerűen vizsgálhatta és szankcionálhatta-e a fogyasztókkal szembeni kötelezettséget megállapító rendelkezések betartását. Szerinte a Psztv. I. 41. § (1) bekezdés második mondatának az a helyes értelme, hogy a jogalkotó a fő feladatköröket (fogyasztóvédelem, piacfelügyelet stb.) a felügyeleti eljárások szintjén is el kívánta határolni egymástól. Nézete szerint ennek ésszerű indoka, hogy az eljárásokban különbözik – egyebek mellett – a vizsgálat jellege, módja, határideje, szankciórendszere.
- [16] Hivatkozással a 4/2010. (X. 20.) Közigazgatási jogegységi határozatra, és a Legfelsőbb Bíróság BH 1994.566 szám alatt közzétett eseti döntésére, rámutatott, hogy a magyar ítélkezési gyakorlatban irányadó elv szerint egy törvény vélt vagy valós hiányosságát kiterjesztő – *contra legem* – jogértelmezéssel nem lehet pótolni. Álláspontja szerint az eljárás bíróságoknak a Psztv. I. 41. § (1) bekezdés második mondatához kapcsolódó jogértelmezése ilyen *contra legem* értelmezés, ezért az valójában „az írott joggal szembeni bírói jogalkotás”. Ez pedig sérti az Alaptörvény 26. cikkét, amely szerint a bírák a törvénynek alárendelve járnak el.
- [17] 4. Az indítványozó – hiánypótlási felhívást követően – az alkotmányjogi panaszát határidőben kiegészítette. Ebben továbbra is fenntartotta azt az álláspontját, hogy az Alaptörvény 26. cikkében foglalt elv a bírói eljárásban résztvevő állampolgár oldalán jogosultságként, vagyis Alaptörvényben biztosított jogként jelenik meg. Érvelésének alátámasztására hivatkozott a 33/2012. (VII. 17.) AB határozat egyik különvéleményében foglaltakra, továbbá a 19/1999. (VI. 25.) AB határozatra, és erre alapítottan kifejtette: a bírák törvényi alávetettségének az a funkciója, hogy az állampolgárt megvédje a bírói önkénytől.
- [18] Az indokolásában kifejtett érveket azzal összegezte: az adott ügy kapcsán „[f]elvetődik, hogy egyes bírák az Alkotmánybíróság »élő jogot« tisztelő [...] hozzáállására apellálva, úgy próbálnak meg mentesülni az AB érdemi alkotmányos kontrollja alól, hogy a legkirívóbb jogsértéseiket is jogértelmezésnek állítják be, arra alapozva, hogy az Alkotmánybíróság a jogértelmezési (felülértelmezési) tevékenységtől a valódi alkotmányjogi panasz bevezetése óta is igyekszik bizonyos távolságot tartani”.

II.

- [19] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott rendelkezései:

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.”

- [20] 2. A Psztv. I. vonatkozó rendelkezései:

„41. § (1) A Felügyelet a 4. §-ban meghatározott szervezetek és személyek működésére és tevékenységére vonatkozó jogszabályi rendelkezések betartásának, továbbá a felügyeleti határozatok végrehajtásának ellenőrzése céljából ellenőrzést tart (a továbbiakban: felügyeleti ellenőrzés). Nem tartozik a felügyeleti ellenőrzés alá a 48/A. § a) és b) pontjában meghatározott rendelkezések betartásának és a fogyasztóvédelmi eljárásban hozott határozatok végrehajtásának ellenőrzése.”

- [21] 3. A Psztv. II. vonatkozó rendelkezése:

„53. § A Felügyelet a 4. §-ban meghatározott szervezetek és személyek működésére és tevékenységére vonatkozó jogszabályi rendelkezések betartásának, továbbá a Felügyelet által hozott határozatok végrehajtásának ellenőrzése céljából ellenőrzést tart (a továbbiakban: ellenőrzési eljárás).”

III.

- [22] Az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy az indítványozó határidőben benyújtott alkotmányjogi panasz határozott kérelmet tartalmaz [Abtv. 30. § (1) bekezdés, 51. § (1) bekezdés, 52. § (1) bekezdés]. Az indítványozó ugyanis egyértelműen megjelölte
- a) azt a törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §), amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, és amely az indítványozó jogosultságát megalapozza;
 - b) az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét;
 - c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Kúria Kfv.V.35.534/2013/15. számú ítélete és a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.649.889/2013/5. számú ítélete];
 - d) az Alaptörvény általa megsértettnek vélt rendelkezéseit [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés, 26. cikk];
 - e) az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, valamint
 - f) a kifejezett kérelmet a bírói döntések megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés].
- [23] Az indítványozó alkotmányjogi panasz ezért a befogadhatóság formai feltételeinek eleget tesz.

IV.

- [24] Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panasz tartalmi követelményeit vizsgálta. Ennek során azt mérlegelte, hogy az indítvány befogadhatóságának tartalmi feltételei – így az Abtv. 27. §-a és 29. §-a szerinti feltételek – az adott ügyben fennállnak-e.
- [25] Az Abtv. 27. §-a értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [26] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [27] A hivatkozott rendelkezésekhez mérten az adott ügyben az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.
- [28] 1. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében foglalt – a bírák függetlenségére vonatkozó – alkotmányos alapelvből az adott esetben levezethető olyan alapvető jog, amely megalapozza az alkotmányjogi panaszra erre alapított előterjesztését.
- [29] Az indítványozó érvelésére tekintettel az Alkotmánybíróság mindenekelőtt arra mutat rá: az Abtv. fentiekben hivatkozott 27. §-a az alkotmányjogi panasz előterjesztésének törvényi feltételül határozza meg, hogy az indítványozónak az „Alaptörvényben biztosított jogának” sérelmére kell hivatkoznia. Az Alaptörvényben biztosított jogok körébe pedig nem kizárólag a „Szabadság és Felelősség” című részben foglalt alapvető jogok tartoznak, hanem – tágabb értelemben – az Alaptörvény más rendelkezéséből levezethető jogok is. Ez utóbbiak azonban csak akkor alapozhatják meg az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálhatóságát, vagyis akkor minősülnek az Abtv. 27. §-a szerint Alaptörvényben biztosított jogoknak, ha az alkotmányjogi panasz lényegéből fakadó egyéni jogvédelemmel összefüggésbe hozhatók. Ebből következően az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának vizsgálata körében először abban kellett állást foglalnia, hogy az indítványozó által hivatkozott indokokra figyelemmel az Alaptörvény 26. cikkéből levezethető-e Alaptörvényben biztosított joga.
- [30] Az Alkotmánybíróság a bírák függetlenségével kapcsolatos – a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban kifejtett szempontokra tekintettel ebben az ügyben is irányadó – álláspontját a 38/1993. (VI. 11.) AB határozatában fejtette ki. Eszerint „a bírói hatalom sajátossága az, hogy a másik két, »politikai« jellegű hatalmi ággal szemben állandó és semleges” (ABH 1993, 261.). „A bírói függetlenség az ítélkezésre vonatkozik” és lényege abban rejlik, hogy a bírák a törvényeket és más normákat is önállóan értelmeznek (ABH 1993, 262.). Az Alkotmánybíróság e gyakorlatát erősítette meg az 19/1999. (VI. 25.) AB határozatában. Ebben is hangsúlyozta, hogy „a bírói hatalom, amelyhez a bírói függetlenség kapcsolódik, döntően az ítélkezésben ölt testet”. A státusbeli és szervezeti garanciák is a független ítélkezéshez szükségesek. Ebből következően „[a] bírói függetlenség egyedi aspektusában [...] a bírósági szervezeti és státusbeli szabadságának garanciáját jelenti, annak érdekében, hogy az egyedi ügyekben a jogviták eldöntése és a jogsérelmek orvoslása tárgyában hozott kötelező erejű és végrehajtható döntését

mindenféle befolyástól mentesen, a törvények, illetve általában a jogszabályok alapján, belső meggyőződése szerint hozza meg.” (ABH 1999, 150.)

- [31] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában egyértelművé tette azt is, hogy a bírói függetlenséget az igazságszolgáltatás függetlenségének legfontosabb garanciájának tekinti. „A független igazságszolgáltatás pedig a jogállami működés fundamentuma. A bírói függetlenség nem alapjog, nem is a bíró kiváltsága, hanem a jogkeresők érdekét szolgálja” {4/2014. (I. 30.) AB határozat, Indokolás [43]}. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor ebben az ügyben – a bírák javadalmazásával összefüggésben – elismerte: a bírói függetlenség „nemcsak igazságszolgáltatási vagy szervezési-igazgatási alapelv, hanem egyes elemeiben a bírói tisztséget viselő személy Alaptörvényben biztosított joga” {Indokolás [43]}. Egy másik ügyben megállapította azt is, hogy „[a] bírák jogállásának lényeges eleme a személyes függetlenséggel, az elmozdíthatatlansággal összefüggésben a jogviszonyuk megszűnésének a szabályozása” {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [87]}.
- [32] Az Alkotmánybíróság fentiekben bemutatott gyakorlatából következően a bírói függetlenség elsősorban a hatalommegosztással összefüggésben álló alkotmányos alapelv. Emellett azonban az Alkotmánybíróság elismerte, hogy egyes elemeiben – a bírák javadalmazásával és szolgálati jogviszonyuk megszüntetésével összefüggésben – a bírák számára biztosított jog. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatából azt azonban nem lehet levezetni, hogy a bírói függetlenség a peres eljárásban résztvevő felek alapvető joga lenne. A bírói függetlenség – még akkor is, ha egyes elemeiben a bírák részére biztosított jogként is értelmezhető – az alkotmányos államszervezet egyik központi rendező elve, amelynek célja az ítélkezés befolyásmentességének garantálása, és egyúttal annak lehetővé tétele, hogy a bíró csak a törvénynek alárendelve, a belső meggyőződése alapján tudja meghozni döntését.
- [33] A fentiekben kifejtettek alapján ezért az indítványozó alaptalanul állítja, hogy az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányos elvből levezethető volna Alaptörvényben biztosított joga. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alaptörvény 26. cikkével összefüggésben az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [34] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott bírói döntések folytán sérül az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt alapvető joga is. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése azonban a közigazgatási hatósági eljárás alkotmányossági garanciáit foglalja magában, és nem a bíróság előtti peres eljárását. Az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés és az Alaptörvény e cikke között ezért nincs alkotmányjogi összefüggés. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése vonatkozásában is az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [35] 3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggő részének érdemi vizsgálatával kapcsolatban a következőket állapította meg. Az indítványozó érvelése lényegében annak a kérdésnek a vizsgálatát teszi szükségessé, hogy az Alkotmánybíróságnak van-e jogköre arra, hogy felülvizsgálja a bírói döntésben foglalt jogértelmezést, vagy az indítványozó alappal állítja: a bíróságok jogértelmezés mögött rejt(het)ik a „legkirívóbb jogsértéseiket”. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítvány – ebben a részében – olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel, amely az Abtv. 29. §-a értelmében a befogadhatóságot megalapozza.

V.

- [36] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem megalapozott.
- [37] Az indítványozó álláspontja szerint az eljáró bíróságok olyan súlyos jogértelmezési hibát követtek el, amelynek folytán megsértették a tisztességes eljáráshoz való jogát. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben a következőkre mutat rá.
- [38] 1. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján alapuló hatásköre annak lehetőségét teremtette meg, hogy a támadott bírói döntést alkotmányossági szempontból felülvizsgálja. Ez magában foglalja azt is, hogy az Alkotmánybíróság egyedi ügyekben felülvizsgálja a bíróság jogértelmezését. Ennek azonban szigorú korlátai vannak.
- [39] A felülvizsgálat korlátait mindenekelőtt az jelöli ki, hogy a hatalommegosztás rendszerében a jogszabályok önálló, a konkrét tényállásra vonatkoztatott értelmezése a rendes bíróságok feladata (*iura novit curia*) {lásd: 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]}. Az Alkotmánybíróság ezért már több korábbi – a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban kifejtettekre tekintettel ebben az ügyben is irányadó – határozatában rámutatott, hogy

„[a] »jogot« végül is a bíróságok saját értelmezésük szerint állapítják meg” [38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256, 262.]. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában ugyanis a bíróságok jogértelmezése az igazságszolgáltatási tevékenységnek a része [42/2004. (XI. 9.) AB határozat, ABH 2004, 570, 571.], s így összefüggésben áll a bíróságok függetlenségével. „A csak a törvényeknek való alávetettség nemcsak a másik két hatalmi ág befolyását zárja ki tehát az ítélkezésre, hanem – az Alkotmány határai és követelményei között maradó – független, folyamatos és rendszerképző törvényértelmezés és jogalkalmazás révén is biztosítja a bírói függetlenséget” [38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256, 262.]. Ebből következően „[a] bírói függetlenség alapján a bíró maga dönti el, hogy a törvényt (jogsabályt) egyedi ügyben hogyan értelmezi és alkalmazza. Meghatározott életviszonyok, illetőleg tényállások ellentétes – vagy az értelmezéstől függően ellentétes – jogszabályi rendezését a bírósági eljárás során jogszabály-értelmezéssel kell feloldani, mert – a bevett jogértelmezési módszerek alapján – a jogalkalmazás hivatott eldönteni, hogy a konkrét jogviszonyokban az ellentétet (látszólagos ellentétet) hordozó rendelkezések közül melyik jogszabályi rendelkezés alkalmazásával kell eljárni” [28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [28]].

- [40] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza ezért, hogy a hatalommegosztás rendszerében a többi állami szervnek a bíróságok jogértelmezését – különösen, ha az értelmezés a Kúria határozatában jelenik meg – el kell ismernie [lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]]. Ez következik a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 6. §-ából is, amely szerint „[a] bíróság határozata mindenkire kötelező”.
- [41] A hatalommegosztás elvéből fakadó korlátok mellett az Alkotmánybíróság felülvizsgálati jogkörét szűkíti, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a értelmében kizárólag alkotmányossági szempontból vizsgálhatja a bírói döntést, mert az alkotmányjogi panaszt csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani. Az Alkotmánybíróság ezért nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján (Abtv. 27. §-án) alapuló hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [42] A fentiekből következően a bírói döntésben megjelenő jogértelmezés kizárólag akkor támadható alkotmányjogi panasszal, ha az valamely az Alaptörvényben biztosított jog sérelmére vezet [lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [15]]. Ilyen alapjogi (Alaptörvényben biztosított jogi) érintettség nélkül az Alkotmánybíróságnak nincs jogköre a bírói jogértelmezés felülvizsgálatára.
- [43] 2. Az adott ügyben az indítványozó a bírói jogértelmezés hibáját a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben állította. Érvéle szerint ugyanis „a tisztességes eljáráshoz való jog minimuma, hogy az eljáró bíró alkalmazza és tiszteletben tartsa a törvényt, azaz a bíró ítélkezési tevékenységét a törvényeknek alárendelten folytassa le”. Az alkotmányjogi panaszának tartalmi vizsgálata alapján az állapítható meg: a tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét lényegében azért állítja, mert az eljáró bíróság az alkalmazandó jogi norma értelmezésének törvénytörő módszerét választotta. Ennek következtében olyan kirívó jogértelmezési hibát vétett, amely sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [44] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben utal arra, hogy az Alaptörvénynek a korábbi szabályozáshoz képest új rendelkezése, amely kifejezetten megjeleníti a bíróságok számára a jogértelmezés kötelezően alkalmazandó módszereit. Eszerint „[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak” (Alaptörvény 28. cikk). E rendelkezéssel összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy már több esetben rámutatott: az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakból nem vezethető le Alaptörvényben biztosított jog, mert a rendelkezés egyedüli címzettjei a bíróságok [lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13], megerősítette többek között: 3231/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [7]].
- [45] Az indítványozó ugyanakkor a bírói jogértelmezés hibáját nem közvetlenül az Alaptörvény 28. cikkére alapította, hanem a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatban állította. Az Alkotmánybíróságnak ezért azt kellett mérlegelnie: megalapozza-e az eljárás tisztességtelenségét, ha az eljáró bíróság nem az Alaptörvényben meghatározott jogértelmezési módszereket alkalmazza.
- [46] 3. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben is utal arra a következetes gyakorlatára, amely szerint az Alkotmánybíróság a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dog-

- matikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}.
- [47] Emellett azonban az „Alaptörvény hatálybalépésével immáron az Alkotmánybíróság feladatai közé tartozik a bírói döntések alaptörvény-ellenességének vizsgálata is, amellyel egyidejűleg jelentkezik a tisztességes eljárás megkövetelte gyakorlati szempontok [...] meghatározásának igénye is” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [48] Ezzel összefüggésben szükséges utalni az Alkotmánybíróságnak arra a gyakorlatára, amely szerint az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlata segítséget nyújthat az alkotmányos – Alaptörvényben és nemzetközi egyezményben rögzített – alapvető jogok értelmezéséhez, tartalmuk és kiterjedésük meghatározásához. Az Emberi Jogok Európai Egyezményében (a továbbiakban: EJE) biztosított jogok jelentéstartalma ugyanis az EJEB egyedi ügyekben hozott döntéseiben testesül meg, amely elősegíti az emberi jogok értelmezésének egységesen érvényesülő felfogását {4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [19]}. Az EJEB gyakorlatának figyelembevétele nem eredményezheti az Alaptörvényből le nem vezethető jog biztosítását, azonban magában foglalja az Alaptörvényben biztosított alapvető jog korlátozása megítélésekor az EJEB által biztosított védelmi szint garantálását. Az EJEB gyakorlata az alapvető jogoknak azt a minimum szintjét határozza meg, amelyet minden részes államnak biztosítania kell. Az Alkotmánybíróság azonban ettől eltérő, magasabb követelményrendszert is kialakíthat az emberi jogok (alapvető jogok) védelmére.
- [49] Az Alkotmánybíróság erre alapítottan áttekintette az EJEB-nek az adott ügyben felmerült kérdéssel kapcsolatba hozható gyakorlatát.
- [50] Az EJE 6. cikk (1) bekezdése mindenkinek jogot biztosít arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. Az EJEB a bírói döntések tartalmával összefüggésben jellemzően azt hangsúlyozza, hogy valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami egyfelől elejét veszi az önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak, másrésztől erősíti a bírósági döntéshozatalba vetett közbizalmat, és a bírói döntések tekintélyét [*Taxquet kontra Belgium* (926/05); 2010. november 16.].
- [51] Az EJEB a bíróságok jogértelmezésével összefüggő ügyekben a jogértelmezés állított hibáját kizárólag akkor vizsgálja, hogy ha az a tisztességes eljárás más részjogosítványával {például: nyilvános tárgyaláshoz való jog [*Ryabykh kontra Oroszország* (52854/99), 2003. július 24.], vagy a bíróságok kiszámítható, egységes értelmezésen alapuló joggyakorlatának hiányával [*Beian kontra Románia* (30658/05), 2007. december 6.]} összefüggésben eredményezi a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét.
- [52] Ez utóbbi ügyben kifejtett állásponttal hasonlóságot mutat az Alkotmánybíróságnak az a gyakorlata, miszerint egy szabályozás felülírása, kitágítása a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. „A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás.” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]} Ezen kirívó jogértelmezési hibák megvalósulásának hiányában azonban a jogszabályokat a bíróságok önállóan értelmezik, és az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör pedig nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel nem orvosolható {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [53] 4. A fentiekben kifejtetteket összegezve az Alkotmánybíróság jellemzően akkor vizsgálhatja érdemben a bírói jogértelmezés hibájára alapított alkotmányjogi panaszt, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával.
- [54] Az adott ügynek azonban ilyen vetülete nem merült fel, mint ahogy kirívó jogértelmezési hiba vizsgálatának szüksége sem állapítható meg. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben elutasította.

*Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke*

*Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Balsai István
alkotmánybíró helyett*

*Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Varga Zs. András
alkotmánybíró helyett*

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró különvéleménye

- [55] A határozat rendelkező részének 1. pontjában foglalt elutasítást nem tudom támogatni.
- [56] A többségi határozat indokolása helyesen állapítja meg, hogy az indítványozó valójában – alaptörvényi érintettség nélkül – a bírói jogértelmezést támadta, amelynek érdemi vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincs jogköre. A többségi határozat ebből azt a következtetést vonta le, hogy az indítvány elutasításának van helye.
- [57] Ezzel szemben álláspontom szerint az Alkotmánybíróság akkor járt volna el helyesen, ha alkalmazza az Abtv. 64. § a) pontját, amely szerint abban az esetben, ha az indítvány érdemi vizsgálata során az Alkotmánybíróság hatáskörének hiányát állapítja meg, azt végzésben kell visszautasítani.
- [58] A fentiek alapján az indítványt végzésben kellett volna visszautasítani.

Budapest, 2015. szeptember 7.

*Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [59] Nem értek egyet a határozat rendelkező részének 1. pontjában foglalt elutasító rendelkezéssel; nézetem szerint az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben is vissza kellett volna utasítani.
- [60] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárásból való jog álláspontom szerint kizárólag processzualis kérdésekre vonatkozik, mint pl. az ügyfélegyenlőség érvényesülése; a képviselői lehetőségének biztosítása; a bíró objektív okon alapuló összeférhetetlenségének figyelembevétele; az ügy eldöntése szempontjából fontos bizonyítási indítvány elvetésének indokolása, stb. A bíróságok érdemi jogértelmezése nem minősül processzualis kérdésnek, még egy esetlegesen *contra legem* jogértelmezés sem. Így az indítványnak az eljáró bíróságok ítéleteivel szembeni kifogása az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével nem hozható alkotmányosan értékelhető kapcsolatba.
- [61] A jogértelmezés problematikáját illetően fontosnak tartom annak hangsúlyozását, hogy a jogértelmezés, mint a jogszabály tartalmának feltárása értelemszerűen együtt járhat annak vitatásával, hogy az adott értelmezés

mennyiben tükrözi a jogszabály tartalmát. Ennek eldöntése alapvetően a bíróságok hatáskörébe tartozik. A jogértelmezés ugyanakkor – mint arra a határozat indokolásában idézett 3026/2015. (II. 9.) AB határozat is rámutat – nem válhat a jogalkalmazó önkényes döntésének eszközévé. Ennek előfordulása esetében a konkrét jogsérelem mellett az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elve sérül, ami álláspontom szerint Alaptörvényben biztosított jog sérelme esetén az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapjául szolgálhat. Ilyen hivatkozásokat azonban az indítvány nem tartalmaz, ezért ebben az irányban az Alkotmánybíróság vizsgálódásának a lehetősége sem állott fenn.

- [62] Mindezekből következően álláspontom szerint az indítvány nem felel meg az Abtv. 29. §-ban meghatározott vagylagos feltételek egyikének sem, ezért azt az Abtv. 64. § d) pontja alapján e részében is vissza kellett volna utasítani.

Budapest, 2015. szeptember 7.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [63] A többségi határozatot megalapozatlannak tartom, ezért nem támogatom.

[64] Határozatában az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben úgy utasítja el érdemben az indítványt, hogy érdemi vizsgálatot valójában nem is folytat le. Az elutasítás indokolásaként pusztán annyit tartalmaz, hogy „[a]z Alkotmánybíróság jellemzően akkor vizsgálhatja érdemben a bírói jogértelmezés hibájára alapított alkotmányjogi panaszt, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségre tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával. Az adott ügynek azonban ilyen vetülete nem merült fel, mint ahogy kirívó jogértelmezési hiba vizsgálatának szüksége sem állapítható meg”.

[65] Amennyiben ez az Alkotmánybíróság álláspontja, akkor ilyen alapon az alkotmányjogi panasz visszautasításának lenne helye az Abtv. 29. §-a alapján, miután az indítvány alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel, és nem támaszt alá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet sem.

[66] Az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálata esetén viszont az Alkotmánybíróságnak ténylegesen vizsgálnia kellett volna azt és választ kellett volna adnia arra a kérdésre, hogy a vitatott bírói jogértelmezés összefüggésben van-e a tisztességes eljáráshoz való joggal.

Budapest, 2015. szeptember 7.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

[67] A határozat rendelkező részének első pontjában foglalt elutasítással nem értek egyet, az alkotmányjogi panaszt vissza kellett volna utasítani az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben is.

[68] Álláspontom szerint az alkotmányjogi panaszban a tisztességes eljárás elvének sérelmével összefüggésben felhozott érvek nem támasztják alá az Abtv. 29. §-ában foglalt alternatív törvényi feltételek egyikének a fennállását sem, mivel azok a bíróság jogértelmezését vonják kritika alá. Az Alkotmánybíróság a bíróságok döntéseit azonban csak akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény által megszabott értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz. Meggyőződésem szerint a jelen ügyben nem áll fenn olyan értelmezési hiba, amely a tisztességes eljárás elvét sértene; így az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozó érvei nem vetnek fel az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, és nem támasztanak alá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet sem.

- [69] Az Alkotmánybíróság számos döntésében megállapította, hogy „[ö]nmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]]. »A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti 'szuperbíróság' szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.« {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.” {3060/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [27], legutóbb összefoglalóan például: 3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [20]}
- [70] A fentiekre figyelemmel nem látom indokoltnak, hogy az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatától eltérjen, és az alkotmányjogi panaszt érdemben vizsgálja, sőt, ezt szerintem az indokolás tartalma sem alapozza meg. Minderre tekintettel az alkotmányjogi panaszt – a törvényi feltételeknek meg nem felelő volta miatt – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján, végső esetben pedig az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján vissza kellett volna utasítani.

Budapest, 2015. szeptember 7.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

- [71] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. szeptember 7.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1565/2014.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3174/2015. (IX. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.188/2012/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó magánszemély jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérte a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Cfv.VII.30.188/2012/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel az indítványozó álláspontja szerint a hivatkozott határozat sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében, valamint a XV. cikk (1) bekezdésében foglaltakat.
- [3] 1.1. Az indítványozó a hat tagból álló alperesi jogelőd szövetkezet (a továbbiakban: alperesi jogelőd, vagy szövetkezet) tagja volt. A szövetkezet a 2003. május 26-án tartott közgyűlésen határozott a korlátolt felelősségű társasággá történő átalakulásáról. Az 1-3/2003. szám alatt hozott határozataival elfogadta az átalakulás alapjául szolgáló, 2003. január 1-je és május 26-a közötti időre vonatkozóan könyvviteli értéken elkészített beszámolót, illetve vagyonmérleget, az évközi és a vagyonmérleg adataira vonatkozó könyvvizsgálói záradékot. A 4/2003. számú határozattal pedig rendelkezett az átalakulás folytán létrejövő korlátolt felelősségű társaságba lépni nem kívánó indítványozóval történő elszámolásról. E szerint kifizetni rendelte a felperes által jegyzett részjegy 100 000 Ft-os összegét, az általa folyósított 481 000 Ft tagi kölcsönt és az arra jutó 113 000 Ft kamatot, valamint az eredménytartalékból ráeső résznek – 762 000 Ft-nak – 20%-os forrásadóval – 152 400 Ft-tal – csökkentett összegét: 609 600 Ft-ot.
- [4] 1.2. A közgyűlési határozatok alapján előterjesztett bejegyzési kérelem alapján a Pest Megyei Bíróság mint Cégbíróság a 2003. szeptember 1-jén kelt végzésével, Cg.13-09-095184 cégjegyzék számon az alperes korlátolt felelősségű társaságot a cégjegyzékbe bejegyezni rendelte. Az indítványozó részére a 4/2003. számú közgyűlési határozatban írt pénzüsszegek kifizetésre kerültek, azokat az indítványozó jogfenntartással átvette.
- [5] 1.3. Az indítványozó elszámolás és járulékai iránt indított perben az alperesi jogelőd 2003. május 26-án megtartott közgyűlésén meghozott határozatai hatályon kívül helyezését kérte. Kérelmet terjesztett elő továbbá az alperesi jogelőd vagyonának forgalmi értéken történő figyelembevételével, az alperesnek a vele való elszámolásra történő kötelezése iránt.
- [6] A Pest Megyei Bíróság 10.G.40.028./2006/32. számú első fokú ítéletében rögzítette azt az eljárási megoldást, miszerint az első fokon eljáró bíróság az indítványozó elszámolási igényét elkülönítette a határozatok megtámadása iránti kérelemtől, „külön eljárásként, külön perként rendelte azokat lajstromozni. A hatályon kívül helyezést követően újra indult perben a bíróság ezt a két pert egyesítette, így egy perben vizsgálta felperes elszámolási igényét is.”
- [7] Az első fokon eljáró Pest Megyei Bíróság 2010. november 2.-án kelt 10.G.40.028./2006/32. számú ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az indítványozónak 146 000 forintot, és rendelkezett a kamatfizetés és a perköltség tárgyában is, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [8] Az elsőfokú bíróság az elsőfokú eljárás során beszerzett igazságügyi könyvszakértői vélemény alapján azt állapította meg, hogy a vagyonmérlegben 1 374 000 forint állami támogatás helytelenül került elszámolásra.
- [9] Az elsőfokú bíróság jogi álláspontja az volt, hogy az indítványozó mint az alperesi jogelőd szövetkezet tagja, az Szt. 13. §-a alapján jogosult volt a per megindítására. Az Szt. 137. § (1) bekezdése alapján a bíróság úgy ítélte meg, hogy nem volt jogszabálysértő az átalakulási vagyonmérleg és vagyonleltár könyvviteli értéken történő elkészítése és elfogadása. Nem tartotta jogszabálysértőnek azt sem, hogy a közgyűlés mint az alperesi jogelőd szövetkezet legfőbb szerve a felperessel való elszámolás módjáról közgyűlési határozattal döntött. Ezt a döntést, mint a szövetkezet legfőbb szerve, magához vonhatta. A keresettel támadott határozatok hatályon kívül helyezésére mindezekre tekintettel jogi indokot nem látott, az erre irányuló kereseti kérelmet teljes egészében elutasította.
- [10] A 10.G.40.028./2006/32. számú ítélettel szemben az indítványozó kizárólag a 4/2003. számú közgyűlési határozat hatályon kívül helyezése iránti kérelmének elutasításáról szóló, illetve az elszámolási igénnyel kapcsolatos döntéssel szemben nyújtott be fellebbezést, arra hivatkozással, hogy az Szt. 79. § (2) bekezdése nem rendelkezett egyértelműen az elszámolás módja tekintetében, ezért azzal kapcsolatban az elsőfokú bíróság értelmezésével ellentétes jogfelfogása is éppúgy helytálló lehet, mint a bíróság értelmezése. Többek között hangsúlyozta,

hogy a könyv szerinti értéken történő elszámolás – álláspontja szerint – sértette a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 4. §-ában foglalt jóhiszemű joggyakorlás és tisztesség követelményét, aránytalan vagyoneltolódást eredményezett és joggal való visszaélést valósított meg.

- [11] A másodfokon eljáró Fővárosi Ítélőtábla 16.Gf.40.279/2011/4. számú részítéletében az indítványozó fellebbezésének helyt adott. Álláspontja szerint az, hogy a vagyonmérleget az átalakuló szövetkezet az Szvt. szabályainak megfelelően könyv szerinti értéken is elkészíthette, a volt taggal valós értéken történő elszámolás alól a szövetkezetet nem mentesíthette. Ezért az ezzel kapcsolatos közgyűlési határozatot és az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és e tekintetben az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és határozat meghozatalára utasította.
- [12] A másodfokú bíróság tehát részítéletet hozott, melyben az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette.
- [13] Az alperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem alapján eljárva, a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv. VII.30.188/2012/6. számú ítéletével a másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú ítéletet helyben hagyta. A Kúria az ítélet indokolásában hangsúlyozta, hogy az Szt. 79. § (2) bekezdése figyelembevételével, az Szt. 88. § szerint a szövetkezet gazdasági társasággá való átalakulása esetén a gazdasági társaságokról szóló, akkor hatályos 1997. évi CXLIV. tv. (továbbiakban: Gt.) rendelkezéseit kellett alkalmazni a jogvita feloldására. A Gt. 62. § (3) bekezdése és 64. § (3) bekezdése kimondta, hogy a társaság közgyűlésének (taggyűlésének) kell döntenie a vagyonmérleg-tervezetről, ezért az Szt. 20. § (1) bekezdésének 1) pontja szerint (a szövetkezet közgyűlésének hatáskörébe tartozik mindaz, amit törvény vagy az alapszabály a hatáskörébe utal) nem lehet jogsértőnek tekinteni az elszámolás mikéntjéről szóló közgyűlési határozatokat sem.
- [14] A Kúria kiemelte: az alperes jogelődjének joga volt a felperessel mint kilépő taggal az Szvt. 137. § (1) bekezdése alapján nem a szövetkezeti összvagyon valós értékén, hanem csak annak könyv szerinti értékén elszámolni. A Gt. 63. § (1)–(2) bekezdései, valamint 64. § (3) bekezdése tartalmaznak rendelkezéseket az átalakulás során a jogutód gazdasági társaságban tagként (részvényesként) részt venni nem kívánó személyeket megillető vagyonhányaddal, ennek elszámolási és kiadási módjával kapcsolatban – azonban ezek egyik elszámolási mód (könyv szerinti érték, vagyonátértékelés) alkalmazását sem teszik az átalakuló gazdasági társaság legfőbb szerve számára kötelezővé.
- [15] 1.4. Az indítványozó a bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránt is pert indított. E keresetet az elsőfokon eljáró Pest Megyei Bíróság 2011. március 31-én kelt 10.G.40.480/2010/9. számú ítéletével elutasította. A bíróság az indokolásban rámutatott, hogy az, hogy a társaság a taggal könyv szerinti értéken kíván elszámolni és az átértékelés lehetőségével nem él, olyan gazdasági döntés, melyet a bejegyző végzés felülvizsgálata során nem lehet vizsgálni.
- [16] 2. Az indítványozó álláspontja szerint az alkotmányjogi panaszban támadott határozat sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében, valamint a XV. cikk (1) bekezdésében foglaltakat.
- [17] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban következetesen tévesen hivatkozott az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésére, mint például: „az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése szerint: Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez.” Az Alkotmánybíróság azonban ezt elírásnak tekintette, és a panasz tartalma alapján az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogra való hivatkozásként kezelte a téves hivatkozásokat.
- [18] Alkotmányjogi panaszában az indítványozó a Kúria ítéletében foglalt jogértelmezést vitatta. Hivatkozott arra, hogy az Ítélőtábla azon megállapítását részben a Kúria is elismerte, miszerint az átalakulási határozatokban foglalt elszámolás polgári jogi viszonyt teremt a szövetkezeti jogutód és a kiváló tag között, ezért véleménye szerint – a másodfokú bíróság ítéletével összhangban – önmagában az, hogy ez az elszámolás egy közgyűlési határozati alakban jelenik meg, nem jelenti azt, hogy az abban foglalt számítástól ne lehessen eltérni egy polgári perben. A közgyűlési határozatnak tehát szerinte e vonatkozásban nincs anyagi kötőereje. Másrészt az indítványozó álláspontja szerint a Gt. 64. § (3) bekezdése – mi több, a Gt. bármely rendelkezése – semmiféle meghatározást nem tartalmazott arra nézve, hogy milyen értéken kell elszámolni a kiválni szándékozó taggal. Ennek következtében semmiféle olyan jogszabály nincs (nem volt), amely meghatározná, hogy kizárólag az átalakulásról döntő közgyűlés által meghatározott számítási móddal – pl. az alapügy tárgyát képező könyv szerinti értéken – lehetett csak elszámolni a kiváló taggal. A Kúria – mint írja – kizárólag a Gt. 64. § (3) bekezdésére hivatkozott, ez a rendelkezés azonban mindössze annyit tartalmazott, hogy el kell számolni. A Kúria által szintén idézett Szt. 79. § (2) bekezdése nem adott iránymutatást arra nézve, hogyan, milyen módszerrel

kell az elszámolást teljesíteni. A könyv szerinti érték álláspontja szerint csak ahhoz kell, hogy két társaság (a jogelőd és a jogutód) vagyonelemei összevethetőek legyenek, folyamatosan vezethető legyen a költségelírás, de nem az a célja, hogy ennek alapján számoljanak el a távozó taggal.

- [19] A fenti érvelésre tekintettel, az indítványozó szerint, ha helytálló a Kúria ítéletében megjelent jogértelmezés, miszerint egy átalakuló gazdasági társaság (ebben az értelemben helyesen inkább: gazdálkodó szervezet [régii Ptk. 685. § c) pont], például a jelen esetben a szövetkezet) esetén, a kiváló taggal nem feltétlenül az átalakuló társaság vagyonának tényleges és valós értékén kell elszámolni, hanem – a legfőbb szerv ilyen tartalmú döntése esetén – a számított, ún. könyv szerinti értéken, akkor az indítványozó szerint a kiváló tagnak a következő, az Alaptörvényben biztosított jogai sérülnének.
- [20] Az indítványozó szerint egyrészt sérülne az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jog. Az indítványozó szerint mivel a kizárólag számviteli és adóügyi szempontok figyelembe vétele érdekében – „mesterségesen alkotott” definícióként – használt könyv szerinti érték, valamint a gazdasági társaságok, illetve a gazdálkodó szervezetek, továbbá az azok tulajdonosaira jutó tulajdoni hányadok valós forgalmi értéke nem feltétlenül esik egybe, sőt jellemzően egymástól egyik vagy másik irányban eltérő vagyontömeget jelentenek, az egyes tulajdonostársakkal a könyv szerinti értéken történő elszámolás indokolatlan és alaptalan tulajdonelvonást jelent.
- [21] Az indítványozó szerint másrészt sérülne az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében rögzített törvény előtti egyenlőség (a hátrányos megkülönböztetés tilalma) elve. Az indítványozó álláspontja szerint sérti a törvény előtti egyenlőség elvét, hogy miközben a bírói gyakorlat a Gt. hatálya alá tartozó gazdasági társaságok esetében az átalakulás során kiváló taggal szembeni elszámolás esetén a könyv szerinti érték helyett a vagyonelemek valós forgalmi értékén alapuló számítást alkalmaz például az EBH2002.661. és az EBH2002.784. számú határozatokban, addig más – nem a Gt. hatálya alatt álló, de átalakulása esetén annak rendelkezéseit rá is alkalmazni rendelt – gazdálkodó szervezet, a szövetkezet esetében ugyanezt nem követeli meg.
- [22] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján az Abtv. 27. §-ára alapította.
- [23] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Ennek során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panasz nem fogadható be.
- [24] 3.1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott formai követelményeknek.
- [25] Az Alkotmánybíróság először az indítványozó érintettségét vizsgálta.
- [26] Az Abtv. 27. §-a értelmében, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [27] Az indítványozó közvetlenül érintett, mivel az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben félként szerepelt. Ezért e tekintetben a panasz megfelel az Abtv. 27. §-ában foglalt feltételeknek.
- [28] Az indítványozó a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletének megsemmisítését kéri, tehát megállapítható, hogy e határozattal szemben további (rendes) jogorvoslati lehetőség már nem áll rendelkezésre.
- [29] Az Alkotmánybíróság ezt követően az alkotmányjogi panasz előterjesztésére nyitva álló határidő betartását vizsgálta.
- [30] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az Abtv. 53. § (2) bekezdése értelmében pedig az alkotmányjogi panasz iránti indítványt – a 26. § (2) bekezdése szerinti eset kivételével – az ügyben első fokon eljáró bíróságnál kell az Alkotmánybírósághoz címezve benyújtani. Az Ügyrend 28. §-a (2) bekezdése értelmében az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint meghatározott határidő a kézbesítést, illetve a jogszabály hatályba lépését

követő napon kezdődik. Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, a határidő csak az azt követő legközelebbi munkanapon jár le.

- [31] Az indítványozó perbeli jogi képviselő meghatalmazottja – a csatolt tértivevény tanúsága szerint – a Kúria ítéletét 2013. április hó 23. napján vette át, míg az alkotmányjogi panaszt 2013. június hó 24. napján személyesen nyújtotta be az első fokon eljáró bírósághoz, az Alkotmánybíróságnak címezve azt. A határidő számítás szabályaira tekintettel, amelyek értelmében, amennyiben a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, a következő munkanapon érkezett beadványt határidőben érkezettnek kell tekinteni – az Abtv. 30. § (1) bekezdésének megfelelő határidőben érkezett az alkotmányjogi panasz az első fokon eljáró Budapest Környéki Törvényszékhez.
- [32] Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére tehát a törvényi határidőn belül került sor.
- [33] Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben előírt, a határozott kérelemmel szemben támasztott feltételeknek.
- [34] Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdését, valamint az Abtv. 27. §-át], az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XIII. cikk (1) bekezdés, XV. cikk (1) bekezdés], a támadott bírói döntést [Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv. VII.30.188/2012/6. számú ítélete], tartalmaz a bírói döntés alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint rögzíti a kifejezett kérelmet a Kúria fenti ítéletének megsemmisítésére.
- [35] Az alkotmányjogi panasz a kérelem határozottságát illetően a törvényi feltételeknek megfelel.
- [36] 3.2. A továbbiakban az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálta az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz indítvány befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit. Az Abtv. 52. § (4) bekezdése értelmében az alkotmánybírósági eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia. Az Abtv. 27. §-a szerint alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha a bírósági eljárást befejező döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti [a) pont].
- [37] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja alapján alkotmányjogi panasznak olyan bírói döntéssel szemben van helye, amely Alaptörvényben biztosított jogot sért. E sérelem lényegét és az eljárás megindításának indokait az alkotmányjogi panaszban kell tartalmaznia. Rámutat az Alkotmánybíróság, hogy az Abtv. 52. § (2) bekezdés alapján az alkotmányjogi panasz tekintetében az Alkotmánybíróság által lefolytatott vizsgálat a megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik – a törvényben taxatív felsorolt kivételektől eltekintve.
- [38] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének sérelmét a jogalkalmazással kapcsolatban állította, tekintettel arra, hogy – álláspontja szerint – az általa hivatkozott két egyedi ügyben hozott bírói döntés alapján megállapítható, hogy a joggyakorlat, a szervezetektől eltérően, gazdasági társaságok tekintetében az átalakulás elhatározása estén azon tagokkal szemben, akik a jogutód társaságban nem kívánnak részt venni, következetesen megállapította a forgalmi értéken történő elszámolás kötelezettségét.
- [39] Az Alkotmánybíróság, hivatkozással a Kúria ítéletében foglaltakra is, rámutat, miszerint az Szt. 79. § (2) bekezdése figyelembevételével, az Szt. 88. §-a szerint a szervezetet gazdasági társasággá való átalakulása esetén a gazdasági társaságokról szóló, akkor hatályos Gt. rendelkezéseit kellett alkalmazni a jogvita feloldására. A Gt. 62. § (3) bekezdése és 64. § (3) bekezdése kimondta, hogy a társaság közgyűlésének (taggyűlésének) kell döntenie a vagyonmérleg-tervezetről, ezért az Szt. 20. § (1) bekezdésének l) pontja szerint (a szervezetet közgyűlésének hatáskörébe tartozik mindaz, amit törvény vagy az alapszabály a hatáskörébe utal).
- [40] Az indítványozó által első fokon érvényesíteni kívánt tárgyi keresethalmazatból, több más kereseti kérelemmel együtt, a vagyonmérleg elfogadása tárgyában hozott közgyűlési határozat hatályon kívül helyezése iránti kereseti kérelmet is az első fokú bíróság ítéletével elutasította, és e döntés – erre irányuló fellebbezés hiányában – jogerőssé vált.
- [41] Az Alkotmánybíróság az alkalmazandó jog tekintetében megállapította, hogy az átalakulás és az elszámolás néhány részletszabályát a szervezetekre vonatkozó szabályozás tartalmazta (az Szt. szervezetek átalakulására, részleges átalakulására vonatkozó 79–88/A. §-ai, továbbá az elszámolás tekintetében Szt.-n belüli utaló szabályként az 51. § (4) bekezdése), egyebekben pedig mögöttes szabályként a Gt. rendelkezéseit (Gt. VII. Fejezet 1. Cím, Az átalakulás közös szabályai) rendelte alkalmazni. Az ezen szabályok alapján meghozott szervezeti közgyűlési határozatok bírói felülvizsgálatáról az Szt. 13. §-a rendelkezik.
- [42] A fentiekből is következően, a támadott ítéletet azért sem semmisítheti meg az Alkotmánybíróság, mert az Szt. 88. §-a alapján alkalmazandó Gt. 64. § (3) bekezdése alapján a (vagyon)mérleg a kiváló taggal való elszá-

molás alapja, és a vagyonmérleg tekintetében előterjesztett kereseti kérelmet első fokon elutasító, és fellebbezés hiányában első fokon jogerőssé vált, a (rész)jogerő joghatásával rendelkező ítélet miatt, nem juthatna más eredményre a Kúria a megismételt eljárásban sem.

- [43] Az indítványozó megnevezte ugyan az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, de sem az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jog, sem a XV. cikk (1) bekezdésében rögzített törvény előtti egyenlőség elve tekintetében nem állított az indítványozó olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, a támadott bírósági határozattal kapcsolatosan, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel.
- [44] Az Alkotmánybíróság rámutat, miszerint bár indítványozó alkotmányjogi panaszában felveti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való joga sérelmét, ugyanakkor az ezen indítványi elem vonatkozásában előterjesztett érvei a gazdálkodó szervezetek működési szabadságát és nem a tulajdonjog védelmét érintő kérdésköröket érintenek. Az indítvány, az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében rögzített törvény előtti egyenlőség elvének megsértésével összefüggésben, alkotmányjogilag releváns érvelést nem tartalmaz.
- [45] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a fentiekre tekintettel, a jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányossági kérdés, Alaptörvényben biztosított jog sérelme, mely az alkotmányjogi panasz befogadását indokolta volna. Az Alkotmánybíróság ezért az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2015. szeptember 7.

*Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke*

*Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Varga Zs. András
alkotmánybíró helyett*

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [46] A határozat rendelkező részében foglalt visszautasítással nem értek egyet.
- [47] Megállapítható, hogy az alapul fekvő ügyben alkalmazandó (szövetkezeti-, gazdasági jogi és számviteli) jogszabályok lehetővé tették, hogy egy szövetkezet gazdasági társasággá történő átalakulása (jogutódlással történő megszűnése) esetén a jogutódlást elhatározó, azaz abban jogilag és anyagilag érdekelt közgyűlési többség döntsön arról, hogy a jogutód gazdasági társaságba lépni nem kívánó korábbi szövetkezeti taggal való elszámolás könyv szerinti értéken, vagy a vagyonelemek ártértelezése révén számított (valódi-, vagy más néven formai) értéken történjen-e.
- [48] A választott számítási módtól függően egy gazdasági társaság kétféle módon meghatározott értéke ideális esetben az Szvt. szerinti valódiság elvének megfelelően (hőzavetőleg) megegyezik. Azonban nem zárhatók ki olyan esetek sem, amikor különböző okok folytán a két érték – akár lényegesen is – eltérhet egymástól; a választott elszámolási módnak ezért különös jelentősége lehet.
- [49] Az átalakulás során egy elszámolási tartalmú, polgári jogi jellegű jogviszony keletkezik két mellérendelt helyzetben lévő, de az elszámolás, illetve az azzal kapcsolatos összességesség tekintetében ellenérdekű magánjogi

jogalany, az érintett szövetkezeti tag magánszemély, és az átalakuló szövetkezet jogi személy között. Az érintett jogszabályok lehetővé tették, hogy e mellérendelt felek közötti jogviszony egyik alanya – az átalakuló szövetkezet, egy többségi döntés, a közgyűlési határozat révén – a másik fél szövetkezeti tulajdonával, annak érték-meghatározásával kapcsolatosan adott esetben egyoldalú, a tag tulajdonosi érdekével szemben álló döntést hozzon, amelynek megtámadására a tagnak az Szt 13. §-a alapján csak abban az esetben van lehetősége, amennyiben a döntés meghozatala során az érdeksérelemtől függetlenül jogsértés is történt. Ez utóbbi szabály ugyanakkor a Kúria – és az első fokon eljáró bíróság – támadott értelmezése alapján egyúttal azt is lehetővé teszi, hogy a szövetkezeti tagok többsége ne csak akkor legyen jogosult a könyv szerinti értéken elszámolni a belépni nem kívánó taggal, ha azösszesség tekintetében közöttük egyetértés van, vagy az a tag szövetkezeti tulajdonának piaci értékétől nem tér el jelentős mértékben. A támadott értelmezés szerint erre abban az esetben is lehetőség van, ha a könyv szerinti érték jóval – az indítványozó szerint az alapügyben akár többszörösével is – alacsonyabb a tagi üzletrész valódi forgalmi értékénél. Álláspontom szerint ez utóbbi esetben sérül a jogutód gazdasági társaságba belépni nem kívánó, a szövetkezetből lényegében kiváló szövetkezeti tag tulajdonhoz való joga.

- [50] A jelen ügy elbírálása szempontjából nem lényegtelen, hogy a korábban említett, számviteli értelemben vett valódiság elvének érvényesülése – kétség esetén – csakis (bírósági eljárásban, esetleg adóhatósági ellenőrzés során lefolytatott) bizonyítás révén lehetséges. Az Szt. 13. §-ának az indítványozó által kifogásolt bírósági jogértelmezése – amely szerint mivel az Szt., a Gt. és az Szvt. szabályai nem teszik kötelezővé az átértékelést, a könyv szerinti értéken történő elszámolás jogsértést nem valósíthat meg, ezért a közgyűlési döntés bíróság általi felülvizsgálatára nincsen lehetőség – éppen az érték meghatározás valódisága tekintetében lefolytatott bizonyítás lehetőségét zárja ki.
- [51] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság véleményem szerint akkor járt volna el helyesen, ha az ügyben érdemi vizsgálat során megállapítja az indítványozó tulajdonhoz való joga sérelmét. Az alaptörvény-ellenes helyzet megoldásához véleményem szerint kétféleképpen is el lehetett (kellett) volna jutni.
- [52] 1. Amennyiben elfogadjuk a Kúria azon jogértelmezését, hogy az alkalmazandó jogszabályok megfelelően rögzítik az elszámolás szabályait és nem volt szükség a régi Ptk., mint mögöttes jogszabály alkalmazására – amit egyébként az Szt. 2. § (1) bekezdése a tagok és a szövetkezet Szt.-ben, és az adott szövetkezet önkormányzati szabályzatában nem rendezett személyi és vagyoni viszonyaira alkalmazni rendelt –, az Alkotmánybíróságnak a már hatályon kívül helyezett Szt. 13. § (1) bekezdésének alaptörvény-ellenességét, továbbá azt kellett volna megállapítania, hogy az a gazdasági társasággá átalakuló szövetkezetek jogutód gazdasági társaságban részt venni nem kívánó tagjával való elszámolás értékaránytalansága miatt indult, folyamatban lévő eljárásokban nem alkalmazható.
- [53] Az Szt. 13. § (1) bekezdése a közgyűlési határozat bírósági felülvizsgálatát kizárólag a határozat folytán sérelmet szenvedett tag számára, és kizárólag jogsértés esetén tette lehetővé. Az Alkotmánybíróságnak véleményem szerint meg kellett volna állapítania, hogy ezek a korlátozások a közgyűlési határozatok egy része tekintetében – az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jog érvényesülése szempontjából – nem feleltek meg a szükségesség és az arányosság alkotmányos követelményének.
- [54] A közgyűlés hatáskörébe tartozó döntések többsége olyan, a szövetkezet szervezetét és működését érintő (pl. az alapszabály és más szövetkezeti önkormányzati szabályok megállapításával, módosításával, vezető tisztségviselők kinevezésével, felmentésével, díjazásával kapcsolatos), vagy gazdasági jellegű (pl. beszámoló elfogadása, érdekképviselési szervbe történő belépésről, vezető tisztségviselő elleni kártérítési per elhatározásáról stb.) döntés volt, amely a tagok tulajdonhoz való jogát nem, vagy nem közvetlenül érintette. Ezen határozatok tekintetében alkotmányosan igazolható a bírósági felülvizsgálat kizárólag jogsértés esetére történő korlátozása. Véleményem szerint más megítélés alá esik azonban, ha a megfelelő alapszabályi rendelkezés hiányában, vagy azok alapján a szövetkezet átalakulása során a közgyűlés dönt a jogutód társaságba belépni nem kívánó tag vagyonaival való elszámolás módja, mértéke kérdésében. Ebben az esetben – a támadott bírósági jogértelmezés szerint – a szövetkezeti közgyűlési többség az alkalmazandó jogszabályok megsértése nélkül hozhatott olyan tartalmú, jogszerűnek tekintendő határozatot, amely végeredményét tekintve az érintett tag tulajdonhoz való jogának sérelméhez vezethetett. Az Szt. 13. §-a kizárólag ezen – valójában a közgyűlés által hozott határozatok kis részét kitevő – határozatok felülvizsgálhatósága tekintetében jelent indokolatlan korlátozást, azonban ezek vonatkozásában a szabályozás alaptörvény-ellenessége feltétlenül megállapítható. Álláspontom szerint nincs kellő súlyú alkotmányos indoka annak, hogy a közgyűlés abban az esetben is a

könyv szerinti érték alapján történő elszámolásról dönthessen, ha a szövetkezet vagyonának – tehát a ténylegesen meglévő vagyontárgyai, az egyéb dologi jellegű vagyoni jogai, és a nem dologi jellegű vagyoni jogai (pl. *goodwill*, piaci részesedés, ismertség) összességének – a piaci értéke számottevően (akár többszörösen is) meghaladja azt, illetve annak, hogy ilyen közgyűlési döntés tartalmától a bíróságok saját ítéletükben ne térhessenek el. Ezen határozatok tekintetében a jogorvoslat, a bírói út igénybevétele lehetőségének kizárólag jogsértés esetére történő szűkítése a szövetkezeti tag tulajdonhoz való jogának [az ún. „likvidációs hányadhoz” (lásd: 935/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 765, 768.) való hozzáférésnek] a sérelmét okozta.

- [55] Ezen jogértelmezés mellett véleményem szerint az Alkotmánybíróságnak – az Abtv. 28. §-ában biztosított áttérés lehetőségével élve, az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján lefolytatott – érdemi vizsgálat során meg kellett volna állapítania, hogy az említett jogszabályi rendelkezés az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését sértően alaptörvény-ellenes volt.
- [56] 2. Véleményem szerint a jogutód gazdasági társaságba be nem lépő szövetkezeti tag tulajdonhoz való jogának védelme – a Kúriától eltérő jogértelmezés esetén – az Szt. 13. § (1) bekezdésének alkalmazása mellett is biztosítható (lett volna).
- [57] Jogutód nélküli megszűnés esetén a végelszámolás szabályai biztosítják azt, hogy a társaság legfőbb szervének döntése időpontjában meglévő vagyon (tényleges, vagy piaci) ellenértékéhez a tagok azok értékesítése révén a könyvekben feltüntetett értéktől függetlenül, a valódi forgalmi értékből rájuk eső rész arányában jussnak hozzá. Jogutódlással történő megszűnés esetén azonban a jogutódba belépni nem kívánó tagokat megillető vagyonhányad értékének meghatározása a fennmaradó vagyontömeget az újonnan létrejövő társaságba „átemelő”, az átalakulásban érdekelt tulajdonosi többség döntésétől függ.
- [58] Erre tekintettel véleményem szerint helyes lehet a Kúriától eltérő – az alapügyben másodfokon eljárt ítéletábra döntésében is megjelenő – jogértelmezés is. Eszerint, mivel az átalakulással új, mellérendelt felek közötti polgári jogi (elszámolási) jogviszony jön létre, amelyben a nem kógens módon szabályozott kérdésekben a régi Ptk. szabályainak, általános alapelveinek (is) érvényesülniük kell; amennyiben ez nem történik meg, az olyan jogsértésnek tekinthető, amely megalapozza az érintett közgyűlési határozat Szt. 13. § (1) bekezdése szerinti bírósági felülvizsgálatát. Mint azt a többségi határozat is kifejti, a volt taggal való elszámolás során sem a könyv szerinti érték alkalmazása, sem pedig a társasági (szövetkezeti) vagyon ártértelelésének elrendelése nem volt kötelező a szövetkezet közgyűlése számára, azaz e tekintetben a jogi szabályozás diszpozitív. Ebben az esetben viszont az elszámolás során álláspontom szerint közvetlenül is érvényesülnie kellett – egyebek mellett – a régi Ptk. 4–5. §-ában rögzített, az indítványozó által is hivatkozott alapelveknek (jóhiszeműség, tisztesség, felek kölcsönös együttműködése, joggal való visszaélés tilalma).
- [59] Erre tekintettel az elszámolással kapcsolatos olyan jogviták esetén, amikor az egyik peres fél éppen ezen polgári jogi alapelvek – állítólagos – sérelme miatt kéri a közgyűlési határozat bírósági felülvizsgálatát, az olyan jogértelmezés, amely eleve kizárja az érték-megállapítással kapcsolatos bizonyítás felvételét (ezzel az említett alapelvek érvényesülésének vizsgálatát), alkalmas lehet arra, hogy a fél tulajdonhoz való joga sérelmét okozza. Ebben az esetben maga a bírósági jogértelmezés által előidézett helyzet – amely lényegében ellehetetleníti az említett alapjog védelmére irányuló igényérvényesítést – idéz elő alkotmányellenességet.
- [60] A fentiek alapján a véleményem szerint fennálló alaptörvény-ellenes helyzet az Abtv. 27. §-a alapján lefolytatott érdemi vizsgálat eredményeként, a támadott bírósági ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése útján is orvosolható lett volna.
- [61] 3. Végezetül megjegyzem, hogy az alaptörvény-ellenesség megállapíthatóságával kapcsolatos érveimet támasztja alá a 2014. március 15-én hatályba lépett Ptk. Harmadik Könyvének a jogi személyekre vonatkozó szabályozása is. Az új Ptk. megalkotásával a jogalkotó már nem különíti el formálisan (jogforrási szinten) a szövetkezeteket a gazdasági társaságoktól, a rájuk vonatkozó közös szabályokat a törvény Harmadik Könyv Első Része valamennyi jogi személyre vonatkozóan tartalmazza. A Ptk. a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok között foglalja az átalakulással. Az Első rész, V. Cím XIII. Fejezete 3:42. §-ában a jogalkotó maga is kinyilvánította azt a szándékot, hogy az átalakuló társaságoknak az átalakulással létrejövő jogi személybe belépni nem kívánó tagjaival az elszámolásra valódi értéken kerüljön sor. A 3:42. § valamennyi jogi személyre nézve általános jelleggel mondja ki, hogy átalakulásuk esetén a jogutód társaságba be nem lépő tagok „a jogi személy vagyonából olyan hányadra jogosultak, amelyet a jogi személy jogutód nélküli megszűnése esetén igényelhetnének.” Ez lényegében a végelszámolás szabályaira utaló rendelkezés. Mivel végelszámolás esetén a

tagok között a teljes – a kötelezettségek levonását követően megmaradt – (felosztható) vagyon kerül felosztásra, ez valójában valódi értéken történő elszámolást jelent. Az új Ptk. a jelen ügyben nyilvánvalóan nem alkalmazható. Ugyanakkor álláspontom szerint az egyes – akár speciális jogterületre vonatkozó – jogszabályok megváltoztatása során a mindenkori jogalkotó kifejezésre juttathatja nem csak az adott terület szabályozásával kapcsolatos jövőbeni elképzeléseit, de egyúttal a korábbi szabályozással, illetve annak (esetleges) hiányosságaival kapcsolatos álláspontját is. A jogalkotói szándék ilyen megnyilvánulása tehát az Alkotmánybíróságot nem köti ugyan (és főszabály szerint az eljáró bíróságokat sem), de az elérni kívánt joghatás, a korábbi rendelkezések alkalmazásának tapasztalatai, illetve adott esetben az Alaptörvény 28. cikkének az értelmezendő joganyagra való alkalmazása tekintetében mindenképpen támpontot adhat.

Budapest, 2015. szeptember 7.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1039/2013.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3175/2015. (IX. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról és eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 2012. július 17. napjától 2013. július 31. napjáig hatályban volt 62–63. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítására és e rendelkezések alkalmazásának kizárására irányuló alkotmányjogi panaszok tárgyában az eljárást megszünteti.
2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kpkf.37.589/2012/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének vizsgálatára irányuló eljárását megszünteti.
3. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 2012. július 17. napjától 2013. július 31. napjáig hatályban volt 20/A. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
4. Az Alkotmánybíróság a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 62–63. §-ai, valamint a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 2012. július 17. napjától 2013. július 31. napjáig hatályban volt 20/A. §-a nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
5. Az Alkotmánybíróság a Kúria Bkk.III.494/2014/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
6. Az Alkotmánybíróság a Szolnoki Törvényszék 9.B.804/2012. és 9.B.392/2014. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó magánszemély (a továbbiakban: indítványozó1.) és társai ellen a Fővárosi Törvényszéken indult büntető ügyben az indítványozó1. jogi képviselője útján és egy másik magánszemély indítványozó (a továbbiakban: indítványozó2.) a büntető ügyükben eljáró bíróság kijelölése miatt fordultak alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az alkotmányjogi panaszok alapjául szolgáló ügyben a Fővárosi Törvényszék elnökének kezdeményezésére az OBH elnöke a 248/2012. (VIII. 21.) OBHE számú határozatával a Szolnoki Törvényszéket jelölte ki a büntető eljárás lefolytatására. Az indítványozók a határozat ellen jogorvoslattal éltek. Az OBH elnökének határozatát a Kúria a Kpkf.37.589/2012/2. számú végzésével helybenhagyta. Ezt követően terjesztettek elő az indítványozók külön-külön alkotmányjogi panaszt.
- [3] Az indítványozó1. az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdésére hivatkozással a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 62. és 63. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1), (3) és (7) bekezdéseiben foglalt, a tisztességes eljáráshoz, a védelemhez és a jogorvoslathoz való jogait ért sérelem miatt.
- [4] Az indítványozó2. az Abtv. 27. §-ára hivatkozással kérte – a Bszi. 62. és 63. §-ai alaptörvény-ellenességét állítva – a Kúria Kpkf.37.589/2012/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [5] Az indítványozó2. beadványában kifejtette, hogy az ügyében alkalmazott Bszi. 62. és 63. §-a az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében előírt, az alapvető emberi jogok törvényi szabályozásának követelményét, a XXVIII. cikk (1), (3) és (7) bekezdéseiben foglalt tisztességes eljáráshoz, védelemhez és jogorvoslathoz való jogát sérti. Az indítványozó2. megjelölte az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdését is, ennek sérelmét azonban nem fejtette ki.
- [6] 2. Az alkotmányjogi panaszok benyújtását követően az Alkotmánybíróság – ugyancsak alkotmányjogi panaszok alapján – 36/2013. (XII. 5.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) döntött a bírósági ügyáthelyezés korábban hatályban volt szabályozása alkotmányosságának kérdésében. Megállapította, hogy a Bszi. és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) vonatkozó rendelkezései alaptörvény-ellenesek voltak.
- [7] Az alaptörvény-ellenességre tekintettel a Szolnoki Törvényszék illetékessége hiányát állapította meg és az eredetileg illetékes bírósághoz, a Fővárosi Törvényszékhez tette át az ügyet. A Fővárosi Törvényszék azonban ugyancsak illetékessége hiányát állapította meg. A Szolnoki Törvényszék felterjesztése alapján a Kúria a Bkk. III.494/2014/4. számú végzésében eljáró bíróságnak a Szolnoki Törvényszéket jelölte ki.
- [8] 2.1. Ezt követően az indítványozó1. kiegészítette és egyben módosította indítványát, melyben további jogszabályi rendelkezések és bírósági határozatok alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését is kérte. Ebben a beadványában kifejtette, hogy álláspontja szerint a Be. 2012. július 17-étől szeptember 13-áig (valójában: július 31-ig) hatályban volt 20/A. §-a – lényegét tekintve a Bszi. támadott rendelkezéseivel összefüggésben megjelölt okokból – alaptörvény-ellenes volt és nemzetközi szerződésbe, az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 6. és 13. cikkébe is ütközött. Kérte, hogy az Alkotmánybíróság *ex tunc* hatállyal semmisítse meg a Bszi. és a Be. támadott rendelkezéseit és az ügyében rendelje el azok alkalmazásának tilalmát.
- [9] Ugyancsak alaptörvény-ellenesnek tartotta az indítványozó1. a Be. 3. § (4) bekezdését, a 20. § (1) és (3) bekezdését, továbbá a 308. § (1) bekezdését, és az ezen rendelkezések alapján meghozott Kúriai Bkk.III.494/2014/4. számú végzést, melyben a legfőbb bírói fórum az illetékességi vitát úgy döntötte el, hogy – a megelőzés elvének alkalmazásával – a Szolnoki Törvényszéket jelölte ki az eljárás lefolytatására. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljáráshoz való jog, ezen belül a fegyverek egyenlősége elvének, a XXVIII. cikk (3) bekezdésében biztosított védelemhez való jog, a XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog, valamint az Egyezmény 6. és 13. cikkében foglalt jogok sérelmét állította.
- [10] A Kúriának az illetékességi vitában hozott végzése alaptörvény-ellenességét az indítványozó két okra alapította. Egyrészt arra, hogy a döntés – a fentiekben hivatkozott – alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezéseken alapul. Másrészt úgy vélte, hogy a Kúria tévesen értelmezte a megelőzés elvét és az illetékesség rögzülését.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljárás elvével ellentétesnek tartotta a Kúriának a Bkk.III.494/2014/4. számú végzését „amiatt is, mivel valótlanul és alaptalanul hivatkozik a Be. 20. § (3) bekezdésére, vagyis arra, hogy döntési jogkörét az alapozza meg, hogy »az illetékességet meghatározó körülmények nem állapíthatók meg.« [...] A kúriai határozatban foglalt rögzülés, illetve megelőzés elve olyan büntetőjogi eljárási, technikai szabály, mely semmiképpen sem írhatja felül a törvényes bíróhoz való alapjogot”, és ekként a végzés az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében deklarált jogállamiság követelményét is sérti.

- [11] Az indítványozó1. az Abtv. 43. § (4) bekezdésére hivatkozással kezdeményezte a Szolnoki Törvényszék 9.B.804/2012. és 9.B.392/2014. ügyszámon hozott pervezető végzése megsemmisítését, ennek indokát azonban nem fejtette ki.
- [12] Az ügyében való alkalmazási tilalom kimondása mellett kérte továbbá, hogy az „Alkotmánybíróság a döntésének a jogkövetkezményeit az Abtv. 39. § (3) bekezdése és 43. §-a alapján úgy állapítsa meg, hogy a büntetőeljárás bírói szakasza a Be. 17. § (1) [bekezdése] szerint illetékes bíróságnak a vádemeléskor hatályos ügyelosztási rendje szerinti törvényes bíró előtt újrakezdődjön”.
- [13] Az indítványozó1. az alaptörvény-ellenesség alátámasztásaként, de az összefüggés kifejtése nélkül megjelölte az Alaptörvény Preambulumát, a Q) cikk (2) és (3) bekezdését, az R) cikk (2) bekezdését és a T) cikk (3) bekezdését.
- [14] 2.2. Az eljáró bíróságot kijelölő kúriai végzés kapcsán az indítványozó2. is kiegészítette alkotmányjogi panaszát, melyben kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság a vizsgálatát az Abtv. 43. § (4) bekezdésére tekintettel a Kúriának a Bkk.III.494/2014/4. számú végzésére is terjessze ki. Ezt viszont nem indokolta.
- [15] Később az indítványozó2. a Kúria Bkk.III.494/4. számú végzésével összefüggésben egy újabb alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, melyben az Abtv. 26. § (1) bekezdésére és a 27. §-ára hivatkozással a Bszi. 2012. július 17-étől hatályban volt 62. és 63. §-ai, továbbá a Kúria megjelölt határozata alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Beadványa szerint a Bszi. 62. és 63. §-a, valamint a Kúria Bkk.III.494/4. számú végzése az Alaptörvény R) cikkével, I. cikk (3) bekezdésével, a XXVIII. cikk (1) bekezdésével és a 28. cikkével ellentétesek. Kifejtette, hogy az Alaptörvény R) cikke alapján egy „már alaptörvény-ellenesnek talált döntéshez joghatás nem fűzhető”, és mivel „[a]laptörvény-ellenes jogszabályok alapján nem lehet jogszerű döntést hozni, következésképpen [...] alaptörvény-ellenes döntés alapján lefolytatott bírósági eljáráshoz sem lehet jogkövetkezményt (illetékesség rögzülését) fűzni”.
- [16] 3. Az Alkotmánybíróság a sérelmezett rendelkezések és az alkotmányossági kifogások tartalmi azonosságára tekintettel az ügyeket az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján egyesítette, és az indítványokat egy eljárásban bírálta el. Az Abtv. 58. § (3) bekezdése és az Ügyrend 34. § (4) bekezdése alapján elkülönítette azonban a Be. 3. § (4) bekezdése, 20. § (1) és (3) bekezdése, valamint 308. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz elbírálását.
- [17] 4. Az Alkotmánybíróság az eredetileg benyújtott indítványokat – ide nem értve tehát a 3. pont szerint elkülönített kiegészítő indítványokat – külön döntésével befogadta. Ezt követően, az Alkotmánybíróság eljárása ideje alatt az Országgyűlés több alkalommal módosította az Alaptörvényt. Így Magyarország Alaptörvényének negyedik módosításával beemelte az Alaptörvénybe a bíróságok közötti ügyáthelyezés intézményét. A 27. cikk (4) bekezdése értelmében az ésszerű határidőn belüli bírói döntéshez való alapjog érvényesülése és a bíróságok kiegyensúlyozott ügyterhelése érdekében sarkalatos törvényben meghatározottak szerint az Országos Bírósági Hivatal elnöke sarkalatos törvényben meghatározott ügyek tárgyalására az általános illetékességű bíróságtól eltérő, azonos hatáskörű bíróságot jelölhetett ki. A Magyarország Alaptörvényének ötödik módosításával viszont az Országgyűlés 2013. október 1-jével hatályon kívül helyezte a 27. cikk (4) bekezdését.
- [18] Az alkotmányjogi panaszokban kifogásolt Bszi. 62–63. §-ait és a Be. 20/A. §-át a jogalkotó az egyes törvényeknek az Alaptörvény negyedik módosításával összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CXXXI. törvénnyel 2013. augusztus 1-jével szintén hatályon kívül helyezte.
- [19] Az Alkotmánybíróság főszabályként a hatályos jogszabályok alaptörvény-ellenességét vizsgálja. Az Abtv. 41. § (3) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alaptörvény-ellenességét akkor állapíthatja meg, ha a jogszabályt konkrét esetben még alkalmazni kellene. Vagyis a hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróság hatásköre csak akkor terjed ki, ha annak alkalmazhatósága is eldöntendő kérdés. Az alkotmányjogi panaszok,

illetve a bírói kezdeményezések jellemzően olyan indítványok, amelyek alapján az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály vizsgálatát is lefolytatja, mert a támadott rendelkezéseket a konkrét esetben tipikusan még alkalmazni kell. Ezzel összhangban az Abtv. 64. § e) pontja úgy rendelkezik, hogy ilyen eljárásokban a vizsgált jogszabály hatályvesztése miatt az indítvány nem utasítható vissza.

- [20] Ennek ellenére előfordulhat, hogy a hatályát veszített jogszabályi előírást az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben valamely okból mégsem kell már alkalmazni. Ilyen a jelen ügy is. Az Alkotmánybíróság ugyanis megállapította: az indítványok elbírálásakor az OBH elnöke általi bírósági ügyáthelyezésre vonatkozó, alaptörvény-ellenesnek ítélt rendelkezéseket az eljáró bíróság(ok) már nem alkalmazták. A Szolnoki Törvényszék az Abh.-ra hivatkozással illetékessége hiányát állapította meg és az ügyet visszatette a Fővárosi Törvényszékre. A Kúria viszont a Be. más [20. § (3) bekezdése, 308. § (1) bekezdése] rendelkezései alapján jelölte ki az eljáró bíróságot.
- [21] Az Abtv. 59. §-a alapján az Alkotmánybíróság – az Ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti. Az Ügyrend 67. § (2) bekezdésének e) pontja értelmében okafogottá válik az indítvány különösen, ha az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná vált.
- [22] Mivel az időközben hatályon kívül helyezett támadott törvényi rendelkezéseket az alkotmányjogi panaszok alapjául szolgáló ügyben a fent megjelölt okból már alkalmazni nem kell, ezért az indítványok okafogottá váltak. Az Alkotmánybíróság emiatt a Bszi. 2012. július 17. napjától 2013. július 31. napjáig hatályban volt 62–63. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítására, illetve e rendelkezések alkalmazási tilalmának kimondására irányuló alkotmányjogi panaszok tárgyában az eljárást megszüntette.
- [23] 5. Az indítványozó2. az Abtv. 27. §-ára hivatkozással kérte az OBH elnöke 248/2012. (VIII. 21.) OBHE számú határozatát helybenhagyó, a Kúria a Kpkf.37.589/2012/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is. Indítványában a Kúria végzésének alaptörvény-ellenességét az eljáró bíróság kijelölését szabályozó Bszi. 62. és 63. §-aival szembeni kifogásaira alapította, közvetlenül a bírói döntéssel szemben alkotmányossági aggályt nem fogalmazott meg.
- [24] Az Alkotmánybíróság a Kúria végzése alaptörvény-ellenessége vizsgálatát szintén okafogottnak találta. Immár az eljáró bíróság illetékességét ugyanis nem a Kúria támadott határozatával helybenhagyott OBH elnöki döntés, hanem a Kúria egy újabb, az eljáró bíróságot kijelölő határozata alapozza meg. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság a Kúria Kpkf.37.589/2012/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének vizsgálatát – okafogottsága miatt – az Abtv. 59. §-a és az Ügyrend 67. § (2) bekezdés e) pontja alapján megszüntette.
- [25] 6. Az indítványok kiegészítéseiben, valamint a később önálló beadványban előterjesztett, a Kúria Bkk. III.494/2014/4. számú végzése megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszok befogadásáról az Alkotmánybíróság korábban nem döntött. Jelen végzésében pedig arra a következtetésre jutott, hogy azok az Abtv.-ben foglalt feltételeknek nem felelnek meg, az alábbiak miatt.
- [26] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy, vagy szervezet alkotmányjogi panasszal akkor fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés, vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal támadható büntetőeljárás során hozott határozatokkal összefüggésben a 3002/2014. (I. 24.) AB végzésében foglalt állást. Eszerint a Be. a bírósági eljárás két típusát különbözteti meg: az ügydöntő és a nem ügydöntő határozatot. Ügydöntő határozat olyan határozat, amelyben a bíróság a büntetőjogi főkérdésről, azaz a vádról dönt [Be. 257. § (1) bekezdés, Be. XIII. fejezet II. cím]. Ügydöntő határozatnak minősül a felmentő és a bűnösséget megállapító ítélet. Az ítélet mellett ügydöntő határozatok a végzések közül a tárgyalás mellőzésével hozott végzés és az eljárás megszüntetéséről rendelkező végzés. A határozatok másik típusa, a nem ügydöntő határozatok egyéb kérdéseket érintenek, és nem jelentik az eljárás végleges lezárását. Ilyen nem ügydöntő határozatok lehetnek a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos döntések, az áttétel, az eljárás felfüggesztése vagy a pervezető végzések [3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [15]–[17]].
- [27] Az Alkotmánybíróság a Kúriának a Szolnoki Törvényszéket kijelölő végzésével kapcsolatban megállapította, hogy az nem minősül sem érdemi határozatnak, sem eljárást befejező végzésnek, ezért az ennek vizsgálatára irányuló indítványokat az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

- [28] 7. Ugyancsak visszautasította az Alkotmánybíróság a Szolnoki Törvényszék 9.B.804/2012. és 9.B.392/2014. számú végzése elleni alkotmányjogi panaszt is, mivel annak befogadhatósága feltételei egyáltalán nem voltak megállapíthatóak. Az indítványozó a megsemmisítésre irányuló kérelmen kívül ezen megjelölt pervezető végzésekkel kapcsolatban semmilyen észrevételt, kifogást nem fogalmazott meg, a megsértett alaptörvényi rendelkezéseket nem jelölte meg.
- [29] 8. Az indítványozó1. a Bszi., illetve a Be. támadott rendelkezései kapcsán nemzetközi emberi jogi dokumentumokban, nevezetesen az Egyezményben is megfogalmazott igazságszolgáltatási garanciák sérelmét is állította. Az Abtv. 32. § (2) bekezdése szerint a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközését az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, az alapvető jogok biztosa és – meghatározott feltételek mellett – egy adott ügyben eljáró bíró indítványozhatja. Tekintettel arra, hogy az indítványozó nem tartozik az indítványozásra jogosultak körébe, az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében az Abtv. 64. § b) pontja alapján visszautasította.
- [30] 9. Az indítványozó1. azt is kérte, hogy az Alkotmánybíróság a Be. 2012. július 17. után hatályos 20/A. §-a Alaptörvénybe ütközését állapítsa meg és *ex tunc* hatállyal semmisítse meg. A testület azonban megállapította, hogy az indítványozó a Be. 20/A. §-a vizsgálatát azonos okból és alkotmányos összefüggés alapján kérte, mint ahogyan azt az Abh.-ban az Alkotmánybíróság már elvégezte.
- [31] Az Abtv. 31. § (1) bekezdése értelmében, ha alkotmányjogi panasz (vagy bírói kezdeményezés) alapján az alkalmazott jogszabály, vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló eljárásnak.
- [32] Mivel az alaptörvény-ellenességet az Abh.-ban az Alkotmánybíróság a rendelkezésnek az indítványozók által megjelölt időállapotára is megállapította, így a Be. 20/A. § tekintetében *res iudicata* áll fenn. Az Alkotmánybíróság ezért az Abtv. 64. § f) pontja alapján az alkotmányjogi panaszt ebben a részében visszautasította.

Budapest, 2015. szeptember 15.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3576/2012.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3176/2015. (IX. 23.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az országgyűlési képviselők választása kampányköltségeinek átláthatóvá tételéről szóló 2013. évi LXXXVII. törvény 8. § (4) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenessége megállapítására és konkrét ügyben való alkalmazási tilalmának kimondására irányuló bírói kezdeményezést – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, a XIII. cikk (1) bekezdés, valamint a XV. cikk (4) bekezdés tekintetében – elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az alkotmánybírósági eljárást kezdeményező bíró – az eljárás felfüggesztése mellett – az országgyűlési képviselők választása kampányköltségeinek átláthatóvá tételéről szóló 2013. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 8. § (4) bekezdés a) pontjának a „nem szerzi meg az egyéni választókerületben leadott érvényes szavazatok legalább 2%-át” kitétele alaptörvény-ellenességének megállapítását, valamint a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt 24.K.32.297/2014. számon folyamatban lévő ügyben a kifogásolt jogszabályi rendelkezés alkalmazási tilalmának kimondását kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] A Törvény 1. § (1) bekezdése előírja, hogy az országgyűlési képviselők általános és időközi választásán minden egyéni választókerületi képviselőjelölt egymillió forint összegű, a központi költségvetésből juttatott támogatásra jogosult. Az ügy tárgyává tett rendelkezés kimondja, ha a jelölt nem szerzi meg az egyéni választókerületben leadott érvényes szavazatok legalább 2%-át, az 1. § szerinti támogatást köteles a kincstárnak visszafizetni.
- [3] Az alapul fekvő ügyben a felperes, mint az országgyűlési képviselők általános és időközi választásán egyéni választókerületi képviselőjelöltként induló személy 1 000 000 Ft. összegű támogatásban részesült a központi költségvetésből. A választási kampánytevékenységére 990 115 Ft. összegű támogatást vett igénybe. A Magyar Államkincstár ezen összeg visszafizetésére kötelezte, mert nem szerezte meg az érvényes szavazatok 2%-át.
- [4] A visszafizetésre kötelezett egykori jelölt kereseti kérelmet nyújtott be, amelyben kérte a közigazgatási határozat felülvizsgálatát, egyúttal indítványozta a kifogásolt rendelkezés alaptörvény-ellenessége megállapításának kezdeményezését. A felperes hivatkozott az Alaptörvény XV. és XIII. cikkére, valamint a választójogi esélyegyenlőségi alapelvre.
- [5] Az ügyben eljáró bíró mindezekre tekintettel úgy döntött, hogy a bírósági eljárás felfüggesztése mellett kezdeményezi az alaptörvény-ellenesség megállapítását, és az alkalmazás kizárását. Álláspontja szerint a támadott szabály kedvezőtlenül befolyásolhatja, illetve korlátozhatja az állampolgárok passzív választójogát [XXIII. cikk (1) bekezdés]. A visszafizetési kötelezettség ugyanis visszatartó erővel bír a nem kellő anyagi háttérrel rendelkező, illetve párttámogatottságot nélkülöző jelöltek esetében. Szerinte ez egyúttal a politikai vélemény alapján

való megkülönböztetést eredményezi, tehát a támadott rendelkezés ellentétes a XV. cikk (2) bekezdése szerinti diszkrimináció tilalmával és a (4) bekezdés szerinti esélyegyenlőségi klauzulával.

- [6] A bíró úgy véli, hogy a támadott rendelkezés a tulajdonhoz való jogot is sérti, mert a támogatást igénybe vett jelöltnak saját anyagi erejét kell felhasználnia a visszafizetéshez. Ez hátrányos azzal az állampolgárral szemben, akinek anyagi lehetőségei nem engedik meg, hogy a maga és a családja megélhetését kockáztatva vállaljon jelöltséget. Az indítványozó szerint az alapvető jog sérelmét az okozza, hogy a szabály szükségtelen korlátozást valósít meg, hiszen a jogalkotói célt (a választások tisztaságának megőrzését és a választási csalások elkerülését) más eszközökkel, így pl. büntetőjogi fenyegetettséggel vagy előzetes szűréssel is el lehetne érni.
- [7] A kezdeményezésében végezetül arra tér ki a bíró, hogy a 2%-os küszöb irreálisan magas, ráadásul a választási eredmény előre ki nem számítható, így sérül a B) cikk (1) bekezdés által biztosított jogbiztonság elve is.
- [8] 2. A kezdeményező bírót az Alkotmánybíróság főtárgya hiánypótlási felhívásában arról tájékoztatta, hogy a 3001/2015. (I. 12.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh.) az általa kifogásolt rendelkezést az Alkotmánybíróság már érdemben vizsgálta, és az indítványt (szintén bírói kezdeményezés volt) elutasította. Emiatt az általa felvetett alkotmányjogi kérdés ítélt dolognak minősülhet. Kérte, hogy a bíró nyilatkozzon indítványa fenntartásáról.
- [9] A hiánypótlási felhívásra a bíró kiegészítette indítványát, amelyben kifejtette, hogy szerinte miért nem minősülhet indítványa ítélt dolognak.
- [10] Először is az Alkotmánybíróság az Abh.-ban nem bírálta el érdemben sem a tulajdonhoz való jog, sem a jogbiztonság sérelmét állító indítványi elemeket. Ezzel összefüggésben kifejtette, hogy fenntartja a XIII. cikk sérelmére alapított utólagos normakontroll iránti kérelmét azzal kiegészítve, hogy ez egyúttal a XV. cikk (4) bekezdésében, illetőleg a XXIII. cikk (1) bekezdésében deklarált jogok sérelmét is okozza, mert nincs biztosítva az esélyegyenlőség a jelöltek és a jelölő szervezetek között, amiből következően ezen ok miatt sérül az egyéni jelöltek passzív választójoga is. A jogbiztonságra alapított indítványi kérelmét azzal egészítette ki, hogy a választási rendszerben meglévő bizonytalansági elemek miatt a norma címzettjei számára azok nem kiszámíthatóak, következményei előre nem láthatóak.
- [11] Másodszor pedig, ugyan az Alkotmánybíróság az Abh.-ban érdemben elbírálta a XV. cikk (2) bekezdését és a XXIII. cikk (1) bekezdését érintő indítványi elemeket, de azok eltérő alkotmányjogi összefüggésben alapultak, ezért ítélt dolognak nem minősülhetnek. Ezt az állítását arra alapította, hogy a nevezett alaptörvényi rendelkezések tükrében másként kell megítélni az egyéni (valójában: független) jelöltek helyzetét, mint azokét, akiket valamely párt támogat. Miután az Abh.-ban párttámogatott jelölt ügyében döntött az Alkotmánybíróság, az ott tett megállapítások nem vonatkozhatnak az előtte folyamatban lévő ügy független jelöltjére.

II.

[12] Az Alkotmánybíróság eljárása során a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

[13] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

[...]

(4) Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

„XXIII. cikk (1) Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.”

[14] 2. A Törvény támadott rendelkezése:

„8. § (4) Ha a jelölt

a) nem szerzi meg az egyéni választókerületben leadott érvényes szavazatok legalább 2%-át,
[...]

az 1. § szerinti támogatást köteles a kincstárnak visszafizetni.”

III.

[15] Az indítvány részben érdemi elbírálásra alkalmatlan, részben nem megalapozott.

[16] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek. Az Abtv. 25. §-a szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította.

[17] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy a bírói kezdeményezés megfelel az Abtv. 51. § (1) bekezdésében foglalt előírásnak, tehát jogosult nyújtotta be. Az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben előírt, a határozott kérelemmel szemben támasztott feltételeknek ugyanakkor csak részlegesen felel meg az indítvány. Egyrészt nem tartalmazza az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a*) pontja szerinti megjelöléseket (az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozó jogosultságát megalapozó rendelkezéseket), másrészt a bíró elmulasztotta az általa alaptörvény-ellenesnek tartott rendelkezés megsemmisítésének indítványozását, holott ezt az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pontja előírja. Az Alkotmánybíróság kivételesen azért döntött az érdemi vizsgálat lefolytatása mellett, mert a hiánypótlási felhívásban ezekre a hiányosságra *expressis verbis* nem történt utalás.

[18] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a kezdeményező a Törvény 8. § (4) bekezdés *a*) pontja szövegrészét (a bíró megfogalmazása szerint: kitételét), támadta, de miután a szövegrész teljes egészében lefedi az *a*) pont szövegét, a vizsgálat az *a*) pontra terjedt ki.

[19] 2. Az érdemi vizsgálat során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány egyes elemei – az Abtv. 31. § (1) bekezdése alapján – ítélt dolognak minősülnek. A hivatkozott rendelkezés értelmében, ha alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, valamint alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló bírói kezdeményezés vizsgálatának.

[20] Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálta a Törvény 8. § (4) bekezdés *a*) pontja alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése és a XXIII. cikk (1) bekezdése tekintetében.

[21] 2.1. A passzív választójog korlátozásával kapcsolatos indítványozói állásponttal kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapította: „[...] a választások tisztaságának megőrzése és a választási eljárásnak a demokratikus legitimitáció biztosításában megnyilvánuló funkciója olyan alkotmányos értékkel bírnak, amely korlátot állíthat a passzív választójog parttalan érvényesülésének. Parttalaná, mi több, akár üzletszerűvé is válhatna a jelöltállítás, ha a jelöltek anyagi támogatásához nem társulnának megszorító feltételek, amelyek érvényesítése a közpénzzel való gazdálkodás körében elengedhetetlen. Minden jelölt előre tudhatja, ha nem éri el a választók egy meghatározott részének támogatását, a kapott anyagi juttatást elveszíti. Az állam a támogatással azt kívánja elérni, hogy a jelöltek esélyt, és az állami támogatás szintjén egyenlő esélyt kapjanak a választók hatékony megszólítására és meggyőzésére. Ha ezzel az eséllyel valamely jelölt nem tud élni, a támogatást elveszíti ugyan, de passzív választójogát a választási eljárás során gyakorolhatta. Ezért a vizsgált szabályozás szükségességét az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján megállapította.

- [22] A korlátozás arányossága körében a következőkre volt figyelemmel az Alkotmánybíróság.
- [23] A támogatás visszafizetése mellőzésének túlzóan magas választói támogatáshoz kötése egyrészt kiüresítené magát a kampányfinanszírozási intézményt, másrészt visszatartó erejénél fogva valóban alkalmas volna a választhatósági kedv indokolatlan mérséklésére. Magyarországon az országgyűlési képviselők választásáról szóló 2011. évi CCIII. törvény (a továbbiakban: Vjt.) 3. § (2) bekezdése 106-ban határozza meg az egyéni választókerületek számát. A 2014. április 6-ai választáson mintegy 5 millió érvényes szavazatot adtak le a választópolgárok, vagyis átlagosan 47 ezer voks jutott egy választókerületre. A vizsgált szabályozás szerinti 2%-os támogatottsági küszöb elérése ebből következően ténylegesen kevesebb, mint ezer választópolgár szavazatának elnyerésével teljesíthető volt. A Vjt. 6. §-a szerint a jelöléshez legalább ötszáz választópolgár ajánlása szükséges, vagyis ehhez képest a vizsgált küszöbszám magasabb ugyan, de a kétszeres mértéket még így sem haladta meg. Értelemszerűen nagyobb választói részvétel mellett ez a küszöbszám is nő, de teljes részvétel esetén sem lehet több kétezernél. Az Alkotmánybíróság a vizsgálat eredményeképpen megállapította, hogy a támadott szabályozás a passzív választójoggal összefüggésben az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti követelménynek megfelel, tehát az elérni kívánt céllal arányos korlátozás keretein belül marad.” (Abh. Indokolás [28]–[30])
- [24] A fent hivatkozott megállapítások nemcsak a valamely párt által támogatott jelöltekre irányadóak, hanem a függetlenekre is. Így nincs olyan eltérő alkotmányjogi összefüggés, amely a jelen ügyben az érdemi vizsgálatot megalapozná.
- [25] 2.2. Ugyanerre a következtetésre jutott az Alkotmánybíróság a diszkrimináció tilalmával összefüggésben, ugyanis az Abh.-ban kifejezetten rámutatott a két személycsoport (pártjelöltek és függetlenek) közötti megkülönböztetés hiányára, vagyis korábbi megállapítását az Alkotmánybíróság a jelen ügyre nézve teljes egészében fenntartja: „Az indítványozó bírót is állítja, hogy a politikai vélemény szerinti – a pártszimpátiához, illetőleg azt mellőző hozzáálláshoz köthető – indokolatlan megkülönböztetést valósít meg a felvett kampányfinanszírozási támogatás visszafizetését előíró rendelkezés. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság rámutat: az országgyűlési képviselői választás minden parlamentáris berendezkedésű demokratikus jogállamban a politikai vélemények ütköztetésének és versengésének ad teret, ahol a választópolgárok szavazatukkal kifejezésre juttathatják értékítéletüket. Az egyéni jelöltség lényege pedig éppen az, hogy az eltérő vélemények más-más személyhez kötötten juthassanak kifejezésre. Nem a jogszabály, hanem a választópolgárok közössége tesz – egyébként szükségképpen – különbséget az egyes párttámogatott vagy éppenséggel ilyennel nem rendelkező jelöltek között a saját aktuális politikai véleményének megfelelően. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott szabályozás és az Alaptörvény által tilalmazott hátrányos megkülönböztetés között nincs alkotmányjogilag értékelhető összefüggés.” (Abh., Indokolás [31])
- [26] 2.3. A fentiekben kifejtettek közül következően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése és a XXIII. cikk (1) bekezdése tekintetében ítélt dolognak (*res iudicata*) minősül, ezért azt az Ügyrend 64. § f) pontja alapján visszautasította.
- [27] 3. Az érdemi vizsgálat a bírói kezdeményezés azon állításán alapult, miszerint a kampányköltségek finanszírozására felvehető támogatás visszafizetését egy bizonyos esetre előíró szabály alaptörvény-ellenesen korlátozza a tulajdonjogot, sérti az esélyegyenlőséget, valamint ellentétes a jogbiztonság követelményével.
- [28] 3.1. A tulajdonjoggal kapcsolatban ebben az ügyben az Alkotmánybíróság arra mutat rá, hogy a kampányfinanszírozás sokszorosán összetett anyagi tényezők együttese. Ezen tényezők egyik eleme, hogy a központi költségvetésből a Törvény alapján a jelöltek kezdeményezésére támogatás vehető fel. Ez a támogatás tehát sajátos közjogi célból történik, önkéntes vállalással, meghatározott törvényi feltételekkel, és azzal a kockázattal, hogy kellő szintű választói támogatottság hiányában visszafizetendő. A támogatott személy (vagyis a jelölt) nem szerez rajta szabad rendelkezést biztosító tulajdonjogot, célhoz kötötten felhasználhatja ugyan, de ezt csak szoros elszámolás mellett teheti. Ebben az értelemben tehát az Alaptörvény által védett tulajdonnal az indítvánnyal támadott rendelkezés szerinti támogatás mint vagyoni jogosultság, nem hozható összefüggésbe.
- [29] Az indítványozó azt külön kifogásolta, hogy a függetlenként induló jelöltek a visszafizetési kötelezettségüknek a magánvagyonuk terhére kötelesek eleget tenni. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban rámutat: „[a]z is fontos tétele az alkotmánybírósági gyakorlatnak, hogy az Országgyűlés széles döntési szabadsággal rendelkezik a választási rendszer megválasztása, a választási eljárás szabályainak megállapítása során. A törvényhozó szabadon határozza meg a választókerületi rendszereket, a jelöltállítás, a szavazás és a mandátumszerzés rendjét. {1/2013. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [57]}

- [30] A jelöltállítás funkciója nyilvánvalóan az, hogy a választópolgárok számára lehetővé tegye a személyek közötti választást. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy – amint erre az Alkotmánybíróság az Abh.-ban rámutatott – nem válhat parttalaná a jelöltállítás, vagyis a jogalkotó döntése függvényében valamilyen szűrőt az eljárásba be kell építeni. Ez akár lehetne kaució is, amelyet a jelölt elveszít, ha meghatározott támogatottságot a választások eredményeképpen nem szerez meg.
- [31] A Törvény nem teszi kötelezővé a támogatás igénybe vételét, az a jelölt mérlegelésétől és belátásától függ. Ennek során figyelembe veheti, hogy a jelöltállítás során mekkora támogatásra tett szert, milyennek ítéli ismertségét és népszerűségét. A magánvagyon, vagyis a jelölt saját tulajdonát kockáztatja, ha ezek a mutatók nem túl magasak. Alkotmányos értelemben tehát a támogatás visszafizetését előíró szabály nem minősülhet tulajdonjogot elvonó vagy azt korlátozó rendelkezésnek, hiszen a tulajdonos önként, saját elhatározásából – a feltételek ismeretében – kezdeményezte és fogadta el a támogatást. Ebből következően a Törvény 8. § (4) bekezdés a) pontja nem sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogot.
- [32] 3.2. Az indítványozó szerint az általa támadott rendelkezés az esélyegyenlőségi klauzulának sem felel meg. Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése értelmében az állam külön intézkedésekkel segíti az esélyegyenlőség megvalósulását. Ez a kampányfinanszírozásról szóló szabályozásban abban mutatkozik meg, hogy minden jelölt, függetlenül a jelöltállítás során megmutakozó választópolgári támogatottság mértékétől, egyenlő összegű költségvetési támogatás igénybevételére jogosult. Ezáltal az állam biztosítja a választási kampányfinanszírozás semlegességét (partatlanságát), ezen keresztül pedig a politikai pluralitást a választásokon. A támadott szabályozás a politikai esélyegyenlőség jegyében szabályozza egységesen és mérlegelés nélkül az egyösszegű támogatást, s fűz a támogatás igénybevételéhez szintén egységesen és mérlegelés nélkül számon kérhető feltételeket. Az egységes választási kampányfinanszírozási szabály a politikai joggyakorlás (politikai) egyenlőségét hivatott biztosítani és nem szociális célzatú jogintézmény. Ezért nincs értékelhető alkotmányjogi összefüggés az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése és a támadott jogszabályi rendelkezés között.
- [33] 3.3. Végezetül az indítványozó azt is állította, hogy a visszafizetési kötelezettséget előíró rendelkezés a jobbiztonsággal is ellentétes. Állítását azzal támasztotta alá, hogy az előre ki nem számítható választási eredmény miatt a támadott szabály nem felel meg az előreláthatóság követelményének.
- [34] Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban megállapította, hogy a Törvény 8. § (4) bekezdés a) pontja a norma címzettjei számára világosan és egyértelműen fogalmaz: bizonyos támogatottsági szint alatt a támogatási összeg visszajár. A választási eredmény szükségképpen bizonytalansága, előre nem látható volta nincs összefüggésben a támadott rendelkezés hatásának kiszámíthatóságával, ezért az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében deklarált jogállamiság elvéből következő jobbiztonság nem sérül.
- [35] 3.4. Az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és 65. §-a, valamint az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján eljárva – a Törvény 8. § (4) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenessége megállapítására és konkrét ügyben való alkalmazási tilalmának kimondására irányuló bírói kezdeményezést a fentiekben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2015. szeptember 7.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/835/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3177/2015. (IX. 23.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók normatív állami támogatásáról szóló 213/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet 12. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására, megsemmisítésére és a jogszabály alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, XXIV. cikk (1) bekezdése, XV. cikke és a XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásában elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók normatív állami támogatásáról szóló 213/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet 12. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására, megsemmisítésére és a jogszabály alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése, II. cikke, XIII. cikk (1) bekezdése és a 25. cikk (2) bekezdés *b)* pontja vonatkozásában visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. 2015. április 29-én a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírója az előtte 25.K.30.335/2015/14-I. szám alatt folyamatban lévő, közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított közigazgatási perben – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján –, a bírósági eljárás felfüggesztése mellett, bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben indítványozta az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók normatív állami támogatásáról szóló 213/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r. 1.) 12. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását, a támadott jogszabályi rendelkezés megsemmisítését és alkalmazásának kizárását a bíróság előtt folyamatban lévő ügyben. A bírói kezdeményezés 2015. június 24-én érkezett az Alkotmánybíróságra.
- [2] 2. A bírói kezdeményezésre okot adó ügy kapcsán a bíróság végzése ismerteti, hogy a felperes nonprofit kft. mint átvevő fenntartó és egy alapítvány mint korábbi fenntartó együttesen kérelmet nyújtottak be a Budapest Főváros Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatalához (a továbbiakban: Kormányhivatal), hogy egy időskorúak átmeneti gondozásával foglalkozó szociális intézmény – mint engedélyes – fenntartóváltásának bejegyzését kérik. A Kormányhivatal a 2014. június 16-án kelt, BPC 020/1665-4/2014. számú határozatával a nonprofit kft.-t bejegyezte átadással történő fenntartóváltás címén a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásába. A Kormányhivatal a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet szabályai alapján járt el.
- [3] A Magyar Államkincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága (a továbbiakban: Igazgatóság) az alapítvány mint korábbi fenntartó – ÖF/1425/2012. számú másodfokú határozat alapján fennálló – tartozásának adók módjára történő behajtása céljából a 2014. augusztus 11-én kelt végzésével megkereste a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Közép-magyarországi Regionális Adó Főigazgatóságát. Az alapítványt ekkor 40 045 950 Ft visszafizetési kötelezettség terhelte, valamint további 4 839 553 Ft igénybevételei kamattal és 5 343 338 Ft késedelmi pótlékkal tartozott, behajtandó tartozásának összege így összesen 50 228 841 Ft volt. E tartozás alapja az volt, hogy az Igazgatóság a 2011. évi normatíva hatósági ellenőrzéséről szóló 23661/21/2012. számú határozatával visszafizetési kötelezettséget állapított meg az alapítvány terhére, melyet a Magyar Államkincstár – a jelen per alpere-

se – a 2012. október 27-én jogerőre emelkedett határozatával helybenhagyott. A visszafizetési kötelezettség teljesítési határideje 2012. november 16-án letelt.

- [4] A határozattal szemben előterjesztett keresetet a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 22.K.30.050/2013/4. számú jogerős ítéletével elutasította, a Kúria pedig, felülvizsgálati kérelem alapján lefolytatott eljárásában, a 2014. május 6-án kelt Kfv.IV.35.394/2013/4. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Az alapítvány azonban 2014. augusztus 11-ig nem tett eleget visszafizetési kötelezettségének, ezért rendelte el az Igazgatóság a 15988/42/2014. számú végzésével a tartozás adók módjára történő behajtását. A végzést az Igazgatóság megküldte az alapítványnak és az adóhatóságnak. Az adóhatóság 2014. szeptember 25-én nemleges foglalási jegyzőkönyvet vett fel az alapítványnál, mivel az alapítványnak fellelhető vagyontárgyai nem voltak.
- [5] Az eredménytelen végrehajtási eljárást követően az Igazgatóság a 2014. október 20-án kelt 16524/11/2014. számú határozatával az alapítványtól az engedélyest átvevő nonprofit kft.-nek állapított meg 40 045 950 Ft visszafizetési kötelezettséget, rá hárítva az alapítvány korábban megállapított tartozását. A határozat jogszabályi háttérként hivatkozott a Korm. r. 1. 12. § (2) és (5) bekezdéseire, amelyek alapján fenntartóváltozás esetén a korábbi fenntartó által visszafizetendő támogatás megfizetésére az átvevő fenntartó is kötelezhető, ha a korábbi fenntartóval kapcsolatosan a végrehajtási eljárás részben vagy egészben eredménytelen volt. A határozat ellen a nonprofit kft. fellebbezett, de a Magyar Államkincstár az elsőfokú döntést az ÖF/1291/2014. számú határozatával – amelynek bírósági felülvizsgálata a jelen bírói kezdeményezés alapjául szolgáló, felfüggesztett közigazgatási per tárgya – helybenhagyta, szintén a Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdésére hivatkozva. E jogszabályi rendelkezés alapján az engedélyest átvevő nonprofit kft.-t nemcsak az átvételtől – 2014. június 18-tól – terheli anyagi felelősség, hanem az ott írt módon és feltételekkel a korábbi fenntartó által visszafizetendő támogatás megfizetésére is kötelezhető. A határozattal szemben a nonprofit kft. keresettel élt, amely a bírói kezdeményezés alapjául szolgáló ügy tárgya.
- [6] 3. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott jogszabályhely az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, I. cikk (4) bekezdésével, II. cikkével, XIII. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1)–(2) bekezdéseivel, XXIV. cikk (1) bekezdésével, XXVIII. cikk (7) bekezdésével és 25. cikk (2) bekezdés *b)* pontjával ellentétes.
- [7] Az indítványozó előadta, hogy az alapul fekvő ügy felperese egy nonprofit gazdasági társaság, jogi személy, amely időskorúak számára tart fenn szociális gondoskodást nyújtó intézményt, közszolgáltatást nyújt, tevékenysége közérdekű. Ehhez közpénzből kap támogatást, így közérdek fűződik ahhoz is, hogy e költségvetési támogatást ténylegesen a szolgáltatás működtetésére fordítsák. A költségvetési források védelme indokolja a Korm. r. 1.-ben foglalt ellenőrzési, elszámolási és visszafizetési mechanizmusokat.
- [8] 3.1. A nonprofit kft. és a korábbi fenntartó alapítvány együttesen nyújtott be kérelmet az engedélyes átvétele iránt a Kormányhivatalhoz. Ebben az eljárásban – mivel kérelemre induló eljárásról van szó – alapvető követelmény, hogy az ügyfél rendelkezési joga érvényesüljön. Ez a tisztességes ügyintézéshez való jogból következik, és egyben az önrendelkezési jog eljárásjogi aspektusa is. Az ügyfelek azon jogát jelenti, hogy eldönthessék, kívánják-e anyagi jogukat az állam előtt érvényesíteni. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van a tisztességes ügyintézéshez, így a jogi személy nonprofit kft.-nek is. A kérelemre induló eljárásokban az ügyfél rendelkezési joga körébe tartozik, hogy benyújt-e egyáltalán kérelmet, kíván-e kapcsolatba kerülni az állammal, kialakít-e valamilyen releváns közigazgatási jogviszonyt. Ez eltérő szemléletet jelent a hivatalbóli eljárásokhoz képest. A kérelemre induló eljárásokban az ügyfél jellemzően valamilyen számára kedvező döntés, vagy jog megszerzése érdekében nyújt be kérelmet, és őt terheli a bizonyítási kötelezettség is. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes ügyintézéshez való jog az indítványozó álláspontja szerint azt a kötelezettséget rója a jogalkotóra, hogy olyan anyagi jogi és eljárásjogi szabályozási környezetet alakítson ki, amely alapján a közigazgatási hatóságok eljárása tisztességesen lefolytatható. A tisztességesség követelménye pedig azt jelenti, hogy az ügyfél ne legyen kiszolgáltatva az állam akaratának, őt a jogi szabályozás ne tekintse tárgynak, érdekeit pedig – a közérdek mellett – vegyék figyelembe a közhatalmi jogkörgyakorlás során. E követelmény továbbá azt a kötelezettséget rója a hatósági jogalkalmazókra és a közigazgatási bíróságra, hogy a jogszabályokat olyan módon értelmezzék – összhangban az Alaptörvény 28. cikkével –, ami biztosítja az ügyfél jogainak érvényesülését az eljárások során.
- [9] Az önrendelkezési jog eljárásjogi vetülete azt kívánná meg a hatósági eljárásokban, hogy az ügyfél el tudja dönteni, hogy anyagi jogával élni kíván-e. Biztosítani kell tehát a felelős és tájékozott döntéshez való jogot,

amely azt jelenti, hogy az ügyfél birtokában van mindazoknak az információknak, amelyek alapján jogviszonyt hozhat létre. Az indítványozó szerint e körben is irányadó az 54/2004. (XII. 13.) AB határozat azon megállapítása, amely szerint: „[...] az emberi méltósággal csak az egyeztethető össze, ha kellő ismeretekkel rendelkező, döntésképes emberek határozhatnak saját sorsuk alakításáról, s mindaddig, amíg objektív mérce szerint megítélve ez a feltétel nem teljesíthető, az államnak az egyén kiszolgáltatottsága ellen fel kell lépnie.” (ABH 2004, 690, 731.) Ahhoz, hogy az érintettek ezen alapvető jogukkal valóban élni tudjanak, biztosítani kell a jog gyakorlásához szükséges felelősség vállalásának objektív feltételeit; vagyis a konkrét esetben az ügyféli igényérvényesítéshez biztosítani kell a felelős és tájékozott döntéshez való jogot. Tisztességes eljárást csak akkor lehet lefolytatni – különösen, ha azt maga az ügyfél kéri –, ha az igényérvényesítéshez szükséges adatok, információk az ügyfél birtokában vannak, vagy legalább hozzáférhetőek, és lehetőség van ezek birtokában felelős döntés meghozatalára.

[10] Az indítványozó véleménye szerint ez az értelmezési irány tűnik ki az Alkotmánybíróság 22/2013. (VII. 19.) AB határozatából is, amelyben a vizsgálat tárgya volt, hogy a kifogásolt szabályozás alapján az adózók rendelkezésére álltak-e a tájékozódáshoz szükséges jogszabályi feltételek és garanciák. Az ügyfél tájékozódási lehetőségeinek biztosítottságát vizsgálta ezen kívül a 3091/2015. (V. 19.) AB határozat is. Ezekre figyelemmel az indítványozó bíróság is azt vizsgálta a jelen ügyben, hogy érvényesültek-e az ügyfél tisztességes ügyintézéshez való jogát biztosító felelős és tájékozott döntéshozatal garanciái, amikor a felperes nonprofit kft. az engedélyes működtetése iránt kérelmet nyújtott be, majd az átvétel nyomán a Magyar Államkincstár visszafizetési kötelezettséget állapított meg a terhére. Ugyan az alapul fekvő közigazgatási pernek csak a Magyar Államkincstár visszafizetési kötelezettséget elrendelő határozata bírósági felülvizsgálata a tárgya, ez azonban nem választható el a kérelemre indult fenntartóváltásra vonatkozó közigazgatási eljárás jogszerűségének vizsgálatától, hiszen az ügyben alkalmazandó – és az indítványozó által kifogásolt – Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdése értelmében a visszafizetési kötelezettség előírásához az egyik jogszabályi feltétel éppen az engedélyes átvétele.

[11] 3.2. Az indítványozó rámutat, hogy a Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdése egy közvetett helytállási szabályt tartalmaz, amely azonban nem azt mondja ki, hogy az abban írt fizetési kötelezettség *ex lege* „öröklődne”, vagy az állam egyfajta mögöttes felelősként az átvevőt állítaná az eredeti adós helyébe; hanem arról szól, hogy az átvevő ügyfél szabad és felelős akaratából kívánja átvenni egy közérdekű intézmény működtetésének a jogát. A konkrét esetben a felperes nonprofit kft. semmilyen kapcsolatban nem állt a korábbi fenntartóval, annak működése alatt semmilyen vagyoni felelősséggel érte nem tartozott. Az indítványozó szerint ezért a szabály alkotmányossága kapcsán az az alkotmányjogi szempontból releváns kérdés, hogy a hatósági eljárások során biztosított volt-e a szabad, tájékozott és felelős döntéshez való jog, és ha nem, akkor hárríthatók-e ennek ellenére a hátrányos jogkövetkezmények a felperes nonprofit kft. terhére. Ebből a szempontból vizsgálva a jelen ügyet, megállapítható, hogy az átadó alapítvány visszafizetési kötelezettségét megállapító hatósági eljárásban a felperes nonprofit kft. nem volt ügyfél, az eljárás – egészen a Kúria előtti felülvizsgálati eljárásig – nélküle zajlott le; a felperes csak ezen eljárás után jelent meg, így sem megismerni, sem vitatni nem volt lehetősége a korábbi fenntartó terhére megállapított szabálytalanságokat. Az engedélyes átvételének időpontjában az átadó alapítvány fizetéseképtelenségét még nem állapították meg, de az általa szabálytalanul kezelt összeg jogerősen megállapított mértéke már ismert volt a hatóságok előtt. Az átvevő nonprofit kft. részére még a nemleges foglalási jegyzőkönyvet sem küldték meg. Felmerülhet, hogy a nonprofit kft. feladata lett volna az átadó alapítványnál tájékozódni egy esetleges visszafizetési kötelezettség mértékéről, ez azonban az indítványozó megítélése szerint nem volt reális lehetőség, mert jogszabály az alapítványt ilyen jellegű iratok átadására, vagy akár betekintés engedésére nem kötelezi, és eleve kérdéses egy ilyen tájékoztatás hiteles, kimerítő teljesítése, amikor az ellenérdekű alapítvány a tartozásaitól szabadulni szeretne. A nonprofit kft. nem hatóság, még egy esetleges tájékoztatás esetén sincsenek lehetőségei annak valóságtartalmát, teljes körűségét ellenőrizni. A Kormányhivatal által lefolytatott adatmódosításra vonatkozó közigazgatási hatósági eljárásnak pedig nem volt tárgya a korábbi fenntartó esetleges tartozásainak vizsgálata.

[12] 3.3. Az indítványozó bíró előadása szerint a perben irányadó Korm. r. 1. szabályai még nem tartalmaztak semmilyen garanciális jellegű előírást arra, hogy az eljáró hatóságoknak milyen kötelezettségei vannak az intézményt átvevő fél felé. Ennek okát pedig abban látja, hogy az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok állami támogatásáról szóló 489/2013. (XII. 18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r. 2.) záró rendelkezései között szereplő 31. § (1) bekezdése úgy

rendelkezik, hogy: „A 2014. évet megelőző időszakra járó normatív állami hozzájárulás, illetve támogatás igénylésére – ideértve a pótigényt és a lemondást is –, megállapítására, elszámolására, ellenőrzésére és – a részletfizetés kivételével – visszafizetésére, továbbá a kamatfizetésre és a késedelem jogkövetkezményeire az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók normatív állami támogatásáról szóló 213/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet 2014. január 1-jét megelőzően hatályos szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a fenntartó székhelyének megváltozása esetén az új székhely szerinti igazgatóság rendeli el az ellenőrzést.” Emiatt alkalmazandó a jelen ügyben a Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdése, miközben a Korm. r. 2. 26. § (1)–(2) bekezdései már teljesen máshogy fogalmazzak. Az (1) bekezdés alapján fenntartóváltozás esetén az engedélyest átadó fenntartó által az átadott engedélyes után visszafizetendő támogatás és kamat megfizetésére az átvevő fenntartót is kötelezni kell, ha az átadó fenntartóval szemben a végrehajtás részben vagy egészben eredménytelen volt. A (2) bekezdés pedig új szabályként kimondja, hogy: „Az igazgatóság a fenntartóváltozást megelőzően az engedélyest átvevő fenntartó kérelmére – az engedélyest átadó fenntartó egyidejű értesítése mellett – tájékoztatást nyújt az engedélyest átadó fenntartó által az engedélyes után visszafizetendő támogatás és fizetendő kamat összegéről.” Az indítványozó megítélése szerint azonban ezek a szabályok az idézett átmeneti rendelkezés miatt a vizsgált ügyre még nem alkalmazhatóak, így a Korm. r. 1. – amely még nem tartalmazott a tájékoztatásról hasonló szabályt – nem biztosított jogalapot a nonprofit kft.-nek az átadó alapítvány által az engedélyes után visszafizetendő támogatás és kamat összegéről való információkéréshez. Az indítványozó bíró nem tartotta meggyőzőnek a Magyar Államkincstárnak a perben elhangzott azon állítását sem, amely szerint, ha a nonprofit kft. ilyen kérelmet terjesztett volna elő, „nem látta volna akadályát” annak, hogy neki tájékoztatást nyújtson. Olyan szabályt ugyanis, amely ezt lehetővé tenné, sem a Korm. r. 1., sem más felhívható eljárási szabályok nem tartalmaznak. Így nem róható a nonprofit kft. terhére, hogy nem volt tudomása egy olyan, jogszabályokban nem biztosított, informális tájékoztatáskérési lehetőségről, amely alapján a Magyar Államkincstár (vagy a Kormányhivatal) megkérdőjelezhető jogalappal, esetlegesen adott volna neki információkat egy másik gazdálkodó szervezet adatairól. Az engedélyes átadását követően pedig a nonprofit kft. számára már késő ezeknek az információknak a megismerése; a tisztességes ügyintézés ezzel szemben akkor lett volna biztosítható, ha előzetesen tudja „átvilágítani” a korábbi fenntartó működését – nem pedig visszamenőlegesen szerez tudomást az őt terhelő kötelezettségekről –, erre azonban jogszabályi lehetőség nem volt.

[13] Az indítványozó irányadónak tekinti azt az Alkotmánybíróság által megfogalmazott követelményt, „[...] hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket”. (56/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 454, 456.; 6/1999. (IV. 21.) AB határozat, ABH 1999, 90, 94.; 2/2000. (II. 25.) AB határozat, ABH 2000, 25, 28.) Ezzel az elvvel nem összeegyeztethető az az elvárás, hogy a felperes nonprofit kft. egy meg nem ismerhető jogosultságot gyakoroljon, és így kérjen valamilyen hatósági cselekményt. Ezért a Magyar Államkincstár eljárása a Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdése alkalmazásával összefüggésben kiszámíthatatlan volt, nem biztosította a nonprofit kft. felelős és tájékozott döntéshez való jogát. A támadott jogszabályhely ezért az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésébe és a B) cikk (1) bekezdésébe ütközik. Mivel a felperes nonprofit kft. nem volt abban a helyzetben, hogy az átadó fenntartó tartozásával kapcsolatosan a hatóságok birtokában lévő információkhoz hozzájusson, ezért az állam nem terhelheti rá e felelősen és szabadon meg nem hozható döntésnek a következményeit sem.

[14] 3.4. Az indítványozó szerint a Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdése az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdéseit és a XXIV. cikk (1) bekezdését is sérti a Korm. r. 2. 31. § (1) bekezdésében foglalt utaló szabály miatt. Az ügyfél-egyenlőség követelményének sérelmét okozza a jelen ügy felperese hátrányára, hogy a szabály értelmében a 2014. évet megelőző időszakra járó normatív állami hozzájárulás illetve támogatás visszafizetése esetén még a Korm. r. 1. szabályait kell alkalmazni, ezért még nem alkalmazhatók az új szabályokban foglalt, a tisztességes ügyintézéshez való jogot biztosító garanciák. Ezzel szemben azoknak az ügyfeleknek, akiknél nem ilyen időszak az ügy tárgya, már biztosítottak a Korm. r. 2.-ben foglalt garanciális szabályok. E megkülönböztetésnek az indítványozó szerint nincsen tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű indoka; nincs olyan Alaptörvényben biztosított jog vagy alkotmányos érték, amely szükségessé tenné, hogy egyes ügyfeleknek csak korlátozott jogvédelmi lehetőségek álljanak a rendelkezésére.

- [15] 3.5. Az indítványozó álláspontja szerint a Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdése a jogbiztonság követelményét, és ezen keresztül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését is sérti. A kifogásolt jogszabályhely ugyanis úgy rendelkezik, hogy fenntartóváltozás esetén a korábbi fenntartó által visszafizetendő támogatás megfizetésére az átvevő fenntartó is „kötelezhető”, ha a korábbi fenntartóval kapcsolatosan a végrehajtási eljárás részben vagy egészben eredménytelen volt. Ez értelmezhető a közigazgatási hatóságot felhatalmazó szabályként, amely esetben a hatóság mérlegelheti, hogy kötelezi-e az átvevő fenntartót is vagy sem; de értelmezhető kötelezettségként is, amely alapján az átvevő fenntartó feltétlenül helytállási kötelezettséggel tartozik. Ilyen kétértelműség azonban egy közigazgatási hatósági eljárás kereteit megszabó jogszabály esetében nem fogadható el. A jogszabály nem egyértelmű és pontos megfogalmazása miatt, továbbá azért is, mert a nonprofit kft. adatmódosítással történő közigazgatási hatósági eljárásban vette át az engedélyes intézményt, nem pedig általános jogutódként, a felperes nonprofit kft. jogos elvárása lehetett, hogy nem feltétlenül fogja őt terhelni a helytállási kötelezettség, vagy azt legalább vitathatja. A jogbiztonság sérelme a jelen esetben kapcsolódik az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított tulajdonhoz való jog sérelméhez is, ugyanis a nonprofit kft. javainak felhasználásába garanciák nélküli beavatkozást és elvonást tesz lehetővé.
- [16] Azt, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés jogbizonytalanságot okozott, az indítványozó azzal is alátámasztottnak látta, hogy utólag a jogalkotó módosította; így a Korm. r. 2. 26. § (1) bekezdése már úgy szól, hogy fenntartóváltozás esetén az engedélyest átadó fenntartó által az átadott engedélyes után visszafizetendő támogatás és kamat megfizetésére az átvevő fenntartót is kötelezni *kell*, ha az átadó fenntartóval szemben a végrehajtás részben vagy egészben eredménytelen volt. A korábbi nem egyértelmű normaszöveg vagy joggyakorlat miatti módosítás, az alkotmányos garanciák utólagos megteremtése éppen annak az elismerése, hogy a módosításra szoruló jogszabály jogbizonytalanságot okozott.
- [17] 3.6. A Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdése miatt – a bírói kezdeményezés szerint – a jelen perben a nonprofit kft. jogorvoslati joga valójában csak formális, mert nincs és nem is volt lehetősége az általa nem megismerhető korábbi tartozások jogalapjának, összegszerűségének, jogszerűségének a vitatására; legfeljebb az tehető vitásá, hogy az engedményt valóban átvette-e. Ez a formális jogorvoslati jog nem tényleges, nem hatékony, nincs tekintettel a peres fél jogos érdekeinek védelmére, ezért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdését. Senki sem kényszeríthető ugyanis olyan helyzetbe, hogy más „csődjét” átvegye, és a felperes nonprofit kft. magatartásából sem az következik, hogy egy hatalmas adósságokkal rendelkező intézményt kívánt volna megszerezni, különös tekintettel arra, hogy nem egy kiemelkedően profitábilis tevékenységről (idősek átmeneti elhelyezéséről) van szó. A támadott jogszabály és az azon alapuló hátrányos jogkövetkezmények alkalmazásához az indítványozó szerint az a minimális jogállami elvárás, hogy az ügyfél előzetesen szabad, tájékozott és felelősségteljes döntést hozhasson arról, hogy kívánja-e vállalni egy másik jogalany tartozásait, mérlegelhesse ennek lehetséges előnyeit és hátrányait. A jogi szabályozás annak elismerésével, hogy a jogosulatlanul felhasznált közpénzek visszaszerzése, a költségvetési források védelme alapvető közérdek [Alaptörvény N) cikk], sem lehet egyoldalú és az ügyfelek érdekeit figyelmen kívül hagyó.
- [18] 3.7. Mindezek alapján az indítványozó bírót az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja és az Abtv. 25. § (1) bekezdése alapján indítványozta a Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését; kérte továbbá a támadott jogszabályhely konkrét ügyben való alkalmazhatatlanságának a kimondását. Az indítványozó arra is utalt, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság a megsemmisítés és az alkalmazási tilalom kérdésében elutasító döntést hozna, szükséges lehet az alkotmányos korlátok kijelölése a Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdésének értelmezéséhez.

II.

- [19] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„I. cikk (4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„25. cikk (2) A bíróság dönt

[...]

b) a közigazgatási határozatok törvényességéről;”

[20] 2. A Korm. r. 1.-nek az indítvány által támadott, 2013. december 31-ig hatályos rendelkezései:

„12. § (5) Fenntartóváltozás esetén a korábbi fenntartó által visszafizetendő támogatás megfizetésére a szolgáltatót átvevő fenntartó is kötelezhető, ha a korábbi fenntartót megillető, pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt pénzösszegre vezetett végrehajtás részben vagy egészben eredménytelen volt. A szolgáltatót átvevő fenntartó fizetési kötelezettségének teljesítésére az (1)–(4) bekezdésben foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.”

[21] 3. A Korm. r. 2.-nek az indítványban hivatkozott és az alkotmányossági vizsgálatba bevont rendelkezései:

„26. § (1) Fenntartóváltozás esetén az engedélyest átadó fenntartó által az átadott engedélyes után visszafizetendő támogatás és fizetendő kamat megfizetésére az engedélyest átvevő fenntartót is kötelezni kell, ha az engedélyest átadó fenntartót megillető, pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt pénzösszegre vezetett végrehajtás részben vagy egészben eredménytelen volt.

(2) Az igazgatóság a fenntartóváltozást megelőzően az engedélyest átvevő fenntartó kérelmére – az engedélyest átadó fenntartó egyidejű értesítése mellett – tájékoztatást nyújt az engedélyest átadó fenntartó által az engedélyes után visszafizetendő támogatás és fizetendő kamat összegéről.”

„31. § (1) A 2014. évet megelőző időszakra járó normatív állami hozzájárulás, illetve támogatás igénylésére – ideértve a pótigényt és a lemondást is –, megállapítására, elszámolására, ellenőrzésére és – a részletfizetés kivételével – visszafizetésére, továbbá a kamatfizetésre és a késedelem jogkövetkezményeire az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók normatív állami támogatásáról szóló 213/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet 2014. január 1-jét megelőzően hatályos szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a fenntartó székhelyének megváltozása esetén az új székhely szerinti igazgatóság rendeli el az ellenőrzést.”

III.

[22] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.

[23] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az indítvány megfelel-e az Abtv.-ben írt formai és tartalmi feltételeknek.

- [24] Megállapítható volt, hogy a kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek részben eleget tesz. A kérelem *a*) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza [Abtv. 25. § (1) bekezdés]; *b*) az eljárás megindításának indokait [alaptörvény-ellenesnek tartott jogszabályi rendelkezés folyamatban lévő ügy elbírálása során történő alkalmazása]; *c*) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezést [a Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdésének 2013. december 31. napjáig hatályban volt szövege] *d*) az Alaptörvény megsértettnek vélt rendelkezéseit [a B) cikk (1) bekezdése, az I. cikk (4) bekezdése, a II. cikk, a XIII. cikk (1) bekezdése, a XV. cikk (1) és (2) bekezdései, a XXIV. cikk (1) bekezdése, a XXVIII. cikk (7) bekezdése és a 25. cikk (2) bekezdése]; *e*) részletes indokolást arra nézve, hogy a sértett rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel; valamint *f*) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a megjelölt jogszabályhely alaptörvény-ellenességét, semmisítse azt meg, és zárja ki annak a konkrét perben történő alkalmazhatóságát.
- [25] A Korm. r. 1. támadott 12. § (5) bekezdése – a benne foglalt rendelkezéseknek a Korm. r. 2. 26. § (1) bekezdésében 2014. január 1-ei hatállyal történő újraszabályozása miatt – jelenleg már nincs hatályban. Nincs eljárásjogi akadálya azonban annak, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 41. § (3) bekezdése alapján a jogalkotó által hatályon kívül helyezett norma alaptörvény-ellenességét megvizsgálja, ha azt a konkrét esetben – folyamatban lévő bírósági eljárásban – még alkalmazni kell.
- [26] Az indítványozó a saját eljárását felfüggesztve fordult az Alkotmánybírósághoz, tehát az Abtv. 25. § (1) bekezdésében írt feltételek is teljesülnek.
- [27] A bírói kezdeményezést mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint bírálta el.
- [28] 2. Az Alkotmánybíróság a fent írtak szerint észlelte, hogy az indítványozó által támadott, és megsemmisíteni kért Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdése már nincs hatályban, azt a Korm. r. 2. 34. § *g*) pontja 2013. december 31. napjával hatályon kívül helyezte. Az indítványozó kezdeményezte ezen rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, megsemmisítését, és annak a konkrét perben történő alkalmazhatóságának a kizárását. Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy már nem hatályos rendelkezés megsemmisítésére még akkor sincs módja, ha annak – az érdemi vizsgálatát követően – igazolódna az Alaptörvénybe ütközése a hatályban léte alatti időszakban.
- [29] Az indítványozó kérte megállapítani a támadott rendelkezésnek az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdésébe, a II. cikkébe, a XIII. cikk (1) bekezdésébe és a 25. cikk (2) bekezdés *b*) pontjába ütközését is, ugyanakkor ezen kezdeményezés alátámasztására alkotmányjogilag értékelhető, azt megfelelően megalapozó indokolást, érvelést az indítvány nem tartalmaz.
- [30] Az Alkotmánybíróság fentiek alapján a támadott rendelkezés megsemmisítésére, az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdésének, II. cikkének, XII. cikk (1) bekezdésének és a 25. cikk (2) bekezdés *b*) pontjának a sérelmére alapozott indítványelemeket az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján visszautasította.
- [31] 3. Az Alkotmánybíróság a többi indítványelem tekintetében, azok érdemi vizsgálata során az alábbiakat állapította meg.
- [32] 3.1. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott rendelkezés mindenekelőtt azért sértette az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, mert nem biztosította a felelős és tájékozott döntéshozóval való jogot, tisztességes közhatalmi eljárást pedig csak akkor lehet lefolytatni – különösen, ha maga az ügyfél kéri rendelkezési jogánál fogva az eljárás lefolytatását –, ha az igényérvényesítéshez szükséges adatok, információk a birtokában vannak, vagy ezek legalább hozzáférhetőek, és ezek tudatában képes felelős döntést hozni.
- [33] Az Alkotmánybíróság e tekintetben rámutat, hogy az átvevő fenntartónak az átvételről való döntése előtt ismernie kellett, vagy ismerhette volna a Korm. r. 1. 12. § (5) bekezdésében szabályozott ún. mögöttes felelősség tényét, mibenlétét, joghatásait; azaz azt, hogy ez lényegében egy másik személy valamely vagyoni kötelezettségének a teljesítéséért való másodlagos, közvetett helytállási kötelezettség beálltának a lehetősége, ami mindig feltételez egy elsődlegesen felelős személyt is. A mögöttes felelősség létrejöttét tekintve alapulhat szerződésen és jogszabály rendelkezésén is, mint a jelen esetben. Érvényesítése minden esetben behajthatatlan köztartozást megállapító jogerős döntést feltételez.
- [34] Az ilyen konstrukciót önként, saját döntésére alapozottan vállaló természetes vagy jogi személynek mindenképpen számolnia kell döntése meghozatalakor azzal a lehetőséggel, hogy vele szemben esetleg érvényesítik a jogszabályban előre lefektetett és közzétett felelősségi szabályt, ezért részéről – a saját érdekében – nyomatékkal elvárható a fokozott körültekintés, adatszerzés, információgyűjtés a döntés meghozatala előtt. Az Alkot-

mánybíróság álláspontja szerint a perbeli ügyben az átvevő fenntartó nem volt ezektől a lehetőségektől elzárva, és főként nem volt köteles az átvételre vonatkozó döntést meghozni a megfelelő információk hiányában. A testület e tekintetben rámutat arra is, hogy az átvevő fenntartónak több lehetősége is lett volna önmagát hozzásegíteni a megalapozott döntés meghozatalához. Így megkereshette volna a Magyar Államkincstárat, az adóhatóságot, az esetleges tartozásra nézve nyilatkoztathatta volna a korábbi fenntartó vagy az átvétel feltételül szabhatta volna, hogy a korábbi fenntartó szerezzen be a Magyar Államkincstártól és az adóhatóságtól egy arra vonatkozó igazolást, hogy köztartozása nem áll fenn.

- [35] Az indítvány tanúsága szerint azonban az átvevő a fenti vagy más – kétségkívül fennálló – lehetőségeinek egyikevel sem élt, illetve nem utasították vissza az erre irányuló kérését. Az, hogy a támadott jogszabályhelyet 2014. január 1-jétől a jogalkotó kiegészítette, önmagában nem jelenti azt, hogy a korábbi szabályozás kizárta volna a megalapozott döntéshez való hozzájutás lehetőségét és nem támasztja alá a támadott szabályozás alaptörvény-ellenességét sem.
- [36] 3.2. Az indítványozó állítása szerint a támadott rendelkezés az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését és egyúttal a XV. cikkét azért is sérti, mert nem biztosítja az ügyfélegyenlőség elvét. Állítása szerint a Korm. r. 2. 31. § (1) bekezdésének alkalmazása azt eredményezi az átvevő fenntartó számára hátrányosan, hogy esetében – mivel a 2014. évet megelőző időszakra járó normatív állami hozzájárulásról illetve támogatás visszafizetéséről van szó – még nem alkalmazhatók a tisztességes ügyintézéshez való jogot biztosító, a Korm. r. 2. 26. § (2) bekezdésében szereplő garanciák. Azon ügyfelek esetében viszont, akiknél nem ilyen időszak az ügy tárgya, már az új szabályok szerint biztosított e jogok gyakorlása. Ennek a megkülönböztetésnek azonban nincs ésszerű, tárgyilagos indoka, nincs olyan alkotmányos érték, ami szükségessé tenné azt, hogy az átvevő fenntartó esetében még a korlátozott jogvédelem álljon csak rendelkezésre.
- [37] Az indítványozó által említett új garanciális szabályt a Korm. rendelet 2. 26. § (2) bekezdése tartalmazza. E szerint „[a]z igazgatóság a fenntartóváltozást megelőzően az engedélyest átvevő fenntartó kérelmére – az engedélyest átadó fenntartó egyidejű értesítése mellett – tájékoztatást nyújt az engedélyest átadó fenntartó által az engedélyes után visszafizetendő támogatás és fizetendő kamat összegéről.” Ez a rendelkezés a korábbi szabályozáshoz képest annyiban valóban „garanciálisabbnak” mondható, hogy az átvevő fenntartó számára kifejezetten felkínálja azt a lehetőséget, hogy adatot, információt kérjen az átvenni kívánt intézmény esetleges köztartozásairól. Az indítványozó állítása szerint ezt a szabályt nem lehetett az átvevő fenntartó fenntartó-változás bejegyzési ügyében alkalmazni, mivel azt a Korm. r. 2. 31. § (1) kizárta.
- [38] A Korm. r. 2. 31. § (1) bekezdése valóban bizonyos ügyfajtákra nézve a Korm. r. 1. szabályait rendeli alkalmazni. Ezek: 1. a 2014. évet megelőző időszakra járó normatív állami hozzájárulás, illetve támogatás igénylése, 2. megállapítása, 3. elszámolása, 4. ellenőrzése, 5. visszafizetése és 6. a kamatfizetés és a késedelem jogkövetkezményei. Az indítványozó által garanciálisnak minősített, a Korm. r. 2. 26. § (2) bekezdésével megállapított szabály azonban a fenti ügyfajták egyikébe sem tartozik, azaz nem vonatkozik rá a Korm. r. 2. 31. § (1) bekezdésében foglalt szabály.
- [39] A Korm. r. 2. 26. § (2) bekezdésével megállapított tájékoztatási szabály 2014. január 1-jén lépett hatályba. Az indítvány tanúsága szerint az átvevő fenntartót a Kormányhivatal 2014. június 16-án kelt határozatával jegyezte be a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásába, azaz a határozat meghozatalakor és előtte mintegy fél évvel már hatályban volt és alkalmazható lett volna az átvevő fenntartóra nézve a Korm. r. 2. 26. § (2) bekezdésében foglalt szabály. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az átvevő fenntartót a Korm. r. 2. 31. § (2) bekezdése sem zárta el a megalapozott döntéshez szükséges információkhoz való hozzáféréstől, sőt arra a 2014. január 1. és a határozat meghozatala közti időszakban már jogszabályban kifejezetten is biztosított lehetősége volt, így nem sérült az ügyfélegyenlőség elve sem hátrányos megkülönböztetés hiányában.
- [40] 3.3. Az indítványozó szerint az átvevő fenntartó jogorvoslathoz való joga is sérül az előtte folyó visszafizetési kötelezettséget elrendelő közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló ügyben, mert az ebben a szakaszban már rendkívül korlátozott, lényegében formális. Az átvevő fenntartónak nincs és nem is volt lehetősége az általa nem ismert és meg nem ismerhető tartozás jogalapjának, összecszerúságának, vagyis összességében a jogszerúségének vitatására, számára már csak a felelősség egyik szűk elemének vitatása áll rendelkezésre, az, hogy ténylegesen átvette az engedélyest.
- [41] Az indítványozó kifogása tehát lényegében az előtte folyó eljárás, a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló per „előzményi ügyére”, a Magyar Államkincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatósága által

első fokon, illetve a Magyar Államkincstár által másodfokon lefolytatott eljárásokra vonatkozik. Ezekben – az átadó fenntartó visszafizetési kötelezettségének megállapítására irányuló – eljárásokban volt lehetőség a visszafizetés jogcímének és összegszerűségének a vitatására.

- [42] Az indítványozó a beadványában rögzíti, hogy az átadó fenntartó terhére visszafizetési kötelezettséget megállapító közigazgatási határozat 2012. október 27-én emelkedett jogerőre. Az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és az Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálat által vezetett Cégekivonat tanúsága szerint az átvevő létesítési okiratának kelte 2013. december 5. napja, a bejegyzés kelte pedig 2013. december 19. Az átvevő fenntartó tehát a visszafizetési kötelezettség megállapítására irányuló közigazgatási eljárások lefolytatásakor, és a kötelezettséget megállapító határozat jogerőre emelkedésekor még nem létezett. Ebből okszerűen következik, hogy tárgyalásokat sem folytathatott az átadó fenntartóval az intézmény átvételére és bevonhatatlan volt a közigazgatási szervek részéről az átadó fenntartóval szembeni eljárásba. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében szabályozott jogorvoslathoz való joga tehát nem sérülhetett, mert nem is volt neki ilyen joga, miután az átadó fenntartó visszafizetési kötelezettségének megállapítására irányuló közigazgatási eljárás jogerős lezárultakor az átvevő fenntartó nem is létezett. Azt sem lehetett tudni, hogy később át akarja majd venni az intézmény fenntartását saját döntése alapján. Egy későbbi, önállóan meghozott döntésre tekintettel pedig nem lehet számon kérni, hogy egy korábbi eljárásban miért nem biztosítottak számára jogorvoslati jogot.
- [43] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor emlékeztet rá, hogy több határozatában foglalkozott már a mögöttes felelős helytállási kötelezettségének feltételeiről az adóhatósági eljárásokban. [2/2013. (I. 23.) AB határozat, 9/2013. (III. 6.) AB határozat, 20/2015. (VI. 16.) AB határozat] Ezen határozatok mindegyikében az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményeket állapított meg a mögöttes felelőst megillető jogokról az elsődleges felelőssel szemben folytatott adóhatósági eljárásokban. Természetesen az ezekben az alkotmányos követelményekben rögzített jogosultságok csak azokban az esetekben érvényesíthetők, amikor az eredeti felelős mellett a mögöttes felelős létezik, személye ismert. Jelen esetben ez a körülmény nem állt fenn.
- [44] Az Alkotmánybíróság a jelen ügy kapcsán rögzíti továbbá, hogy az adóhatósági eljárásokban a mögöttes felelős eljárásjogi helyzetére, jogaira vonatkozó, alkotmánybírósági határozatokban megállapított alkotmányos követelményeket irányadónak és alkalmazandónak tartja valamennyi, köztartozás – tehát nem csak adótartozás – megállapítására irányuló eljárásban is, ahol mögöttes felelősi konstrukció áll fenn, és az eljárást nem az adóhatóság folytatja le.
- [45] 3.4. Az indítványozó meglátása szerint a támadott szabályozás sértette a jogbiztonság követelményét is, az az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközött. A rendelkezés legalább két értelmezést tett lehetővé: egyrészt felhatalmazásként lehetett érteni, miszerint az eljáró közigazgatási szervnek csak lehetősége volt mérlegelési jogkörben a mögöttes felelősség érvényesítése. A másik szerint a szabály a hatóság kivételt nem tűrő kötelezettségét állapította meg, azaz az átvevőnek mindig figyelembe kellett vennie, hogy átvétel esetén feltétlen helytállási kötelezettséggel tartozik. A közigazgatási hatóság eljárásának a kereteit meghatározó jogszabály egyértelműségének ilyen hiánya azonban nem fogadható el. Álláspontja szerint a szabályozás korábbi bizonytalanságát csak megerősíti az utólagos jogalkotói beavatkozás.
- [46] Az Alkotmánybíróság korábban már számos alkalommal foglalkozott a jogbiztonság, és ennek keretében a normavilágosság kérdéskörével. Így az 1263/B/1993. AB határozatában kimondta, hogy „[a]llkotmánysértésnek csak az minősül, ha a sérelmezett jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései olyannyira ellentmondásosak, hogy a tisztázatlanság feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő, s a jogalkotási fogyatékos az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság szerves részét alkotó jogbiztonság sérelmét idézi elő.” (ABH 1994, 672, 673.)
- [47] Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint a jogszabályok értelmezése a bíróságok feladata. Az Alkotmánybíróságnak tehát nincs hatásköre és lehetősége a támadott szabály pontos tartalmának a megállapítására, de erre a jelen ügyben nincs is szükség. A támadott rendelkezésnek az Alaptörvény B) cikkébe ütközése megállapítása szempontjából az a releváns kérdés, hogy az átvevő fenntartó az átvételre vonatkozó döntése meghozatala előtt juthatott-e arra a következtetésre a támadott rendelkezés alapján, hogy mindenféleképpen mentesülhet a mögöttes felelőst terhelő helytállási kötelezettség alól, azaz nem fordulhat elő, hogy ezt a jogkövetkezményt vele szemben alkalmazni fogják. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ilyen mértékű „homályosságban” a támadott rendelkezés nem szenvedett. Az átvevő fenntartónak az indítványozó által felvetett egyik értelmezési változat sem sugallhatta azt a lehetőséget, hogy helytállási kötelezettsége biztosan nem áll be, azaz ennek esetleges bekövetkeztével a rendelkezés alapján számolnia kellett.

[48] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság a határozat 3. pontjában vizsgálta, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, a XV. cikk (1) bekezdésére, a XXIV. cikk (1) bekezdésére és a XXVIII. cikk (7) bekezdésére alapozott indítványelemeket elutasította.

Budapest, 2015. szeptember 7.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1939/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3178/2015. (IX. 23.) AB VÉGGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 52. § 8. pontjában foglalt lakásfogalom második feltételeként megfogalmazott „és az ingatlan-nyilvántartásban lakóház, lakóépület, lakás, kastély, villa, udvarház megnevezéssel nyilvántartott, vagy ilyenként feltüntetésre váró ingatlan;” szövegrész alaptörvény-ellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.K.31.442/2014/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) és (2) bekezdése, valamint 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Hatv.) 52. § 8. pontjában foglalt lakásfogalom második feltételeként megfogalmazott „és az ingatlan-nyilvántartásban lakóház, lakóépület, lakás, kastély, villa, udvarház megnevezéssel nyilvántartott, vagy ilyenként feltüntetésre váró ingatlan;” szövegrésze, továbbá a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.K.31.442/2014/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése érdekében.
- [2] Kérelme indokolásában az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, T) cikk (3) bekezdésének, II. cikkének, VI. cikk (1) bekezdésének, XIII. cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (1)–(2) bekezdésének, valamint 40. cikkének sérelmére hivatkozott.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozó tulajdonát képezi a Budapest III. kerületi, 1902 m² területű, gyümölcsös és gazdasági épület megjelölésű zártkerti ingatlan 318/518 eszmei

hányadban. Az elsőfokú adóhatóság felhívására 2012-ben építményadó adónemben benyújtott adóbevallás alapján az elsőfokú közigazgatási szerv, Budapest III. kerület Óbuda-Békásmegyér Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának jegyzője, a 2013. január 3-án kelt III/B-89-1/2013. számú határozatával az 52 négyzetméter hasznos alapterületű, 2007. január 1-től adóköteles külterületi (egyéb épület, nem lakás) építmény után a 2008., 2009., 2010., 2011., 2012. adóévek vonatkozásában összesen 307 996 Ft építményadó megfizetésére kötelezte az indítványozót.

- [4] Az indítványozó az elsőfokú közigazgatási határozat ellen fellebbezést terjesztett elő, melyet a másodfokon eljáró közigazgatási szerv, Budapest Főváros Kormányhivatala a 2013. március 21-én kelt BPB/007/01544-2/2013. számú határozatával helyben hagyott. Határozata indoklásában rámutatott, hogy a Hatv. – 2009. január 1-étől hatályos – 52. § 8. pontja a helyi adók szempontjából meghatározza a lakás fogalmát, ezért az Óbuda-Békásmegyér Önkormányzat Képviselőtestületének egyes helyi adókról szóló 49/2008. (IX. 30.) rendelet (a továbbiakban: Ör.) 4. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt, a magánszemélyek tulajdonában lévő lakásokra vonatkozó mentesség az indítványozót az ingatlan-nyilvántartásba gazdasági épületként bejegyzett ingatlan tekintetében nem illeti meg akkor sem, ha azt tulajdonosa bármely oknál fogva lakóházként használja.
- [5] Az indítványozó keresetet terjesztett elő a másodfokú közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt, kérve a határozat hatályon kívül helyezését, a közigazgatási szerv új eljárásra kötelezését, másodlagosan pedig a határozat megváltoztatásával az épület helyi adó alóli mentesítését. Az indítványozó a per során kifejtette, hogy álláspontja szerint a Hatv. 52. § 8. pontjában meghatározott lakásfogalom alaptörvény-ellenes, sérti az emberi méltósághoz való jogát, a jogegyenlőség és a közteherviselés elvét, ezért indítványozta, hogy a bíróság kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását a jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására. Az eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság mind a megkeresésre irányuló indítványt, mind pedig az indítványozó keresetét – ez utóbbit arra tekintettel, hogy az alperesi hatóság határozatával összefüggésben nem állapított meg jogszabálysértést – elutasította.
- [6] Az indítványozó ezt követően nyújtott be az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete ellen. A panaszban kifejtett érvek a bírói ítélet alaptörvény-ellenességét elsősorban arra alapították, hogy a Hatv. fentebb említett értelmező rendelkezésének a lakás fogalmával kapcsolatos meghatározása a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény 91/A. § 1–6. pontjaiban (szintén értelmező rendelkezések között) meghatározottakhoz képest többletfeltételt állapított meg azzal, hogy csak az ingatlan-nyilvántartásban lakóház, lakóépület, lakás, kastély, villa, udvarház megnevezéssel nyilvántartott, vagy ilyenként feltüntetésre váró ingatlanokat tekinti a Hatv. alkalmazásában lakásnak. Az indítványozó hiánypótlási felhívást követően kiegészített és pontosított indítványában tartalmilag azonos érvelés mellett az Abtv. 26. § (1) és (2) bekezdése alapján kérte megállapítani, hogy a támadott bírói ítélet alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán született, továbbá kérte a Hatv. hivatkozott rendelkezésében foglalt feltétel alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését is, nem rendelkezett ugyanakkor az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott korábbi panasz visszavonásáról.
- [7] Az indítványozó az érintett jogszabályi rendelkezéssel összefüggésben az Alaptörvényben rögzített jogai sérelmét az alábbiak szerint indokolta.
- [8] Álláspontja szerint „[a] történeti tényálláshoz hozzátartozik a korabeli tulajdon maximum intézménye (1971), mely rákényszerítette az embereket a valótlán titulussal telekkönyvi bejegyzésekre. Egy családnak egy lakása és egy üdülő ingatlana lehetett egy városban. A perbeli jogesetnél sem tudták volna a felperes felmenői azt lakóházként telekkönyveztetni, mert egy lakásuk már volt ugyanabban a városban. A tulajdon maximum rendszer-váltáskori eltörlésével 1989-90-től kezdve fellélegeztek az emberek, a jogállam által ígért jogbiztonságban bízva nem törődtek azzal, hogy lakóépületként, vagy gazdasági épületként van a földhivatalban a tulajdonuk nyilvántartva, a nagy többség nem minősítette át az ingatlanát, meghagyta a régi keletű bejegyzést.” Továbbá „[n]em tekinthető demokratikusnak és jogállamra jellemzőnek az, hogy az egyik polgárnak volt joga és lehetősége átminősíteni a házat lakóházzá és ezzel adómentességet élvez, míg a másikkal nem. Ezen felül szerencse elem is múlt, hogy a tulajdonos mikor kérte ennek az átminősítésnek a földhivatali átvezetését. Volt pár év, amikor nem kellett hozzá építési hatósági bizonyítvány, csak és kizárólag a tulajdonos rendelkezésén múlt az átvezetés megváltoztatása.” Mindezekre hivatkozva az indítványozó a jogbiztonság és a jogállamiság elvének, erre tekintettel az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét állítja.
- [9] Az Alaptörvény II. cikkében rögzített emberi méltósághoz való jog sérelmét az indítványozó abban látja, hogy az önkormányzati képviselőtestületnek a városrendezési és építészeti szabályzatról szóló rendeletében megha-

tározott ugyanabban az építési zónában (MG-RF III/2. fejlesztésre kijelölt kiskertes, rekreációs terület) több külterületi (zártkerti) ingatlanon található épület korábban lakóházzá átsorolásra került, így a helyi adó megfizetése alól az Ör. alapján mentesül, míg az indítványozó tulajdonát képező épület tekintetében az illetékes hatóság az átminősítést megtagadta. Értelmezése szerint mindezzel összefüggésben az alaptörvény-ellenes helyzetet lényegében a támadott jogszabály és az építési hatóság (korábbi és aktuális) jogalkalmazó tevékenysége együttesen eredményezik.

- [10] Az indítványozó érvelése szerint a fenti, emberi méltóságot sértő különbségtételt eredményező szabályozás és joggyakorlat egyszermind a jogegyenlőség elvének érvényesülését is sérti és a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközik. Ezért – mivel „az, hogy ki minősítette át a házát lakóházzá a földhivatalban és ki felejtette azt el, vagy inkább az, hogy ki bízott a jogállam eszméjében” nem tekinthető a homogén csoporton belüli különbségtétel tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű indokának – az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésének sérelmét is állítja.
- [11] Az indítványozó az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének sérelmével kapcsolatban az „otthonához való joga” sérelmét emeli ki. Hivatkozik a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény értelmező rendelkezéseire, amelyek alapján a törvény alkalmazásában lakásnak minősül minden olyan egy vagy több lakóhelyiségből álló épület, vagy épületrész, amelyet a polgár – saját elhatározásból, vagy szükségből – életvitelszerűen otthonául használ, abban lakik, vagy megszáll [5. § (2) bekezdés]. Mivel a kérdéses épületben az indítványozó édesanyja 1995. év óta be van jelentve, ott is lakik, erről pedig az önkormányzatnak a választási névjegyzékből hivatalos tudomása van, az indítványozó érvelése szerint az alaptörvény-ellenesnek tartott jogszabályban foglalt többletfeltétel alkalmazásával történt adókimetetés okán valójában nincs lehetőség a lakóhely szabad elhatározáson alapuló megválasztására.
- [12] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tulajdonhoz való jog sérelmével kapcsolatban az indítványozó a rendelkezési joga sérelmére hivatkozik. E jogának sérelmét érvelése szerint az okozza, hogy a támadott jogszabályban a lakás fogalmával összefüggésben rögzített feltételt – feltehetően az érintett épületre és építési övezetre értendően – nem lehet teljesíteni, mivel „[a] közigazgatási gyakorlat gondoskodik az alaptörvény-ellenes állapot fenntartásáról és nem engedik átminősíteni az építményét lakóházzá.”
- [13] Mivel a vagyoni típusú adók célja az arányos közteherviselés elvének érvényre juttatása, az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény 40. cikkének sérelmét okozza, hogy az övénel jóval nagyobb és értékesebb épületek lakássá történő átminősítésük révén mentesülnek az építményadó hatálya alól, „míg a lakásként használt, de nem úgy telekkönyvezett építményeket – a lakásként való használatuk ellenére – adóztatja.”
- [14] Az indítványozó az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdésének sérelmére is hivatkozik, ezzel kapcsolatban azonban indítványa önálló érvelést nem tartalmaz.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont] az alábbiak szerint felel meg.
- [16] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a vonatkozásában az Abtv. 30. § (1) bekezdésében írt 60 napos határidőn belül terjesztette elő az alkotmányjogi panaszt az elsőfokú bíróságnál, így ezen indítványi elemek tekintetében az határidőben benyújtottnak tekinthető. A támadott jogszabályi rendelkezés 2009. január 1-én lépett hatályba, ezért az Abtv. 26. § (2) bekezdés alapján benyújtott panaszem, mivel az Abtv. 30. § (1) bekezdésében e tekintetben előírt 180 napos határidőnek nyilvánvalóan nem tesz eleget, elkésett. Az indítványozó a panaszban, illetve annak kiegészítésében az Abtv. 27. §-ára, valamint 26. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozva [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont] azt kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Hatv. 52. § 8. pontjában foglalt lakásfogalom második feltételeként megfogalmazott „és az ingatlan-nyilvántartásban lakóház, lakóépület, lakás, kastély, villa, udvarház megnevezéssel nyilvántartott, vagy ilyenként feltüntetésre váró ingatlan;” szövegrésze, továbbá a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 15.K.31.442/2014/3. számú ítélete [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azokat [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. Az alkotmányjogi panasz megjelöli az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont], melyek közül azonban az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b), illetve e) pontjaiban foglalt feltételeknek [és ezért részben az Abtv. 27. § a) pontjának] a T) cikk (3) bekezdése, valamint az 40. cikke tekintetében – a 4.2. pontban kifejtettek okán – nem tesz eleget.
- [17] 4. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsa megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

- [18] 4.1. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésében és 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó a peres eljárásban felperesként vett részt. Az indítványozó – részben – az Alaptörvényben rögzített alapvető jogai sérelmére hivatkozik, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában meghozott jogerős ítélete ellen pedig további jogorvoslat nem áll rendelkezésre, ezért a panasz az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b*) pontjában és 27. § *b*) pontjában foglalt követelményeknek is eleget tesz.
- [19] 4.2. Az Alkotmánybíróság az indítvány egyes alapjogok sérelmét állító elemeivel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [20] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerint alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha a bírói döntés az egyedi ügyben érintett indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítvány az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdésében, valamint 40. cikkében foglalt rendelkezésekre vonatkozó részében nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontjának, mivel azok címzettje nem az indítványozó, így nem biztosítanak számára jogot, ezért alkotmányjogi panaszt sem lehet közvetlenül ezekre az előírásokra alapítani {Lásd hasonlóan: 3039/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [15]}. Ezen felül az indítvány az Alaptörvény indítványozó által felhívott T) cikk (3) bekezdése tekintetében egyáltalán nem tartalmaz indokolást, ezért ebben a tekintetben nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pontjában foglalt feltételnek sem.
- [21] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, II. cikkével, VI. cikk (1) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, valamint XV. cikk (1)–(2) bekezdésével kapcsolatos indítványozói hivatkozásokkal összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [22] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panasz befogadhatósága tekintetében folytatott vizsgálata során megállapította, hogy az indítványozó – általa tartalmilag sérelmezett – adófizetési kötelezettségét nem a támadott jogszabályi rendelkezés, hanem az Ör. 2. §-a keletkezteti, amely alapján valamennyi, az önkormányzat illetékességi területén lévő építmény adóköteles, függetlenül attól, hogy az lakás, vagy nem lakás céljára szolgál-e. Az Ör. 4. §-a tartalmazza az adó alóli mentesség szabályait, amely alapján a Hatv. 13. §-ában – a hatályos szöveg szerint továbbá a 13/A. §-ában – foglalt mentességeken túl az (1) bekezdés *a*) pontja alapján a magánszemély tulajdonában lévő lakás (a rendelkezés hatályos szövege szerint a „kizárólag lakás céljára szolgáló lakás, lakrész”) is mentesül az adó megfizetése alól. Megállapítható tehát, hogy az önkormányzat – mely az Alkotmánybíróság gyakorlata által is elismerten a helyi adók és az azok alóli mentességek meghatározása tekintetében (az Alaptörvény és a törvények biztosította keretek között) széles körű autonómiával rendelkezik – az illetékességi területén található építmények közül (egyebek mellett) a lakás céljára szolgáló építményeket, helyiségeket mentességben kívánta részesíteni.
- [23] Azt, hogy valamely építmény, illetve annak helyisége lakás céljára szolgál-e vagy sem, közhiteles nyilvántartásként az ingatlan-nyilvántartás igazolja. A Hatv. 52. § 8. pontja annak érdekében tartalmazza a lakásfogalom meghatározásában e jellegnek az ingatlan-nyilvántartásban való feltüntetésére irányuló előírást, hogy a jogalkalmazás során megállapítható legyen, hogy valamely építmény a Hatv. vagy az az alapján megalkotott önkormányzati rendeletek szerint – a lakás-jelleg okán – mentesség alá esik-e. Ennek az eljáró (adó-, és más) hatóságok, illetve bárki által egyszerűen, közhitelesen történő ellenőrizhetőségéhez nyilvánvaló közérdek fűződik.
- [24] Az is megállapítható ugyanakkor, hogy az indítványozó érdeksérelmét, nevezetesen azt, hogy a tulajdonát képező építmény az Ör. 4. § (1) bekezdése alapján nem mentesül az adóteher alól, nem a Hatv. támadott előírása, hanem az okozza, hogy az ingatlana lakásként történő bejegyzését más jogszabályok alkalmazása nem teszi lehetővé. Erre enged következtetni a bírósági ítélet indokolása is azzal, hogy utal egy általa – majd fellebbezés folytán a Fővárosi Törvényszék által – korábban elbírált (elutasítással zárult), az indítványozó által szintén közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indított perre. A korábbi per tárgya az első-, és másodfokú építésügyi hatóságnak az indítványozó lakóépület funkció igazolására irányuló hatósági bizonyítvány kiállítására iránti kérelmét elutasító döntésének felülvizsgálta volt.
- [25] Az a körülmény azonban, hogy a hatályos építésügyi előírások és más jogszabályok alkalmazása esetleg nem teszi lehetővé valamely épület, építmény lakáskénti elismerését – amennyiben e szabályok előírásai és alkalmazásuk az Alaptörvény rendelkezéseivel nem ellentétesek – önmagában nem alapozhatja meg a Hatv. ingatlan-nyilvántartási bejegyzést előíró rendelkezésének alaptörvény-ellenességét. Ezen az sem változtat, ha – mint azt az indítványozó maga írja a bejegyzéssel kapcsolatban – valóban „[v]olt pár év, amikor nem kellett hozzá építési hatósági bizonyítvány, csak és kizárólag a tulajdonos rendelkezésén múltott a bejegyzés megváltoztatása.” Az indítványozó ezen állításával összefüggésben az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy senki sem hivatkozhat

alaptörvény-ellenességre pusztán azon az alapon, hogy egyesek korábbi, jogszerű magatartásuk révén később eltérő jogi helyzetbe kerülnek, mint azok, akik egy adott jogi szabályozásból adódó helyzetükkel megelégedve – bár megtehették volna, de – ugyanazon jogszerű lehetőséggel nem kívántak élni. A jogi szabályozás későbbi, eltérő jogi helyzetet eredményező megváltozása pedig – amennyiben a hatálybalépését megelőző időre nem állapít meg kötelezettséget, fennálló kötelezettséget nem tesz terhesebbé, vagy nem von el, illetve korlátoz (meglévő, már megszerzett) jogot, továbbá indokolatlan különbségtételt nem tartalmaz – nem sérti a jogállamiság, jogbiztonság elvét, sem pedig a hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

- [26] Mivel az indítványozó számára sérelmes helyzetet az eredményezi, hogy a tulajdonában lévő „gyümölcsös és gazdasági épület” megjelölésű ingatlanán található épület lakáskénti bejegyzésére nincs jogszerű lehetőség, érvelése pedig nem arra irányul, hogy Alaptörvényben rögzített jogai az ezt lehetetlenné tevő jogszabályok, vagy azok alkalmazása következtében sérültek volna, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott jogszabály és az indítványozó által állított alapjogsérelmek között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés nem áll fenn. Erre tekintettel az Abtv. 26. § (1) bekezdés szerinti panasz befogadására, mivel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés nem állapítható meg (Abtv. 29. §), nincsen lehetőség.
- [27] Az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott eredeti indítványát nem vonta vissza, ezért az Alkotmánybíróságnak ezen panaszról is döntenie kellett. A bírói ítéletet az Abtv. 27. §-a alapján támadó indítvány indokolása ugyanakkor tartalmilag megegyezik a korábban kifejtettekkel; azaz a támadott jogszabály alaptörvény-ellenességének alátámasztására irányuló érveken túl további, a bírósági döntés alkotmányosságának megítélése során figyelembe vehető elemet nem tartalmaz. Erre tekintettel a korábban kifejtettek szerint a panasz emiatt sem fogadható be.
- [28] Mindezeket összegezve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mivel az alkotmányjogi panaszok nem felelnek meg részben az Abtv. 27. § a) pontjában, illetve az 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában, részben pedig az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek, azok befogadására nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmeket az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a), d) és h) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2015. szeptember 15.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2004/2014.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3179/2015. (IX. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról és az egyes közigazgatási nempertes eljárásokban alkalmazandó szabályokról szóló 2005. évi XVII. törvény 3. § (4) bekezdés utolsó

mondata és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 36.Kpk.46.189/2014/5. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [2] A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról és az egyes közigazgatási nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról szóló 2005. évi XVII. törvény (a továbbiakban: Knptv.) 3. § (4) bekezdése utolsó mondatával és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 36.Kpk.46.189/2014/5. számú végzésével szemben azt állították, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezés és annak alapján a bírósági döntés sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) és (2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikkének (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogukat és a (7) bekezdésében foglalt jogorvoslatihoz való jogukat, továbbá az Alaptörvény R) cikk (2) és a T) cikk (3) bekezdését. Tartalmilag azt kifogásolják, hogy a közigazgatási végzés bírósági felülvizsgálatát követően a bíróság végzése ellen további jogorvoslatnak helye nincs.
- [3] 1.1. Az ügy előzményéhez tartozik, hogy Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmenti Polgármesteri Hivatal jegyzője (a továbbiakban: elsőfokú hatóság) a 6-654/23/2013. számú végzésében az indítványozókat 30 000 Ft eljárásbírság megfizetésére kötelezte a miatt, mert a helyszínrajz kijavítására vonatkozó hatósági felhívásnak nem tettek eleget. Az indítványozók a döntéssel szemben fellebbezést terjesztettek elő, amelyben 3 000 Ft fellebbezési illetéket róttak le. Az elsőfokú hatóság a 6-61/11/2014. számú végzésében felhívta az indítványozókat, hogy további 27 000 Ft illetéket rójanak le. Az indítványozók a felhívást átvették, azonban az illetéket nem rótták le, ezért az elsőfokú hatóság a fellebbezést a 6-61/15/2014. számú végzésével érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Az indítványozók a végzést fellebbezéssel megtámadták, amelynek alapján Budapest Főváros Kormányhivatala BPD/002/00035-10/2014. számú végzésével az elsőfokú döntést annyiban kiegészítette, hogy intézkedett az indítványozók által lerótt 3 000 Ft illeték visszatérítése iránt.
- [4] Az indítványozók a döntéssel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, melyben kérték a támadott végzés felülvizsgálatát, a 6-654/23/2013. számú végzés hatályon kívül helyezését, valamint végrehajtásának felfüggesztését és sérelemdíj megállapítását. Az indítványozók szerint a 6-654/23/2013. számú végzés jogszertlen és megalapozatlan volt, mivel a tervdokumentáció kijavítására nem kaptak határidőt, nem figyelmeztették őket a szankció alkalmazásának lehetőségére, valamint úgy szabták ki velük szemben pénzbírságot, hogy nem is volt folyamatban építéshatósági eljárás. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem nem megalapozott. A bíróság a döntését a Knptv. 3. §-ra alapította. Az eljárás tárgyát kizárólag a 6-61/15/2014. és a BPD/002/00035-10/2014. számú végzés felülvizsgálata képezte. A bíróság megállapította, hogy az eljárások során a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényt (a továbbiakban: Ket.), mint eljárási törvényt és az építési törvényt, illetve az egyéb építési tárgyú jogszabályokban megállapított anyagi jogot, amelyek szintén tartalmazzak eljárásjogi jellegű normákat, egyszerre kell alkalmazni. Ennek megfelelően pedig az építéshatósági eljárás, amelyet az anyagi jog szabályoz, egyben közigazgatási hatósági eljárás is, annak egyik formája. A bíróság megállapította, hogy az indítványozókkal szemben a bírság kiszabásakor folyamatban volt őket érintő használatbavételi engedélyezési eljárás. Az indítványozók a kiszabott 30 000 Ft fellebbezési illeték helyett az általuk tévesen megállapított 3 000 Ft illetéket rótták le, a felhívás ellenére sem egészítették ki, így az elsőfokú hatóság megalapozottan utasította el a fellebbezésüket érdemi vizsgálat nélkül. A bíróság megállapította, hogy az elsőfokú hatóság és Budapest Főváros Kormányhivatala végzése a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott okok alapján nem minősül jogszabálysértőnek, ezért a felülvizsgálati kérelmet elutasította. A bíróság a sérelemdíjra vonatkozóan pedig megállapította, hogy ilyen igény a közigazgatási végzés bírósági felülvizsgálata iránti eljárásban eleve nem érvényesíthető.
- [5] 1.2. Az indítványozók szerint a Knptv. 3. § (4) bekezdésének utolsó mondata és az alapján a bíróság döntése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jogukat. Az indítványozók szerint a tisztességes tárgyalás magában foglalja a tisztességes okirati bizonyítást. A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) és a Knptv. alapján pedig a közigazgatási nemperes eljárások-

ban kizárólag okirati bizonyításnak van helye, így a nemperes bírósági felülvizsgálatnak is tisztességes tárgyalásnak, azaz tisztességes okirati bizonyításnak kell lennie. Sérül továbbá szerintük az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése, amely kimondja, hogy az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek és ennek a bíróság az eljárása során nem tett eleget. Az indítványozók szerint a Ket. alapján csak a közigazgatási eljárásban van lehetőség eljárási bírság kiszabására, amelynek hivatalból indított eljárásnak kell lennie, azonban az építésügyi hatósági eljárás nem tartozik ide, így az elsőfokú hatóság ilyen irányú eljárása tisztességtelen, mint ahogy az is, hogy a másodfokú hatóság mint felügyeleti szerv ezt az intézkedést támogatta, így pedig sérült az indítványozó Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés szerinti joga.

- [6] Azzal pedig, hogy az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való jogukat nem biztosítja a jogszabály, sérül a T) cikk (3) bekezdése is, mely szerint jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel. Ezért indítványozták mind a bírósági döntés, mind a jogszabályhely alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [7] 1.3. Az Alkotmánybíróság főtitkára hiánypótlásra szólította fel az indítványozókat a jogszabályi rendelkezés és a bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása tekintetében. Felhívta a figyelmet arra, hogy a beadványban foglalt alkotmányjogi kérdés az Abtv. 31. §-a alapján ítélt dolognak minősülhet a 3318/2012 (XI. 12.) AB végzésre tekintettel.
- [8] Az indítványozók válaszukban korábbi indítványukat fenntartották, illetve azt kiegészítették. Hivatkoztak arra, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint „[m]indenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági [...] döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti”, ezért a Knptv. kifogásolt rendelkezése alkotmányos alapjogától fosztja meg az állampolgárokat azzal, hogy nem biztosítja számukra a jogorvoslati lehetőséget. Így sérül a T) cikk (3) bekezdése is. Ennek alapján pedig a bíróság elutasító végzése is alaptörvény-ellenes. Az indítványozók szerint az XXVIII. cikk (7) bekezdése alapján nem fogalmazódik meg, hogy a jogalkotónak további jogorvoslatot nem kell biztosítania, tehát a bírósági felülvizsgálat, mint bírósági döntés ellen a Knptv. 3. § (4) bekezdés utolsó mondata szerinti jogorvoslat kizárása alaptörvény-ellenes.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Ennek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.
- [10] 2.1. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az (1b) bekezdés meghatározza, hogy mikor határozott a kérelem, azaz megfelel-e a formai követelményeknek. Az eljáró tanács megállapította, hogy az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá az indítványozók jogosultságát megalapozó rendelkezést [Abtv. 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz]. Az indítványozók egyértelműen kifejtették az eljárás megindításának indokait, valamint az Alaptörvényben biztosított jogaik sérelmének lényegét. Az indítványozók megjelölték az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezést és bírósági döntést. Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz a jogszabályi rendelkezés és a bírói döntés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára. Az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt hatvan napos határidőn belül nyújtották be.
- [11] 2.2. A befogadásról való döntéskor az indítvány tartalmi vizsgálata során az Alkotmánybíróság különösen az Abtv. 26–27. § szerinti érintettségét, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket vizsgálja. Az eljáró tanács megállapította, hogy az indítványt az Abtv. 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a szerinti benyújtásra jogosult és érintett személyek nyújtották be jogorvoslati joguk kimerítését követően.
- [12] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése és a 27. § értelmében alkotmányjogi panasz benyújtásának csak akkor van helye, ha a panaszosnak valamely, az Alaptörvényben biztosított joga sérül. Ebből következően az indítványnak azok az elemei [R) cikk (2) bekezdés, T) cikk (3) bekezdés] amelyek alkotmányos alapelvekre [a jogszabályok kötelezőek, illetve nem lehetnek ellentétesek az Alaptörvénnyel] hivatkoznak, nem felelnek meg ezen törvényi feltételeknek.
- [13] A jelen ügyben – tekintettel a 3318/2012. (XI. 12.) AB végzésre – abban is kellett döntenie, hogy az indítvány az Abtv. 31. § (1) bekezdése alapján ítélt dolognak (*res iudicata*) minősül-e. Az Alkotmánybíróság a hivatkozott végzésében úgy döntött, hogy nem fogad be egy, az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt, amely a jelen ügyben benyújtott indítvánnyal egyező törvényi rendelkezést támadott.

- [14] Az Abtv. 31. § (1) bekezdése szerint: „[h]a alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, valamint bírói kezdeményezés alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatának”.
- [15] Miután a hivatkozott végzéssel az Alkotmánybíróság nem bírálta el érdemben az állított alaptörvény-ellenességet, az eljárás nem ugyanazon körülményekre alapult, továbbá a jelen esettől eltérő törvényi és alaptörvényi rendelkezésekre hivatkozva nyújtották be az indítványt, így ítélt dolog nem állapítható meg.
- [16] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [17] Az Alkotmánybíróság a 3318/2012. (XI. 12.) AB végzésében a jelen ügyre is irányadó módon tett utalást, illetve megállapítást a jogorvoslathoz való joggal összefüggésben: „[a]z Alkotmánybíróság már korábban, több határozatában vizsgálta és foglalt elvi jelentőséggel állást arról, hogy valamely közigazgatási (hatósági) döntéssel szemben a bírósághoz benyújtható kereset az alkotmányossági követelményeket kielégítő jogorvoslat. [66/1991. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1991, 342, 350.; 5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 1437/B/1990. AB határozat, ABH 1992, 453, 454–455.; 138/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 729, 730.; 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48, 74.; 60/1994. (XII. 24.) AB határozat, ABH 1994, 342, 368.; 1186/D/2007. AB határozat, ABH 2009, 2244, 2246–2247.] A közigazgatási határozat törvényességének felülvizsgálatára irányuló eljárás – annak ellenére, hogy keresetre induló önálló per – alkotmányos értelemben, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése viszonylatában: jogorvoslat. A jogalkotó pedig nem köteles az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése értelmezésében jogorvoslatnak minősülő eljárásban született határozat ellen további jogorvoslatot biztosítani.” (Indokolás [7], [8])
- [18] A befogadhatóságot az indítvány egyéb hivatkozásai sem támasztják alá, amelyek főként a tisztességes eljárás sérelmét állították, így különösen a bíróságnak a bizonyítási eljárását érintették.
- [19] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség esetén. A bírói döntés irányának, önmagában a bírósági joggyakorlat tartalmának (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára azonban nem rendelkezik hatáskörrel.
- [20] 3. Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtettek alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem tartalmaz az Abtv. 29. §-ában előírt olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely érdemi alkotmánybírósági eljárásra okot adhatna. Az Alkotmánybíróság nem észlelt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet sem. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz vizsgálatának eredményeként megállapította, hogy az nem felel meg az Abtv. 29. §-ában támasztott követelménynek, ezért nem fogadható be.
- [21] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltak szerint eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. szeptember 15.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/481/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3180/2015. (IX. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 48.Pf.635.072/2014/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Fővárosi Törvényszék kölcsön visszafizetése tárgyában hozott 48.Pf.635.072/2014/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását, valamint annak megsemmisítését kérte.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a következő. Az indítványozó mint a bírósági eljárásban alperes, 2006. december 14-én hitelkártya szerződést kötött egy – a perben félként részt nem vevő – pénzügyi intézménnyel. A szerződésben meghatározásra került a hitelkeret, valamint a THM és az ügyleti kamat mértéke is. A pénzügyi intézmény – a szerződés mellékletét képező üzletszabályzatnak megfelelően – 2011. november 25. napján kelt levelével, 2011. december 9-ei hatállyal felmondta az indítványozóval fennálló szerződést. Ezt követően a pénzügyi intézmény követelését a felperesre engedményezte, az engedményezés tényéről az indítványozót értesítette. A felperes keresetlevelet terjesztett elő a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál, amelyben arra kérte a bíróságot, hogy kötelezze az indítványozót tőketartozás, késedelmi kamat, illetve a felmerülő perköltség megfizetésére. Az indítványozó ellenkérelemmel élt, amelyben előadta, hogy a THM-re és az ügyleti kamatra vonatkozó szerződéses kikötések – a Polgári Törvénykönyvről szóló, már nem hatályos 1959. évi IV. törvény 232. § (3) bekezdésére figyelemmel – semmissek. Az indítványozó azt is kifejtette, hogy a felperes jogelődje nem biztosított olyan elszámolást, amelyből megállapítható lett volna az egyes hitel-részek rendelkezésre bocsátásának ideje és mértéke, ebből következően a kamatok összege is vitatható.
- [3] A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2013. november 19-én meghozott 5.P.301.929/2013/11. számú ítéletével a felperes keresetének helyt adott. Az ítélettel szemben az indítványozó fellebbezést, míg a felperes fellebbezési ellenkérelmet terjesztett elő. Az indítványozó fellebbezésében egyebek mellett azt is kérte, hogy a másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a per tárgyalását függessze fel a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 16. §-a alapján. A felperes ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.
- [4] A Fővárosi Törvényszék a 2015. január 16-án meghozott 48.Pf.635.072/2014/6. számú ítéletében az indítványozó fellebbezését kisebb részben találta alaposnak. Az indítványozónak a per felfüggesztésére irányuló kérelmével összefüggésben hangsúlyozta, hogy annak a perbeli szerződéssel kapcsolatosan nincs helye, mivel az a Tv. 1. § (1a) bekezdése alapján nem tartozik a Tv. hatálya alá. Ezt követően az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, egyúttal arra kérte az elsőfokú bíróságot, hogy a jogerős ítélet végrehajtását függessze fel.
- [5] Az indítványozó alkotmányjogi panasa szerint a Fővárosi Törvényszék 48.Pf.635.072/2014/6. számú ítélete sérti az Alaptörvény I. és II. cikkében, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseiben biztosított jogait.
- [6] Előadja, hogy a per tárgyalásának felfüggesztése iránti kérelmét a fellebbezési eljárásban terjesztette elő, azonban azt a törvényszék külön döntéssel nem bírálta el, hanem az ügy érdemében ítéletet hozott. Véleménye szerint azzal, hogy a törvényszék figyelmen kívül hagyta a per felfüggesztése iránti kérelmét, megsértette az emberi méltósághoz való jogát. Álláspontja szerint az emberi méltósághoz való jog része, hogy az állami szervek a hozzájuk intézett kérelmek tárgyában döntést hozzanak, a kérelmezőt emberként és ne tárgyként kezeljék. Kifogásolja azt is, hogy a törvényszék a per felfüggesztése iránti kérelmét nem küldte meg az ellenérdekű félnek.

- [7] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmével összefüggésben arra hivatkozik, hogy a törvényszéknek a Tv. 16. § (2) bekezdése szerint hivatalból fel kellett volna függesztenie a per tárgyalását, illetve hogy az erre irányuló kérelmét nem vizsgálta, arról külön döntést nem hozott.
- [8] Az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogának sérelméért állítja, mert nem volt lehetősége arra, hogy a per felfüggesztésének kérdésében – az erre irányuló kérelmét elutasító külön döntés hiányában – jogorvoslattal éljen. Hangsúlyozza, hogy törvényszék a támadott ítéletben nem tehetett volna megállapításokat a per felfüggesztésével összefüggésben, mivel arról csak külön végzéssel dönthetett volna.
- [9] Az indítványozó az Alaptörvény I. cikkével összefüggésben külön indokolást nem terjesztett elő.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a értelmében először azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság feltételeknek. E körben az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz formai feltételeknek való megfelelését vizsgálta meg.
- [11] Az Alkotmánybíróság e körben áttekintette, hogy az indítvány határidőben érkezett-e [Abtv. 30. §], illetve, hogy megfelel-e az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt határozott kérelem törvényi követelményeinek.
- [12] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell írásban benyújtani.
- [13] A csatolt iratok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz benyújtására rendelkezésre álló határidőt megtartottnak tekinti.
- [14] 2.2. Az indítványozó kérelme megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem elemeinek, mivel megjelöli azt a törvényi rendelkezést [Abtv. 27. §-a], amely az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapítja, kifejti az indítvány benyújtásának indokait, hivatkozik az Alaptörvényben biztosított jogaira, kifejti indokait vélt alapjogsérelme tekintetében, illetve kifejezett kérelmet is előterjeszt a Fővárosi Törvényszék 48.Pf.635.072/2014/6. számú ítéletének megsemmisítésére.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság a formai követelményeknek való megfelelés vizsgálatát követően – az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján – az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. §-a szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeknek való megfelelést vizsgálta meg.
- [16] 3.1. Az Alkotmánybíróság először az indítványozó érintettségét, illetve azt tekintette át, hogy jogorvoslati lehetőségeit kimerítette-e, vagy az számára biztosítva volt-e.
- [17] Az indítványozó a bírósági eljárásokban alperesként vett részt, így érintettsége a támadott ítélettel összefüggésben egyértelműen megállapítható.
- [18] A Fővárosi Törvényszék támadott ítélete az ügy érdemében hozott, jogerős ítélet, amely ellen további jogorvoslatra nincs lehetőség, ezért az indítványozó alkotmányjogi panasa – a jogorvoslati lehetőségek kimerítése tekintetében is – megfelel az Abtv. 27. §-ában foglaltaknak.
- [19] 3.2. Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy az indítványozó által előterjesztettek megfelelnek-e az Abtv. 29. §-ában foglaltaknak, tehát érvelése alátámaszt-e a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve felvet-e alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [20] Az indítványozó alapjogsérelmét arra alapítja, hogy a törvényszék – a Tv. szerinte kötelező előírása ellenére – nem függesztette fel a per tárgyalását, az erre irányuló kérelmét külön végzéssel nem bírálta el, így azzal összefüggésben jogorvoslattal sem tudott élni.
- [21] Az Alkotmánybíróság 2012. január 1-jét – az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz bevezetését – követően elvi élel kimondta, hogy „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján „[a]z Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit [...] akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megszabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz.” {3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [22]}

- [22] A törvényszék a támadott ítéletében arra hivatkozott, hogy a per tárgyalásának felfüggesztésére azért nincs lehetőség, mert a Tv. 1. § (1a) bekezdése a Tv. hatálya alól kifejezetten kizárja a hitelkártyához kapcsolódó kölcsönszerződéseket. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatosan a következőkre mutat rá. A törvényszék hivatkozása tartalmilag a Tv.-nek a 2014. október 15-ei hatállyal módosított 1. § (2) bekezdésére vonatkozik, amely ténylegesen kizárja a Tv. hatálya alól a konkrét ügy tárgyát is képező, hitelkártyával összefüggő kölcsönszerződések körét. A törvényszék ítéletét 2015. január 16-án hozta, így eljárásában – figyelemmel a Tv. 1. § (2) bekezdés módosításának idejére, illetve a per tárgyára – a Tv. alkalmazandó volt.
- [23] A törvényszék a Tv.-t – szűkebben azt a rendelkezését, amely kizárja annak alkalmazását a hitelkártyához kapcsolódó kölcsönszerződésekre vonatkozó jogviták vonatkozásában – céljának megfelelően, tehát az Alaptörvény 28. cikkét figyelembe véve, alkotmányos keretek között értelmezte. Erre tekintettel a felfüggesztés mellőzésével, illetve a támadott ítéletben az erre vonatkozó indokolással a törvényszék nem lépett át olyan alkotmányos, az Alaptörvény által megszabott kereteket, amely a döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség gyanúját, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetne fel.
- [24] 3.3. Az Alkotmánybíróság az indítványozó azon érvelésével kapcsolatosan, amely a per felfüggesztése iránti kérelmét elutasító külön végzés hiányára alapítja alapjogsérelmét, az alábbiakat állapítja meg.
- [25] A per felfüggesztéséről a Pp. 152–155. §-ai tartalmaznak rendelkezéseket. A Pp. 155. § (3) bekezdése értelmében a felfüggesztést elrendelő bírósági határozat ellen – a közvetítői eljárásra kötelező és tárgyalást felfüggesztő határozat kivételével – külön fellebbezésnek van helye; a bíróság az ilyen határozatot maga is megváltoztathatja. A Pp. hivatkozott rendelkezését figyelembe véve a bíróság a felfüggesztés tárgyában kizárólag annak elrendelése esetén köteles külön – fellebbezéssel megtámadható – végzést hozni. Mindezekre tekintettel, a bíró nem köteles külön végzéssel dönteni arról, ha a per tárgyalásának felfüggesztését nem látja indokoltnak, vagy az nem kötelező. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó állításával ellentétesen a Pp. 233. § (3) bekezdés *b*) pontja alapján akkor sem élhetett volna fellebbezéssel, ha a törvényszék a felfüggesztés kérdésében külön végzést hoz.
- [26] 3.4. A 3.2. és a 3.3. pontokban kifejtettek mellett az Alkotmánybíróság megállapítja azt is, hogy egy peres félnek az eljárás felfüggesztésére irányuló kezdeményezése és annak a bíróság általi – törvényen alapuló – mellőzése az emberi méltósághoz való joggal nem hozható összefüggésbe.
- [27] 3.5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasza e tekintetben sem vet fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [28] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelmében nem terjesztett elő olyan érveket, amelyek az alkotmányjogi panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolnák, ezért azt az Alkotmánybíróság tanácsa az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. szeptember 15.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1663/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3181/2015. (IX. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény 4. § (1) bekezdése, a 6. § (2) bekezdése, a Fővárosi Törvényszék 4.G.44.617/2014/4. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.21.785/2014/4. számú ítélete, valamint a Kúria Gfv.VII.30.038/2015/5. számú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó, gazdasági társaság alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján előterjesztett – alkotmányjogi panaszában a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 4. § (1) bekezdése és a 6. § (2) bekezdése, valamint a Fővárosi Törvényszék 4.G.44.617/2014/4. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.21.785/2014/4. számú ítélete, valamint a Kúria Gfv.VII.30.038/2015/5. számú részítélete megsemmisítését kérte. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a támadott jogszabályi rendelkezésekre vonatkozó alkalmazási tilalom kimondását is kezdeményezte.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye a következő. Az indítványozó pénzügyi intézmény 2014. szeptember 5-én – a Tv. rendelkezései alapján, a Tv. hatálya alá tartozó, általa alkalmazott általános szerződési feltételek (a továbbiakban: ÁSZF) vélelmezett tisztességtelenségének megdöntése iránt – keresetett nyújtott be a Fővárosi Törvényszékhez. Az indítványozó kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, az általa alkalmazott ÁSZF – amely a fogyasztókkal megkötött pénzügyi lízingszerződések egyoldalú módosítására jogosította fel – tisztességes és érvényes, tehát megfelel a Tv. 4. § (1) bekezdésében meghatározott kritériumoknak. Az indítványozó keresetét a Fővárosi Törvényszék elutasította. Az indítványozó fellebbezését követően a Fővárosi Ítéltábla az első fokú bíróság fellebbezett rendelkezését helybenhagyta, indokolását részben megváltoztatta. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmét követően a Kúria támadott részítéletében a Fővárosi Ítéltábla ítéletét a Tv. hatálya alá tartozónak minősített általános szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezései körében hatályon kívül helyezte és az Ítéltáblát új eljárás lefolytatására, valamint új határozat meghozatalára utasította. A Kúria részítéletét követő eljárásában a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.279/2015/4/I. számú ítéletével az első fokon hozott ítélet indokolását részben, ismételten megváltoztatta. Az indítványozó újfent felülvizsgálati kérelemmel élt, azonban azt a Kúria Gfv.VII.30.109/2015/4. számú végzésével hivatalból elutasította. Az indítványozó mind ezeket követően fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [4] Az indítványozó álláspontja szerint a Tv. 4. § (1) bekezdése, illetve a 6. § (2) bekezdése – amelyek egyfelől meghatározzák, hogy a Tv. hatálya alá tartozó ÁSZF-ek mikor tisztességesek, illetve hogy a forint alapú, valamint a deviza alapúnak nem minősülő deviza kölcsönszerződések esetén a 2010. november 26-át követően közzétett ÁSZF-ek vonatkozásában a tisztességtelenséget nem kell vélelmezni – két, egymással ellentétes törvényi vélelmet állítanak fel. Kifejti, hogy üzleti gyakorlatában egy, 2010. november 26-át követően közzétett, egységes ÁSZF-et alkalmazott, illetve alkalmaz mind a deviza alapú, a deviza alapúnak nem minősülő deviza, mind a forint alapú kölcsönszerződések vonatkozásában. Véleménye szerint 2010. november 26-át követően a szabályozás azt eredményezte, illetve eredményezi, hogy egyazon ÁSZF, amennyiben azt deviza alapú szerződésekben alkalmazzák, vélelmezetten tisztességtelen, ugyanakkor minden más esetben tisztességes lehet. Az indítványozó meglátása szerint ez súlyos jogbizonytalanságot eredményez, önkényes bírói jogalkalmazásra ad lehetőséget, ezért a támadott rendelkezések sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését. Az indítványozó az Alaptörvény 28. cikkére is utal, azonban ezen alaptörvényi rendelkezéssel összefüggésben indokolást nem terjesztett elő.

- [5] 2. Az Alkotmánybíróság tanácsának az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében először azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság feltételeinek.
- [6] 2.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz formai kritériumoknak való megfelelését vizsgálta. Az Alkotmánybíróság e körben áttekintette, hogy az indítvány határidőben érkezett-e [Abtv. 30. §-a], illetve, hogy határozott kérelmet tartalmaz-e [Abtv. 52. § (1b) bekezdése].
- [7] 2.1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell írásban benyújtani.
- [8] A csatolt iratok alapján az indítványozó alkotmányjogi panaszát a Kúria Gfv.VII.30.109/2015/4. számú végzésének kézhezvételéhez képest határidőben terjesztette elő.
- [9] 2.1.2. Az indítványozó kérelme részben megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem elemeinek, mivel megjelöli azt a törvényi rendelkezést [Abtv. 26. § (1) bekezdés], amely az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapítja, kifejti az indítvány benyújtásának indokait, hivatkozik az Alaptörvény megsértett rendelkezésére [B] cikk (1) bekezdés], illetve kifejezett kérelmet is előterjesztett a támadott jogszabályi rendelkezések, illetve bírósági ítéletek megsemmisítésére.
- [10] Az indítványozó alkotmányjogi panasa ugyanakkor a következő részben nem tesz eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglaltaknak. Az indítványozó hivatkozik az Alaptörvény 28. cikkére, ugyanakkor ezen alaptörvényi rendelkezéssel összefüggésben indokolást nem terjeszt elő. Az indítványozó kifejezetten a Kúria Gfv.VII.30.038/2015/5. számú részítélete – az első és másodfokú határozatra is kiterjedő hatállyal – megsemmisítését kérte. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában előterjesztett kérelme e tekintetben sem határozott, mivel vélt jogsérelmét egyfelől a szabályozás ellentmondásosságában látja, másfelől indokolást nem terjeszt elő a támadott döntések vonatkozásában. Mindezek vonatkozásában tehát az indítványozónak az Abtv. 27. §-a szerinti kérelme – a bírósági döntésekkel összefüggésben – nem felel meg a formai követelményeknek.
- [11] 2.2. Az Alkotmánybíróság a formai követelményeknek való megfelelés vizsgálatát követően az alkotmányjogi panasz – a jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére vonatkozó része – befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, az Abtv. 26. § (1) bekezdésének, illetve a 29–31. §-ainak való megfelelését vizsgálta.
- [12] Az Alkotmánybíróság a tartalmi feltételek vizsgálata során először is azt tekintette át, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv. 26. § (1) bekezdésében foglaltaknak, tehát, hogy az indítványozó érintett-e, jogorvoslati lehetőségeit kimerítette-e, illetve Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett-e be.
- [13] Az indítványozó a bírósági eljárásokban felperesként vett részt, így érintettsége egyértelműen megállapítható. Jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [14] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alapította, mivel szerinte a támadott rendelkezések súlyos, alaptörvény-ellenes jogbizonytalanságot okoznak.
- [15] Az Alkotmánybíróság többek között a 3215/2013. (XII. 2.) AB határozat, Indokolás [18] pontjában elvi éllal mondta ki, hogy „[a]z Alaptörvény Alapvetés címet viselő része az államra vonatkozó alapvető rendelkezéseket, alapértékeket, államcélokat, alkotmányos alapelveket, valamint az Alaptörvényre és egyéb jogszabályokra vonatkozó alapvető rendelkezéseket tartalmaz. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése a jogállamiságot alapértékként, alapelvként deklaráló rendelkezés, nem minősül az Alaptörvényben biztosított jognak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a B) cikk sérelmére csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya miatt lehet alkotmányjogi panaszt alapítani {például 3324/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [86], [137]}”.
- [16] Az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b)* pontja szerint az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltétele, hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következzen be. Az „Alaptörvényben biztosított jog” megfogalmazás az Alaptörvény Szabadság és Felelősség részében felsorolt alapjogi katalógusra utal. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatát figyelembe véve tehát alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetekben lehet nem alapjog, hanem valamely más alkotmányos rendelkezés sérelmére alapítani. Ilyen eset lehet az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya miatti jogsérelm orvoslása. Az indítványozó kérelmét azonban tisztán a jogbiztonság sérelmére alapította,

amellyel összefüggésben azonban – figyelemmel az előbbieken kifejtettekre – alkotmányjogi panasz benyújtására nincs lehetősége.

- [17] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa mindezekre tekintettel megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasa sem a formai, továbbá – mivel nem Alaptörvényben biztosított jogának sérelmére hivatkozott – az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt tartalmi feltételnek sem felel meg, ezért annak befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. szeptember 15.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1314/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3182/2015. (IX. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 45.Pf.638.881/2014/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő a Fővárosi Törvényszék 45.Pf.638.881/2014/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Indítványukban előadták, hogy keresetet indítottak a Budapesti II-III. Kerületi Bíróság előtt az iránt, hogy az I. rendű alperest a bíróság kötelezze 547 389 Ft és kamatai megfizetésére, a II-IX. rendű alpereseket pedig kötelezze tűrésre. A perbeli tényállás szerint az indítványozók tulajdonában álló ingatlant is magában foglaló társasházba az indítványozók finanszírozásával 1997. évben gázvezetékét létesítettek, korábban az ingatlanban vezetékös gázellátás nem volt. A vezetékét a társasház közös tulajdonú földjében, illetve közös tulajdonú főfalában helyezték el oly módon, hogy az indítványozók által használt lakásba a gázvezetékét a gázórától továbbvezették. Az I. rendű alperes 2007-ben vásárolt meg a társasházban egy másik tulajdoni illetőséget, melybe be kívánta vezetetni a vezetékös gázt. Ebből a célból tárgyalásokat folytatott az indítványozókkal, akik a gázvezetékére való rácsatlakozásért ellenszolgáltatásra tartottak igényt. A felek között végül az ellenszolgáltatás tárgyában megállapodás nem született, az indítványozók az I. rendű alperesnek a gázvezetékére való rákötéséhez nem járultak hozzá. Ennek ellenére 2011-ben az I. rendű alperes rácsatlakozott a felperesek által korábban finanszírozott gázvezetékére, és lakrészébe a vezetékös gázt bevezetette. Térítést azonban az indítványozóknak nem fizetett. Az indítványozók elsődlegesen tartozás-elismerés, másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás címén

kérték kötelezni az I. rendű alperest. Az elsőfokú bíróság a tartozás-elismerésre alapított kereseti kérelmet nem tartotta megalapozottnak, jogalap nélküli gazdagodás címén azonban megítélt 458 059 Ft-ot, amellyel az I. rendű alperes lakrészének értéke – a szakértői vélemény által bizonyítottan – növekedett, s amivel így az I. rendű alperes jogalap nélkül gazdagodott.

- [3] Az elsőfokú ítélettel szemben az I. rendű alperes által benyújtott fellebbezés alapján eljáró Fővárosi Törvényszék az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és a keresetet elutasította. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, de a jogalap nélküli gazdagodás szabályait tévesen értelmezte. Rögzítette, hogy nem volt vitatott, hogy a felperesek a gázvezeték – amelyeket a társasházi közös tulajdonú részekbe építettek be – a perbeli ingatlanba 1997-ben vezették be, a gazdagodás a beruházás befejezésével megtörtént. Az I. rendű alperes az ingatlanát 10 évvel később vásárolta oly módon, hogy a gázvezeték az ingatlanban akkor már kiépítésre került. A gerincvezeték kiépítésével az arra való csatlakozás lehetősége az I. rendű alperes tulajdonszerzésekor megvolt, azt az eladónak (VIII. rendű alperes) fizetett vételárban figyelembe vették, a szerződő felek ennek ellenértékét beépítették. Az I. rendű alperes ezért a felperesek rovására nem jutott vagyoni előnyhöz.
- [4] Az indítványozók szerint a jogerős ítélet sérti a tisztességes eljáráshoz való jogukat, mert a másodfokú ítélet fent idézett megállapításai egyedül a másodfokú tárgyaláson hangzottak el az I. rendű alperes részéről, korábban nem. A bíróság semmilyen módon nem győződött meg a tényállítás valóságáról, az indítványozókat nem hívta fel e tényállítás elismerésére vagy cáfolatára. A másodfokú bíróság indokolásában tehát valótlan állított. Ennek kapcsán a polgári perrendtartás több rendelkezésének a megsértését is állították. Az I. rendű alperes tényállítása valóságtartalmanak vizsgálatát a másodfokú bíróság elmulasztotta, és nem tette lehetővé az indítványozóknak, hogy perbeli jogait gyakorolják, ezáltal megsértette az indítványozók tisztességes eljáráshoz való jogát.
- [5] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban vizsgálta meg az alkotmányjogi panaszt. Az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [6] A feltételek vizsgálata alapján az Alkotmánybíróság arra az eredményre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem fogadható be, mert – az alább kifejtett indokok miatt – nem felel meg az Abtv. 29. §-ában támasztott követelménynek. Az Abtv. ezen rendelkezése értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [7] Az indítványozók állítása szerint a másodfokú bíróság azzal sértette meg a tisztességes eljáráshoz való jogukat, hogy olyan tényállásra alapította döntését, amely az elsőfokú eljárásban nem merült fel, és amellyel kapcsolatban a bíróság nem hívta fel az indítványozókat nyilatkozataik megtételére.
- [8] A támadott ítéletből ugyanakkor megállapítható, hogy a másodfokú bíróság az első fokon felállított tényállást helyesnek találta, egyedül jogértelmezési kérdésben tartotta tévesnek az elsőfokú ítéletet. Az indítványozók által kifogásolt „nóvum” valójában az elsőfokú eljárásban megállapított tényállásból következett. A másodfokú bíróság tehát az elsőfokú bíróságtól eltérően értelmezte és alkalmazta a jogszabályt az első fokon feltárt tényekre. Arra jutott, hogy az értéknövekedés (a gazdagodás, mely a gerincvezetékre való rácsatlakozás lehetőségében állt) 1997-ben, a gázvezeték indítványozók általi kiépítésével megtörtént, szemben az elsőfokú bíróság következtetésével, mely szerint a gazdagodás 2011-ben következett be azzal, hogy az I. rendű alperes ténylegesen rácsatlakozott a gázvezetékre. Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a gázvezeték a társasházi közös tulajdon részét képezi, és ezt a másodfokú bíróság sem találta helytelennek. Az I. rendű alperes tehát már értéknövekedett lakást vett, így az indítványozók rovására nem gazdagodott.
- [9] Az indítványozók maguk is előadták, hogy a másodfokú eljárás folyamán az I. rendű alperes hivatkozott a kifogásolt „tényállásra”. Azzal kapcsolatos indokokat azonban nem hoztak fel alkotmányjogi panaszukban, hogy miért és miként voltak elzárva attól, hogy ezt akár elismerjék, akár cáfolják, illetve arra vonatkozó nyilatkozatukat megtegyék.
- [10] Az Alkotmánybíróság már többször hangsúlyozta, hogy „a tényállás feltárása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a következtetések levonása a rendes bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel”. {3250/2014. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [11]; 3239/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [14], 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [16]} A töretlen gyakorlat szerint az Alkotmánybíróság attól is

tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3065/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 3060/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [25]}. A polgári perrendtartás egyes szabályainak megsértése nem vezet szükségképpen a tisztességes eljáráshoz való jog sérelméhez miként az sem, ha az anyagi jogszabályokat a bíróságok esetleg tévesen (az indítványozótól eltérően) értelmezik és alkalmazzák. Felmerülhetett volna az alaptörvény-ellenesség, ha az indítványozókat a másodfokú bíróság valóban elzárta volna nyilatkozataik megtételétől. Ezt alátámasztó érveket azonban a panaszosok nem adták elő. A perben jogi képviselővel eljáró indítványozók nyilatkozattételre való külön bírósági felhívásának elmulasztása ilyenek nem tekinthető.

- [11] A fentiekre tekintettel az alkotmányjogi panasz sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel, azért azt az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. szeptember 15.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/895/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3183/2015. (IX. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Nyíregyházi Törvényszék 4.Mf.20.164/2014./7. számú ítélete és a Nyíregyházi Törvényszék 4.Mf.20.163/2014./6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az egyik indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítvány arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Nyíregyházi Törvényszék 4.Mf.20.164/2014/7. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.
- [3] 2. Az eljáró bíróságok által megállapított tényállás szerint az indítványozó 1999. június 15-től állt határozatlan időtartamú köztisztviselői jogviszonyban egy közös önkormányzati hivatalnál pénzügyi előadóként. A munkáltatói jogkör gyakorlója az indítványozó közszolgálati jogviszonyát felmentéssel 2011. június 7-ével megszüntet-

te, az erről szóló határozatot az indítványozó 2011. március 8-án vette át. A munkáltató a felmentést a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 17. § (1) bekezdésére alapította, amely a felmentés közlésének időpontjában még lehetővé tette a közszolgálati jogviszony indokolás nélküli felmentéssel történő megszüntetését. A felmentés indokolást nem tartalmazott.

- [4] A Nyíregyházi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az indítványozó keresetét az eredeti munkakörébe történő visszahelyezés iránti kérelem tekintetében elutasította. Megállapította – többek között –, hogy az Alkotmánybíróság a Ktv. 17. § (1) bekezdését 2011. április 8-ai hatállyal, *pro futuro* semmisítette meg, így az az indítványozó felmentésének időpontjában hatályban volt. A bíróság álláspontja szerint a Nyíregyházi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság nem bírálhatja felül az Alkotmánybíróság döntését, hiszen az Alkotmánybíróság az indítványozó által hivatkozott jogszabályok, szerződések, egyezmények ismeretében hozta meg a döntését.
- [5] A munkavállaló fellebbezése folytán másodfokon eljáró bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A törvényszék álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, helytállóan hivatkozott az alkalmazandó jogszabályokra, és megfelelő következtetést vont le. Az ítélet kiemeli, hogy az Alkotmánybíróság a Ktv. érintett rendelkezését nem a közösségi jogba ütközés, hanem Alaptörvénybe ütközés miatt semmisítette meg. Rámutatott arra is, hogy az Alkotmánybíróság az alkalmazási tilalom kimondására irányuló indítványt elutasította. Az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárás keretében már megállapította, hogy ez a jogi helyzet nem tartozik az uniós jog alkalmazási körébe, az ügyben nem az uniós szabályok, hanem a nemzeti szabályok szerint kell eljárni. A bíróság szerint a Ktv.-nek a felmentéskor hatályos rendelkezése lehetővé tette a munkáltató számára a közszolgálati jogviszony indokolás nélküli megszüntetését, mivel ezt a szabályt az Alkotmánybíróság a jövőre nézve semmisítette meg. Erre figyelemmel – mondja ki az indokolásában a bíróság – a munkáltató nem valósított meg rendeltetésellenes joggyakorlást. Az ítélet kiemeli azt is, hogy az indítványozó nem bizonyította az eljárás során azt, hogy szankciós jelleggel, rendeltetésellenes joggyakorlás eredményeként történt a felmentése. Összegezve, a másodfokú bíróság kimondta, hogy a felmentés jogellenessége nem állapítható meg, így jogkövetkezmények levonására sincs mód.
- [6] 3. Az indítványozó álláspontja szerint ügyében sérült az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, a T) cikk (3) bekezdése, a Q) cikk (2)–(3) bekezdései, a II. cikke, a XII. cikk (1) bekezdése, a XXIII. cikk (8) bekezdése, a XVIII. cikk (1) bekezdése és 28. cikke, alkotmányjogilag értékelhető indokolást azonban csak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és a Q) cikk (2)–(3) bekezdései állított megsértéséhez fűz. Az indítvány indokolásában kifejti az érdemi ítélkező tevékenység mibenlétét, támaszkodva egy korábbi alkotmánybírói döntésre. Az indítványozó ezt követően előadja, hogy megítélése szerint a munkáltató intézkedése ellentétes az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságjogok Védelméről szóló Egyezmény 6. cikkével és a 13. cikkével, részletesen bemutatja az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: Bíróság) esetjogát. Kitér arra is, hogy tudomása van arról, hogy a Bíróság előtt zajló több perben az indokolás nélkül elbocsátott kérelmezőket Magyarország kártérítésben részesítette, így ezekben az ügyekben végül egyezséggel zárult az eljárás.
- [7] Álláspontja szerint a törvényszék jogalkalmazóként alkotmányos kötelezettségét az Alaptörvény Q) cikk (2)–(3) bekezdései és a B) cikk (1) bekezdése szerint akkor tudta volna teljesíteni, ha a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes azonos vagy alacsonyabb szintű magyar jogszabályt a jogalkalmazás során annak figyelembevételével értelmezi, ennek során pedig hivatalból észlelve a hivatkozott rendelkezés Alaptörvénybe és nemzetközi szerződésbe ütközését, alkalmazásának kizárása iránt kezdeményeznie kellett volna az Alkotmánybíróság eljárását. Megjegyzi, hogy az alkalmazási tilalom kimondására irányuló kérelem Alkotmánybíróság által történő elutasításakor visszas helyzet állt elő, így véleménye szerint „jelen ügyben a jogbiztonság alkotmányos elve konkurál a jogbiztonság alkotmányos alapjával, illetve a nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettség Alaptörvényben is rögzített elvével.”
- [8] 4. A másik indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján szintén alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [9] Ez az indítvány is arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Nyíregyházi Törvényszék 4.Mf.20.163/2014/6. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.
- [10] Az indítványozó 1991. augusztus 1-től állt határozatlan időtartamú köztisztviselői jogviszonyban egy polgármesteri hivatalnál adóügyi előadóként. A munkáltatói jogkör gyakorlója az indítványozó közszolgálati jogviszonyát 2011. február 7-én a Ktv. 17. § (1) bekezdése alapján indokolás nélküli felmentéssel megszüntette, közszolgálati jogviszonya 2011. április 7-én megszűnt. Az ügyben első fokon eljáró Nyíregyházi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az indítványozó keresetét elutasította, amit a másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvény-

szék helybenhagyott, lényegében ugyanazon indokolással, mint a 2. pontban ismertetett ügyben. Az indítványozó a másodfokú döntést sérelmezve fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve annak megsemmisítését. Indítványában ugyanazon alaptörvényi rendelkezések sérelmét állítja ugyanolyan indokolással, mint a 2. pontban ismertetett ügy indítványozója.

- [11] 5. Az Alkotmánybíróság – tekintettel arra, hogy az indítványok ugyanazon jogszabályi rendelkezést alkalmazó, megegyező tartalmú bírósági döntéseket azonos indokokkal támadnak – az indítványok szoros összefüggésére tekintettel a két ügyet az Abtv. 58. § (2) bekezdése és az Ügyrend 34. § (1) bekezdése alapján egyesítette.
- [12] 6. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszok a befogadhatóság formai feltételeinek megfelelnek. Az indítványozók a Nyíregyházi Törvényszék ítéletei – amelyek az ügy érdemében hozott döntéseknek minősülnek – ellen az alkotmányjogi panaszokat az elsőfokú bíróságnál az Abtv. 30. § (1) bekezdésében írt 60 napos határidőn belül terjesztették elő, továbbá a panaszok megfelelnek az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjában foglalt feltételeknek is.
- [13] 7. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság ezt követően megvizsgálta az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételek teljesítését.
- [14] 7.1. Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség mindkét ügyben megállapítható, az indítványozók mind az első- mind a másodfokú eljárásokban félként vettek részt. Az indítványozók álláspontja szerint a támadott ítéletek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, a T) cikk (3) bekezdésébe, a Q) cikk (2)–(3) bekezdésébe, a II. cikkbe, a XII. cikk (1) bekezdésébe, a XXIII. cikk (8) bekezdésébe, a XVIII. cikk (1) bekezdésébe és a 28. cikkbe ütköznek, de alkotmányjogilag értékelhető indokolást csak a Q) cikk és a B) cikk kapcsán tartalmaznak, amelyek azonban nem az indítványozók alapvető jogaira vonatkoznak, illetve a B) cikk kapcsán nem a kellő felkészülési idő hiányára vagy a hátrányos tartalmú visszamenőleges hatályú jogalkotás sérelmére hivatkoznak.
- [15] 7.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ezzel kapcsolatosan az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [16] A tényállás megállapítása, a bizonyítékok mérlegelése, az alkalmazandó jog meghatározása és ezek alapján következtetések levonása a rendes bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel.
- [17] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott alkotmányjogi panaszok valójában az ügyekben hozott, és az indítványozók számára kedvezőtlen bírósági döntések – az ügyekben alkalmazandó jogszabállyal kapcsolatos – megállapításainak tartalmi és nem alkotmányossági kritikái. Az alkalmazandó jogszabályok és a tényállás megállapítása azonban az eljáró bíróságok feladata. Mindezekre tekintettel az indítványozók által az alkotmányjogi panaszokban felvetettek nem minősülnek az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek.
- [18] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}
- [19] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszok nem felnek meg az Abtv. 29. §-ában írott feltételeknek, ezért azok befogadására nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a

kérelmeket az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján – visszautasította.

Budapest, 2015. szeptember 15.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/48/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3184/2015. (IX. 23.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 72.Pf.640.001/2013/4. számú ítélete, valamint a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 15.P.III.22.914/2012/25. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék 72.Pf.640.001/2013/4. számú ítélete ellen – a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 15.P.III.22.914/2012/25. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal – terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt 2014. április 7-én, a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság, mint elsőfokú bíróság útján az Alkotmánybírósághoz. Az alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróságra 2014. április 30-án érkezett be. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság főtítkárnak felhívására 2014. június 23-án kiegészítette. A panasz a támadott bírói döntéseket az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, VI. cikk (1) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, XXIV. cikk (1) bekezdésével, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésével tartotta ellentétesnek.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz előzményeként a mellékelt iratokból megállapítható, hogy az indítványozó néhai édesanyja (a továbbiakban: örökhagyó) jó barátságba került a szomszédjával – az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy alperesével (a továbbiakban: alperes) –, aki a munkatársa is volt, miközben az indítványozóval – az alapügy felperesével – való kapcsolata konfliktusokkal terhelt volt. Miután az örökhagyó megbetegedett, az alperest kérte meg, hogy a bevásárlásokban és egyes ügyei intézésében legyen a segítségére. 2010. augusztus 31-én pedig az örökhagyó a tulajdonában lévő személygépkocsit is átengedte szívességi használatra az alperesnek. A személygépkocsi műszaki engedélye 2010. október 21-én lejárt, levezsgáztatása az örökhagyó haláláig sem történt meg, így ezt követően az alperes azt csak a birtokában tartotta, de nem használta. 2011. március 11-én az örökhagyó végrendeletet készített, amelyben az indítványozót – méltatlan magatartására

hivatkozással – kitagadta, és általános örökösének az alperest nevezte meg. Az örökgyó 2011 márciusában kórházba került, és ezen hónap 16. napján elhunyt. Az alperes az örökgyó bankkártyájával annak bankszámlájáról 2011. március 7-én felvett 5 000 Ft-ot, majd 2011. március 15-én 1 000 és 50 000 Ft-ot, továbbá 2011. március 16-án 70 000 Ft-ot – mindösszesen 126 000 Ft-ot. Az örökgyó halálát követően, 2011. szeptember 18-án az indítványozó levélben felszólította az alperest, hogy a birtokában lévő személygépkocsit neki adja ki, mert az tulajdonosként őt illeti. Felszólította továbbá, hogy a személygépkocsi használatáért fizessen meg 2010. augusztus 31-től a levél átvételéig napi 4 000 Ft, a levél átvételét követően pedig a személygépkocsi kiadásáig napi 10 000 Ft használati díjat, továbbá fizesse vissza az örökgyó bankszámlájáról felvett 126 000 Ft-ot és annak kamatait. A felszólításoknak az alperes nem tett eleget, és a hagyatéki eljárást lefolytató közjegyzőnek írt levelében azt kérte, hogy amennyiben az örökös személye ismertté válik, erről tájékoztassa őt, hogy a személygépkocsit és annak okmányait neki átadhasssa. A személygépkocsit az indítványozó végül 2012. január 6-án szállította el az alperestől. Az időközben lefolytatott hagyatéki eljárás során az alperes elismerte, hogy az örökgyó végrendelete érvénytelen, mivel arra a dátumot ő vezette rá saját kézzel, a hagyatékot így a közjegyző az indítványozónak, mint törvényes örökösnek adta át 1/1 arányban. A közjegyző a hagyatékátadó végzést 2011. október 20-án hozta meg.

- [3] 3. Az indítványozó a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróságon keresetet terjesztett elő, amelyben kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest a személygépkocsi általa meghatározott használati díjának (2 442 000 Ft), a 126 000 Ft és kamatainak, valamint további kártérítésnek a megfizetésére. Az alperes a kereset elutasítását kérte, hivatkozva arra, hogy az örökgyótól ingyenes használatra kapta a személygépkocsit, valamint annak forgalmi engedélye le is járt, így nem használhatta. A hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedését követően pedig semmi nem akadályozta az indítványozót abban, hogy a személygépkocsit elszállítsa. Az örökgyó bankszámlájáról felvett összegekkel kapcsolatosan pedig az alperes előadta, hogy a készpénzfelvételek az örökgyó kérésére történtek, mivel az alperes korábban a saját pénzéből fizette az örökgyó gyógyszer- és élelmiszer-kiadásait, valamint egyes közüzemi számláit.
- [4] A bíróság a 2013. augusztus 30-án kelt, 15.P.III.22.914/2012/25. számú ítéletében a keresetet kisebb részben találta alaposnak. Az ítélet rámutatott, hogy az indítványozó a személygépkocsi szívességi használatának 2011. szeptember 18-án történt megvonásától elvileg követelhetett volna használati díjat, ha bizonyítani tudta volna, hogy az alperest mulasztás terheli a személygépkocsi kiadásában, ennek bizonyítása azonban nem vezetett eredményre. A bíróság annak is jelentőséget tulajdonított, hogy 2011. október 21-én lejárt a személygépkocsi forgalmi engedélye, így ezt követően a közúti forgalomban nem vehetett részt. (Műszaki vizsgáztatásra csak a tulajdonos és a forgalmi engedélybe bejegyzett üzemben tartó jogosult.) Kiemelte továbbá az ítélet, hogy a hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedését követően az indítványozó az alperestől a személygépkocsit bármikor elszállíthatta volna – figyelemmel arra, hogy 2011. augusztus 18-án az alperes is úgy nyilatkozott a közjegyzőnek, hogy a tényleges örökös azt tőle bármikor átveheti –, ő azonban az elszállítással késlekedett, ez pedig nem értékelhető az alperes terhére. Ezt a kereseti kérelmet ezért a bíróság jogalap hiányában elutasította. Az alperes ellentmondásos előadása miatt azonban a bíróság alaposnak ítélte a 126 000 Ft és kamatai megfizetésére irányuló kérelmet. A kártérítés megítélése tárgyában a bíróság a döntést mellőzte, mivel a keresetlevél ezzel kapcsolatosan nem tartalmazott határozott kereseti kérelmet.
- [5] 4. Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az indítványozó és az alperes is fellebbezett. A Fővárosi Törvényszék a 2013. december 16-án kelt, 72.Pf.640.001/2013/4. számú másodfokú ítéletében az indítványozó fellebbezését alaptalannak, az alperes fellebbezését részben alaposnak ítélte. Az indokolás szerint az elsőfokú döntés helyesen mondta ki, hogy megbízási jogviszony alapján vett fel az alperes az örökgyó bankszámlájáról pénzösszegeket, mert a bankkártya az örökgyóé volt, a bankszámla felett kizárólag ő volt jogosult rendelkezni. Az örökgyó halálával a bankszámla pozitív egyenlegét az indítványozó, mint hagyatékot, megszerezte. Az örökgyó halála előtt felvett 56 000 Ft-ot illetően azonban – szemben az elsőfokú bíróság álláspontjával – az indítványozónak kellett azt bizonyítania, hogy ezt az összeget is, mint az örökgyó követelését, megörökölte. E kérdésben az elsőfokú bíróság a bizonyítási kötelezettség téves telepítése miatt a bizonyítékokat helytelenül és okszerűtlenül értékelte. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a másodfokú bíróság arra következtetett, hogy a fenti összeggel a felek az örökgyó életében elszámoltak, nem lehetett azt igazolni, hogy az örökgyónak az alperessel szemben 56 000 Ft követelése állt volna fenn, amelyet így az indítványozó megörökölhett volna. Ennek a megfizetését ezért az indítványozó az alperestől alappal nem követelheti. Az örökgyó halála után

felvett 70 000 Ft-ot illetően azonban az elsőfokú bíróság a bizonyítékok helytálló értékelésével megalapozott következtetésre jutott; ez az összeg a hagyaték részeként az indítványozóra, mint örökösre szállt, az alperes e felvett összeg magánál tartására nem rendelkezett jogalappal. Az elsőfokú bíróság azt is helytállóan állapította meg, hogy a személygépkocsi ingyenes használatára az örökgyógyó és az alperes között haszonkölcsön szerződés jött létre, ez azonban az örökgyógyó halálával nem szűnt meg. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) ugyanis a kölcsönadó halálát nem határozta meg megszűnési okként; a régi Ptk. 585. § (2) bekezdése ezzel szemben felmondási jogot biztosított ilyen esetben a kölcsönadó örökösének. A jelen ügyben ezért azt lehetett megállapítani, hogy az indítványozó – mint örökös – a 2011. szeptember 18-án kelt nyilatkozatával a felmondási jogát gyakorolta. Az alperes a felmondást 2011. szeptember 22-én átvette, ezért – a régi Ptk. rendelkezései alapján – a haszonkölcsön szerződés 2011. október 7-én megszűnt. Az alperes így 2011. október 8-tól jogalap nélküli birtokosnak minősült, aki köteles volt a személygépkocsit a birtoklásra jogosultnak kiadni. Az alperes a közjegyzőhöz intézett 2011. augusztus 18-ai és 2011. október 5-ei nyilatkozataiban kinyilvánította, hogy tudatában volt annak, hogy a személygépkocsit az örökös részére ki kell adnia, ezért kérte is a közjegyzőt, hogy közölje vele az örökös személyét. Az ügy körülményeinek alapján az alperes a hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedésének időpontjáig alappal következtethetett az örökös személyének bizonytalanságára. Az alperes ezért 2011. november 14-ig jóhiszemű jogalap nélküli birtokosnak minősült, aki a hasznokért és károkért nem felelős. Ettől kezdődően azonban a birtoklása rosszhiszeművé vált, így az indítványozó alappal érvényesíthetett volna vele szemben használati díj iránti igényt. Az alperes ezen időponttól arra sem hivatkozhatott, hogy a személygépkocsi műszaki vizsgálata lejárt, és ezért nem tudta azt használni, ugyanis ő maga hiúsította meg, hogy az indítványozó tulajdonosként a vizsgáztatás érdekében szükséges intézkedéseket tegye. A használati díj mértékének megállapítása ugyanakkor szakkérdésnek minősült. Ennek bizonyítására az indítványozó által csatolt bizonyítékok nem voltak alkalmasak, így – bizonyítottság hiányában – az indítványozó 2011. november 14-től 2011. december 20-ig használati díj teljesítését nem követelhetette az alperestől. Az örökgyógyó halálát megelőző időszakra pedig egyértelmű volt, hogy az örökgyógyó a személygépkocsi használatát ingyenesen biztosította az alperesnek, ami visszamenőleg nem tehető visszterhessé.

- [6] Ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, az alperes marasztalásának összegét 70 000 Ft-ra és késedelmi kamataira leszállította, ezt meghaladóan pedig a keresetet alaptalannak minősítette. Döntött ennek megfelelően a perköltség viselésének megváltoztatásáról is.
- [7] 5. Az indítványozó a jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet és perújítási kérelmet is előterjesztett.
- [8] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a 2014. május 28-án kelt, Pfv.III.20.734/2014/2. számú végzésével az indítványozó – jogi képviselő nélkül előterjesztett – felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasította, mert a kérelemben vitatott érték a 3 000 000 Ft-ot nem haladta meg [v.ö. a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 271. § (2) bekezdés].
- [9] Az indítványozó perújítási kérelmét a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság a 2015. február 18-án kelt, 12.P.21.788/2014/12. számú végzésével, mint érdemi tárgyalásra alkalmatlant, elutasította. E döntéssel szemben az indítványozó fellebbezett. A fellebbezés következtében másodfokú bírósággént eljáró Fővárosi Törvényszék a 2015. június 25-én kelt, 42.Pkf.634490/2015/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.
- [10] 6. Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék 72.Pf.640.001/2013/4. számú ítélete, valamint a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 15.P.III.22.914/2012/25. számú ítélete ellen az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában – a korábban tett nyilatkozataiban és indítványaiban foglaltakkal hasonló módon – előadta az alapügy tényállását és az azzal kapcsolatos kifogásait. Így kitért különösen arra, hogy az alapügyben vitatott végrendeletet álláspontja szerint az alperes készítette, aki rosszhiszeműen tartott igényt az örökgyógyó teljes hagyatékára, és az általa használt személygépkocsit még akkor sem adta ki részére, amikor már nyilvánvalóvá vált, hogy nem ő lesz az örökös; továbbá arra is, hogy az alapügy fizetési meghagyással indult, illetve a per során ő az alperesi tanúhoz nem intézhetett kérdéseket. Sérelmezte az indítványozó azt is, hogy nem kapott megfelelő kioktatást a bíróságtól arról, hogy a személygépkocsi használatáért követelt díj mértékét szakértő közreműködésével neki kell bizonyítania, akkor is, ha az alperes a díj mértékét nem kifogásolta. Vitatta továbbá az indítványozó a jogerős ítélet elutasítást tartalmazó rendelkezéseit az alperes által az örökgyógyó életében

felvett pénzüsszegek, valamint a személygépkocsi jóhiszemű birtoklása tekintetében, különösen amiatt, mert – tudomása szerint – a perben tanúként meghallgatott személy az alperes élettársa.

- [11] Az alkotmányjogi panaszban foglaltak szerint az örökléshez való jog sérelmét okozta, hogy az indítványozó az örökgyó számlájáról az örökgyó halála előtt felvett 56 000 Ft-ot nem örökölte meg, a pénzfelvétellel ugyanis a pénzüsszeg tulajdonjoga nem, csak annak birtokosa változott meg. Az indítványozó álláspontja szerint ez a pénzüsszeg – a jogerős ítéletben foglaltakkal ellentétben – az örökgyó halála után felvett 70 000 Ft jogi sorsát osztja, és alaptörvény-ellenes, hogy ezzel az összeggel az alperesnek nem kellett elszámolnia az indítványozóval. Emellett érvelve az indítványozó azt is előadta, hogy 51 000 Ft felvételére az örökgyó halálát megelőző néhány órában került sor, így az örökgyó nem is volt abban a helyzetben, hogy ezt az össz eget visszakövetelje, vagy azzal elszámoljon az alperessel – az indítványozó szerint ezért ezt neki állt volna jogában megtenni. Kérte ezért, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy az örökösnek éppúgy joga van vitatni és visszakövetelni a tulajdonát, illetve elszámolni az alperessel, ahogy ez a jog megillette az örökgyót is.
- [12] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való joga súlyos megsértésének tartja azt is, hogy megítélése szerint a joghatályosan kibocsátott fizetési meghagyásra az alperestől (kötelezettől) nem érkezett ellentmondás, így az jogerőre emelkedett, és az alperes ezt vitató keresete nélkül nem lett volna helye semmilyen egyéb eljárásnak. Az indítványozó ezért az Alkotmánybíróságtól kérte annak kimondását, hogy a formai szabályoknak megfelelő ellentmondás nélkül a kibocsátott fizetési meghagyás jogerőre emelkedett, az ügyben született bírósági döntéseket ezért hatályon kívül kell helyezni.
- [13] Az örökléshez és a tulajdonhoz való jog sérelmének tartja az indítványozó azt is, hogy ha a tulajdona felett a rendelkezési jogot nem gyakorolhatja, akkor ezért neki semmiféle kártérítés nem jár. Véleménye szerint az alperes rosszhiszeműen tartott igényt az ő hagyatékára, és késlekedett a tulajdona kiszolgáltatásával. Ezzel összefüggésben az indítványozó azt kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy állapítsa meg, hogy a bíróság nem juthat olyan következtetésre, hogy amennyiben valakit „megfosztanak a tulajdonától”, akkor azért sem kártérítést, sem használati díjat nem kaphat.
- [14] Hivatkozott az indítványozó a jó hírnévhez való jog sérelmére is. Megítélése szerint a bíróság azzal, hogy ítéletében tényként rögzítette az alperes valótlán kijelentései alapján, hogy őt az örökgyó kitagadta, és mindent az alperesre hagyta, megsértette a jó hírnevét. Kérte azért, hogy az Alkotmánybíróság mondja ki, hogy ilyen ténymegállapítást a bíróság az ítéletében csak akkor tehet, ha ez az ügy érdemi elbírálásához szükséges, és ha lehetőség volt ellenbizonyításra is. Az indítványozó többször is kérte, hogy az Alkotmánybíróság a támadott bírói döntések megsemmisítése mellett kötelezze új eljárásra a bíróságot.
- [15] 7. Az alkotmányjogi panasz kiegészítése, részben megismételve és összefoglalva az alkotmányjogi panaszban foglaltakat, az alábbiakat tartalmazta. Az indítványozó – fenntartva a korábbi indítványában leírtakat – előadta, hogy az örökléshez és a tulajdonhoz való jog sérelmét jelenti, ha a bíróság arra a következtetésre jut, hogy az örökös nem vitathatja, és nem követelheti vissza az örökgyó bankszámlájáról az örökgyó halála előtt néhány órával más (az alperes) által felvett pénzt. Az örökléshez és a tulajdonhoz való jog sérelmét jelenti továbbá az is, ha a bíróság olyan következtetésre jut, hogy az alperes által jogtalanul magánál tartott, és az örökség tárgyát képező személygépkocsi használata után nem köteles díjat vagy kártérítést fizetni az örökösnek.
- [16] A demokratikus jogállamiság alkotmányos alapértékének és a tisztességes eljáráshoz való jognak a sérelmét jelenti az indítványozó szerint az, ha ellentmondás hiányában a fizetési meghagyás jogerőre emelkedés helyett perré alakul, és azt érdemben elbírálják. Véleménye szerint az ügyben a bíróság indítvány hiányában hozott ítéletet.
- [17] Ismét megjegyezte az indítványozó azt is, hogy a támadott ítélet indokolása sérti a jó hírnévhez való jogát, mert bizonyítottság nélkül tartalmaz a személyét érintő, hamis állítást, azzal kapcsolatosan, hogy őt az örökgyó kitagadta volna, és örökösének az alperes tette volna meg. Ez az állítás mindössze az alperes álláspontja, ami az indítványozó szerint nem fedi a valóságot, nem bizonyított tény.
- [18] Végül kérte az indítványozó az Alkotmánybíróságtól, hogy a keresetéről érdemben döntsön, vagy az eljáró bíróságokat az általa írt szempontok szerint utasítsa új eljárásra, illetve az ügyet helyezze vissza a közjegyzői szakaszba, és intézkedjen a végrehajtás felfüggesztéséről is.
- [19] 8. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt döntenie kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alap-

ján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.

- [20] Jelen esetben a panasz nem felel meg ezeknek a követelményeknek, az alábbiak miatt.
- [21] 9. Az alkotmányjogi panasz tartalmazza azt a törvényi rendelkezést – nevezetesen az Abtv. 27. § szakaszára történő hivatkozást –, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont].
- [22] 10. Az indítvány kitér az eljárás megindításának indokaira, és Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegéül, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, VI. cikk (1) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése összefüggésében, azt adta elő, hogy sérti a tulajdonhoz és az örökléshez való jogát a támadott jogerős ítélet azon rendelkezése, amely szerint az indítványozó nem örökölte meg az örökgyógy számlájáról az alperes által az örökgyógy halála előtt felvett 56 000 Ft-ot. Előadta továbbá, hogy a jogállamiság alkotmányos alapértéke és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét okozza, hogy követeléséből annak ellenére per lett, hogy a kibocsátott fizetési meghagyásra – az indítványozó véleménye szerint – nem érkezett formális ellentmondás. Ezen kívül az indítványozó szintén a tulajdonhoz és az örökléshez való jogot sértőnek tartotta a bírói döntés azon részét, amely alapján neki a részére későn kiadott személygépkocsi után az alperesen ellenértékként nem érvényesíthet sem használati díjat, sem kártérítést. Végezetül a jó hírnévhez való joga sérelmének minősítette a támadott bírói döntés azon megállapításait, amelyek szerint őt az örökgyógy kitagadta, és örökségét az alperesre hagyta volna.
- [23] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére történő hivatkozás kapcsán az Alkotmánybíróság rámutat, hogy ez nem minősül az Alaptörvényben biztosított jognak, a felhívott alaptörvényi szakasz címzettje nem az indítványozó, ezért – a visszaható hatályú jogalkotás, valamint a kellő felkészülési idő hiánya eseteinek kivételével – alkotmányjogi panaszt sem lehet közvetlenül erre a rendelkezésre alapítani [lásd pl.: 3081/2015. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [30]–[31]].
- [24] Az indítvány megjelöli az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntéseket: a Fővárosi Törvényszék 72.Pf.640.001/2013/4. számú ítéletét, valamint a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 15.P.III.22.914/2012/25. számú ítéletét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont].
- [25] Az indítvány az Alaptörvény megsértett rendelkezéseiként – a 10. pontban írtak szerint – a B) cikk (1) bekezdésére, a VI. cikk (1) bekezdésére, a XIII. cikk (1) bekezdésére, a XXIV. cikk (1) bekezdésére és XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozik [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont].
- [26] Az indítvány tartalmaz indokolást arra nézve, hogy a támadott bírósági döntések miért ellentétesek az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Ez az indokolás azonban, az alkotmányjogi panasz ismertetésénél írtak szerint, a támadott bírósági ítélet indítványozóra nézve kedvezőtlen részeinek kritikáját foglalja magában.
- [27] Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a bírói döntések megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [28] Az alkotmányjogi panasz benyújtása az Abtv. 53. § (1)–(2) bekezdésének megfelelően történt.
- [29] 11. Az Abtv. 29. §-a szerint: „Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz ezen tartalmi befogadási követelményével összefüggésben az alábbi megállapításokat teszi.
- [30] 11.1. Az indítványozó elsőként azt sérelmezte, hogy a bíróság az ügyében született jogerős ítéletben úgy döntött, hogy az alperes által az örökgyógy számlájáról még az örökgyógy életében felvett pénzüsszeget, 56 000 Ft-ot ő nem örökölte meg, mert nem lehetett azt bizonyítani, hogy az örökgyógnak az alperessel szemben erre az összegre követelése állt volna fenn. Erre a döntésre a másodfokú bíróság azért jutott, mert – szemben az elsőfokú bíróság álláspontjával – úgy ítélte meg, hogy az örökgyógy életében felvett pénzüssze-

szegre nézve az indítványozónak kellett volna bizonyítania, hogy azt, mint az örökhagyó követelését, megörökölte. A rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelése alapján pedig azt a következtetést vonta le a bíróság, hogy ilyen követelés fennállta nem igazolható. Az tehát, hogy a kérdéses követelés fennáll-e vagy sem, olyan jogalkalmazási, eljárási és bizonyíték-értékelési kérdés, amelynek felülbírálata nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Erre az eljárási törvényekben biztosított rendes és rendkívüli jogorvoslatok szolgálnak, amelyekkel az indítványozó a rendelkezésre álló iratok alapján élt is.

- [31] 11.2. Hasonló megállapítás tehető az alkotmányjogi panasz azon részével kapcsolatban is, amelyben az indítványozó azt kifogásolta, hogy az alperes által a részére késedelmesen kiszolgáltattott, az indítványozó által megörökölt személygépkocsi használata után ő sem használati díjat, sem kártérítést nem kaphat. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a másodfokú ítélet értelmében az alperestől a 2011. november 14. és 2011. december 20. közötti időtartamra éppen hogy követelhető lett volna használati díj, mindössze a jogi képviselő nélkül eljáró indítványozó által csatolt bizonyítékok nem voltak alkalmasok a díj mértékének megállapítására. E bizonyítékok felülmérlegelésére, vagy a bizonyítási eljárás újbóli lefolytatására pedig az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége.
- [32] 11.3. Az alkotmányjogi panaszban a jó hírnévhez való jog sérelmét állító részével kapcsolatban az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy az indítványozó által kifogásolt kijelentések – vagyis, hogy őt az örökhagyó kitagadta volna, és örökösének az alperes tette volna meg – a támadott jogerős bírósági döntésben, valamint az elsőfokú bírósági döntésben is, csak mint a történeti tényállás egyik eleme (a hagyatéki eljárás során tisztázandó kérdés), és mint az alperes – nem pedig a bíróság – álláspontja szerepelt. Az elsőfokú ítélet pedig a kifogásolt megjegyzésen kívül azt is tartalmazta, hogy: „A hagyatéki eljárás során az alperes elismerte azt, hogy mivel az örökhagyó által készített végrendeletre a dátumot saját kézzel ő vezette rá, így a végrendelet – a végrendelet elkészítésében közreműködő javára tett juttatás miatt – érvénytelen.” Hasonló megállapítás a másodfokú ítéletben is szerepelt. Nem volt ezért vitás a bírósági eljárás során, hogy az örökhagyó örököse az indítványozó, a hagyaték rá szállt.
- [33] 11.4. Kifogásolta az indítványozó azt is, hogy a kibocsátott fizetési meghagyásra – álláspontja szerint – az alperestől nem érkezett ellentmondás, így nem lett volna helye bírósági eljárásnak az ügyben. A jogerős bírósági ítélet e kérdés kapcsán azt tartalmazta, hogy: „A rendelkezésre álló adatok alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy a fizetési meghagyás az alperes részére helyettes átvevő útján 2012. június 29. napján került kézbesítésre. Az alperes a nyitva álló 15 napos törvényi határidőben a 2012. június 30. napján postára adott beadványában élt ellentmondással, amiben az érvényesített követelésnek mind a jogalapját, mind annak összegét vitatta, azzal az indokkal, hogy a gépkocsi nyilatkozat alapján volt nála. Mindebből következően egyértelmű volt, hogy a fizetési meghagyás nem emelkedett jogerőre.” A bíróság az elé tárt dokumentumok és bizonyítékok mérlegelése alapján jutott erre a következtetésre, amelynek felülbírálata – a fent írtak szerint – szintén nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [34] 12. Az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban felvetett kifogások ezért nem minősülnek az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek. A benyújtott alkotmányjogi panasz valójában az ügyben hozott, és az indítványozó által rá nézve kedvezőtlennek tartott bírósági döntések – tényállás-megállapítással, bizonyítási eljárással és a bizonyítás eredményével kapcsolatos – tartalmi, és nem alkotmányossági kritikája. Azonban a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a tényállás megállapítása a bíróságok feladata. [3219/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [17]]
- [35] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályo-

kat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}

- [36] Az Alkotmánybíróság ezért – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés a) és – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése tekintetében – h) pontjai alapján visszautasította.
- [37] Az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróság nem ítélte szükségesnek a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztéséről való döntést.

Budapest, 2015. szeptember 15.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/879/2014.

Az Alkotmánybíróság Határozatait az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu
Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273